

ΣΧΟΛΗ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΕΓΕΝΘΥΣΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

Επιβλέπων καθηγητής : Ατσαλάκης Γεώργιος
Επιμέλεια : Σταματόπουλος Ηλίας

Χανιά 2022

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις πιο θερμές ευχαριστίες μου στον Αναπληρωτή Καθηγητή Γεώργιο Ατσαλάκη, για την επίβλεψη, την βοήθεια και την στήριξη που μου παρείχε σε όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας.

Επίσης, για την ενθάρρυνση του να συμμετέχω σ αυτό το μεταπτυχιακό πρόγραμμα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι : ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Σκοπός της εργασίας	5
2. Ιστορική διαδρομή.....	6
3. Υπερφορολόγηση.....	7
4. Η Σημαντικότητα της έρευνας	8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II : ΔΕΔΟΜΕΝΑ

1. Το δείγμα.....	8
2. Οι μεταβλητές που επιλέχθηκαν.....	9
3. Ο αριθμοδείκτης.....	11
4. Λοιποί παράγοντες επηρεασμού.....	11
5. Πίνακες δεδομένων.....	13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

1. Εξαγωγή δεικτών.....	19
2. Ευρήματα από την ανάλυση.....	21
3. Σύγκριση με αποτελέσματα άλλων μελετών.....	27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV : ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΠΟΥ ΕΠΙΔΡΟΥΝ

1. Ο παγκόσμιος ανταγωνισμός	28
2. Η επίδραση της τεχνολογίας	29
3. Η διαφοροποίηση των φόρων.....	29
4. Η ανισοκατανομή του εισοδήματος.....	31

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V : ΟΙ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

1. Ο ρόλος των Κρατικών δαπανών.....	33
2. Το χάσμα Βορά Νότου.....	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI : ΟΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

1. Οι επενδύσεις ως μοχλός ανάπτυξης	38
2. Η επίδραση της φορολογίας στις επενδύσεις	40
3. Μεταβλητές που επηρεάζουν τις επενδύσεις	42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII : Η ΑΝΕΡΓΙΑ

1. Εισαγωγικά.....	43
2. Ανάλυση δεδομένων ανεργίας	43
3. Χαρακτηριστικά της ανεργίας και μέτρηση αυτής.....	45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII : Ο ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

1. Αύξηση ΑΕΠ και πληθωρισμός47
2. Πληθωρισμός και παγκοσμιοποίηση.....48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IX : Η ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΣΤΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1. Εισαγωγικά.....49
2. Σε ποιά επίπεδα επιδρά η φορολογία.....49
3. Αποτελέσματα φορολόγησης.....51
4. Πως επηρεάζεται από την Διεθνή συγκυρία.....52
5. Συνέπειες από εφαρμογή προγραμμάτων σταθεροποίησης52
6. Η φορολογία ως μοχλός ανάπτυξης & προσέλκυσης επενδύσεων.....53
7. Η χρησιμότητα μελετών πάνω στην επίδραση της φορολογίας.....54

ΚΕΦΑΛΑΙΟ X: ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

1. Τρόποι χρηματοδότησης κρατικών δαπανών.....54
2. Συνέπειες από την εκτύπωση νέου χρήματος.....56
3. Ο ρόλος του ΔΝΤ.....58
4. Η διχασμένη Ευρώπη του 2016.....60
5. Η περίπτωση της Ελλάδας.....66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ XI : ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ69

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....72

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1 Σκοπός

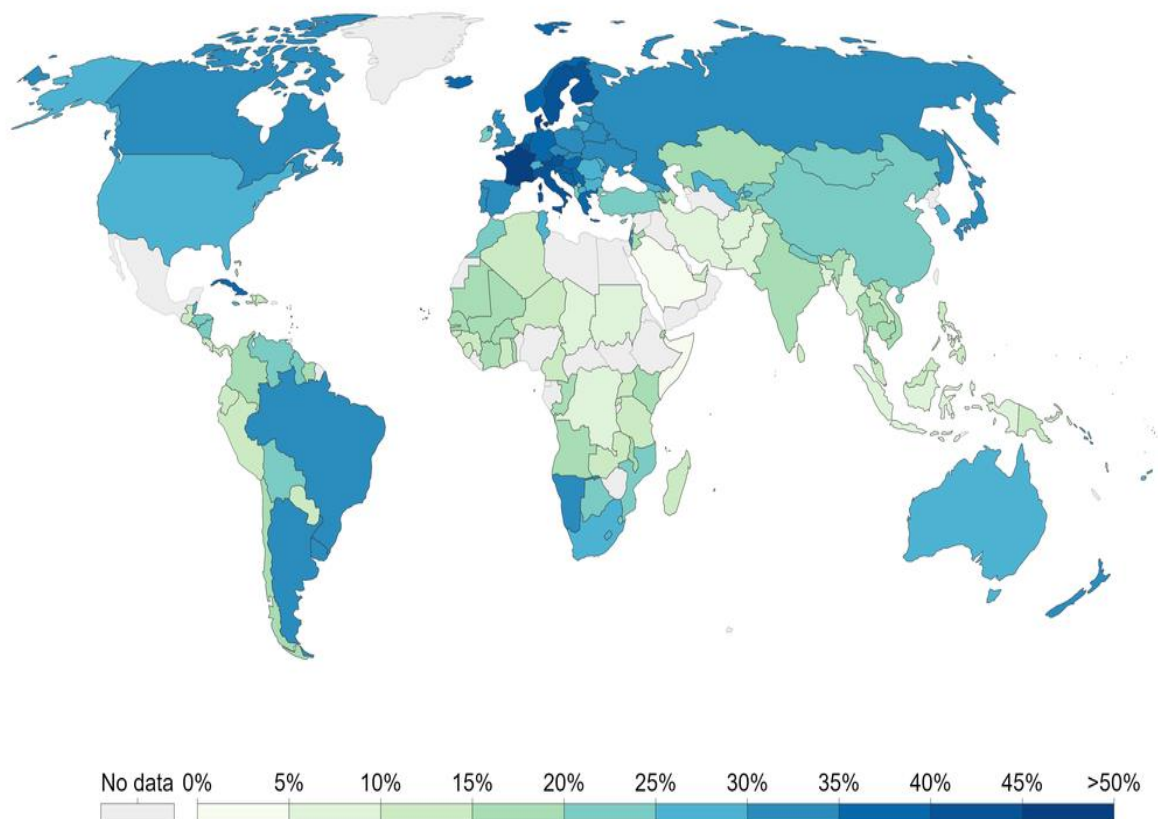
Σκοπός της εργασίας είναι η μέτρηση της επίδρασης που ασκούν οι φορολογικές επιβαρύνσεις, συμπεριλαμβανομένης και της κοινωνικής ασφάλισης (αυξανόμενες ή μειούμενες) στην οικονομική μεγέθυνση, ήτοι στην αύξηση του ΑΕΠ (GDP) μιας χώρας, στην αύξηση των επενδύσεων, στην μείωση της ανεργίας, στα χρηματιστήρια και στο Δημόσιο χρέος.

Το ΑΕΠ (GDP) είναι το σύνολο των τελικών παραχθέντων αγαθών και υπηρεσιών εντός των συνόρων μιας χώρας, εντός μιας χρονικής περιόδου (συνήθως ενός έτους). Θεωρείται ως ο **καλύτερος δείκτης** μέτρησης της οικονομικής ανάπτυξης. Καθιερώθηκε ως δείκτης στη Bretton Woods conference το 1944 όπου δημιουργήθηκε και το ΔΝΤ (IMF). Αποτελεί σήμερα τον πιο ισχυρό στατιστικό δείκτη σύγκρισης οικονομιών, αλλά και καταγραφής της πορείας ανάπτυξης και προόδου μιας χώρας. Ο εν λόγω δείκτης έγινε πραγματικά παγκόσμιος όταν το 1993 η Κίνα τον υιοθέτησε, εγκαταλείποντας άλλους Μαρξιστικούς δείκτες της συγκεντρωτικής οικονομίας που εφαρμόζε. Από τους επικριτές του κατηγορείται ότι ο δείκτης αφήνει εκτός παράγοντες όπως, περιβαλλοντικές επιπτώσεις, την μαύρη αδήλωτη οικονομία, κλπ.

Η αναλογία – αριθμοδείκτης, του ποσοστού αύξησης του ΑΕΠ στον αριθμητή, σε σχέση με το ποσοστό της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης ως ποσοστού του ΑΕΠ στον παρανομαστή, χρησιμοποιείται από την παρούσα μελέτη ως κρίσιμη μεταβλητή, προκειμένου να κριθεί κατά πόσο καλώς οι εθνικές κυβερνήσεις κατευθύνουν τους οικονομικούς πόρους τους στον τομέα της ανάπτυξης.

Τα παραπάνω εξετάζονται λαμβανομένων υπ όψη και άλλων παραμέτρων, για τις οποίες υφίσταται αλληλεπίδραση, όπως το Δημόσιο χρέος, η διάθρωση του, η αύξηση των επενδύσεων (ιδιωτικών και Δημόσιων), η αύξηση της απασχόλησης-μείωση της ανεργίας, η επίδραση στην χρηματιστηριακή αγορά και ο πληθωρισμός.

Τα στοιχεία αντλούνται κατά κύριο λόγο από την EUROSTAT, αφορούν την περίοδο 2010-2020, ενώ οι χώρες που αποτελούν το δείγμα της μελέτης έχουν χωριστεί σε τρεις ομάδες. Γκρουπ Α Γερμανία, Γαλλία, Ολλανδία, Ιρλανδία, Γκρουπ Β Οι χώρες του Νότου, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, Ελλάδα και Γκρουπ C Οι πρώην Ανατολικές χώρες Πολωνία, Σλοβακία, Ρουμανία, Εσθονία.

Διάγραμμα 1: Χάρτης φορολογικών επιβαρύνσεων ως ποσοστό επί του ΑΕΠ ανά χώρα

2. Ιστορική αναδρομή

Σε όλες τις χώρες διαχρονικά οι φόροι χρησιμοποιήθηκαν από τους ηγεμόνες στον Μεσαίωνα αλλά και στους αναγεννησιακούς χρόνους, για την κάλυψη των αναγκών τους, είτε συνίστατο στην χρηματοδότηση πολέμων του ηγεμόνα, είτε στην σπάταλη ζωή της αυλής, είτε σε έργα υποδομής καστροκτησίες, λιμάνια, γέφυρες κλπ., τομέα που κατά κύριο λόγο επένδυε η Βενετία (15-18^{ος} αιώνες) ως εμπορική αυτοκρατορία.

Δανεισμός από τραπεζίτες. Βεβαίως πάντα εκτός από τους φόρους υπήρχε και ο δανεισμός από πλούσιους τραπεζίτες, όπως ο δανεισμός της Βρετανίας του Καρόλου Β από τον Penn και η εξόφληση του δάνειου με την παραχώρηση της Pennsylvania το 1681 στον γιο του τον Κουακέρο William Penn, της Βικτωριανής εποχής (της κυβέρνησης Ντισραέλι) από τους Ρότσιλντ για την απόκτηση των μετοχών του Σουέζ, μέχρι τον δανεισμό από τις σύγχρονες αγορές και τα funds στις μέρες μας. Ο δείκτης φορολόγησης σε σχέση με τη δανειακή εξάρτηση θα μας απασχολήσει στο κεφάλαιο Χ της παρούσας έρευνας.

Καθώς οι οικονομίες αναπτύσσονται και τα εισοδήματα αυξάνουν, οι άνθρωποι γενικά αρχίζουν να ζητούν περισσότερες υπηρεσίες από τις κυβερνήσεις, όπως καλύτερες παροχές υγείας, άρτυες συγκοινωνίες,

αναβαθμισμένη εκπαίδευση, ισχυρή άμυνα, καλύτερη αστυνόμευση κλπ.

Το γεγονός αυτό εξηγεί γιατί οι φορολογικές επιβαρύνσεις στις χώρες της ΕΕ κυμαίνονται σε ένα υψηλό ποσοστό επί του ΑΕΠ πάνω από 41%, σε αντίθεση με χώρες της Ασίας και της Αφρικής, στην Ινδονησία για παράδειγμα ο αντίστοιχος δείκτης είναι μόνο 11,9%, όπως απεικονίζεται και στο παραπάνω Διάγραμμα 1.

Στις αναπτυγμένες οικονομίες το θέμα απασχολεί σοβαρά τους πολιτικούς, με την αλλαγή στις φορολογικές επιβαρύνσεις και την κατεύθυνση των εσόδων από τους φόρους, από τα 800 δις \$ του Obamacare για την υγειονομική περίθαλψη, μέχρι την μεγάλη περικοπή φόρων του 1,5 τρις \$ του πρώην Πρόεδρου Τραμπ το 2017, που έριξε το ποσοστό επί του ΑΕΠ της φορολογικής επιβάρυνσης από 28,3% σε 24,5% και τις ΗΠΑ από την 32^η θέση ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ στην 37^η το 2019.

Ελεγκτικός μηχανισμός. Βέβαια για να εισπραχτούν οι φόροι το κράτος είχε ανάγκη ενός φορολογικού μηχανισμού. Από τους φοροεισπράκτορες του Φαραώ που εκτιμούσαν τις σοδιές του σιταριού, μέχρι τους φοροεισπράκτορες των Ρωμαίων αυτοκρατόρων που περιέρχονταν την αγορά κρυφακούοντας για εμπορικές συναλλαγές (εξ ου και ο όρος auditor για τον φορολογικό ελεγκτή). Μέχρι την σύγχρονη εποχή με την χρήση νέων τεχνολογιών για τον ρομποτικό έλεγχο των υποθέσεων με την χρήση τεχνητής νοημοσύνης και αλγορίθμων.

Η ικανότητα αλλά και η διάβρωση του φοροεισπρακτικού μηχανισμού ανέκαθεν ήταν ένα ζήτημα, καθώς από αυτό σε ένα μεγάλο μέρος εξαρτιόνταν η είσπραξη των φόρων. Χαρακτηριστικό το παράδειγμα του Βουρβώνου βασιλιά της Νάπολης Φερδινάνδου Α στις αρχές του 19^ο αιώνα που εμπιστεύονταν ποιο πολύ την οργάνωση Καμόρα, παρά τους φοροεισπράκτορες του για την είσπραξη των φόρων, εξ ου και η εδραίωση της εγκληματικής αυτής οργάνωσης στον Νότο της Ιταλίας.

3. Υπερφορολόγηση

Συχνά η υπέρμετρη φορολόγηση οδήγησε σε εξεγέρσεις και επαναστάσεις. Δεν είναι τυχαίο ότι τόσο η Αμερικανική Επανάσταση του 1776, η Γαλλική το 1789 και η Ρωσική το 1917 στην υπέρμετρη φορολόγηση των ασθενέστερων τάξεων, έχουν τα βαθύτερα αίτια τους. Τα υπέρογκα έξοδα της Βρετανίας κατά την διάρκεια του επταετούς πολέμου 1756-1763 εναντίον της Γαλλίας κλήθηκαν να καλύψουν με υπερφορολόγηση οι φορολογούμενοι των Αποικιών της Αμερικής με την έμμεση φορολογία (φόροι χαρτοσήμου, συναλλαγών, φόροι επί του χάρτου, φόροι σε καταναλωτικά αγαθά κλπ) γεγονός που οδήγησε στο tea party της Βοστώνης και στο ξεκίνημα της επανάστασης.

Συνεπώς η χρηστή Διοίκηση πρέπει όχι μόνο να μην καταλήγει σε υπερφορολόγηση, να περιορίζει τις κρατικές δαπάνες στο ελάχιστο όπως και τις

φοροαπαλλαγές, αλλά παράλληλα να φροντίζει σε όσο αναλογικότερη κατανομή των βαρών, προκειμένου να υπάρχει δικαιότερη ισοκατανομή εισοδημάτων (καμπύλη Lorenz)

4.Η σημαντικότητα της έρευνας.

Η παρούσα έρευνα εξετάζει την επίδραση της αυξομείωσης των φορολογικών επιβαρύνσεων στο ΑΕΠ και την γενικότερη οικονομική ανάπτυξη της χώρας, σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις και σε άλλους αναπτυξιακούς τομείς όπως αυτούς των επενδύσεων, η της ανεργίας, στο χρηματιστήριο κλπ., που συνδιαμορφώνουν την οικονομική μεγέθυνση. Τα παραπάνω εξετάζονται, μέσω των διαφοροποιήσεων που υφίστανται ανάμεσα στα 3 γκρουπ χωρών της ΕΕ που αναφέραμε προηγουμένως. Το δείγμα απαρτίζεται αποκλειστικά από χώρες της ΕΕ, όπου έχουμε ένα περιβάλλον χωρίς να υφίστανται διαφοροποιήσεις της νομισματικής πολιτικής από χώρα σε χώρα, λόγω της ύπαρξης του ενιαίου νομίσματος του €.

Επηρεάζει συνεπώς η **φορολογική επιβάρυνση** την οικονομική μεγέθυνση και σε τι βαθμό συνίσταται ο επηρεασμός αυτός.

Γιατί είναι σημαντική η απάντηση στο παραπάνω ερώτημα. Γιατί σε περίπτωση που έχουμε ελάφρυνση των φορολογικών επιβαρύνσεων σε στοχευόμενους τομείς, και το μέτρο αυτό οδηγεί σε αύξηση επενδύσεων, και κατά συνέπεια σε αύξηση του ΑΕΠ, τότε το κράτος εισπράττει περισσότερα, ενώ αντίθετα ξοδεύει λιγότερα σε επιδόματα ανεργίας, σε μέτρα στήριξης επιχειρήσεων και το σημαντικότερο ανεβαίνει το βιοτικό επίπεδο, καθώς και τα έσοδα των ταμείων κοινωνικής ασφάλισης και της τοπικής αυτοδιοίκησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II. ΔΕΔΟΜΕΝΑ

1.Το δείγμα

Το δείγμα όπως προαναφέρθηκε ομαδοποιήθηκε σε 3 γκρουπ κρατών το Α όπου συμμετέχουν χώρες με ισχυρές οικονομίες, μεγάλο κατά κεφαλή ΑΕΠ αλλά και μεγάλες δαπάνες για την στήριξη κοινωνικών παροχών (με εξαίρεση ως προς το τελευταίο την Ιρλανδία). Στο γκρουπ Β έχουμε τις χώρες του Νότου με ποιο αδύναμες, οικονομίες, προβλήματα Δημόσιου χρέους, αλλά με επίσης μεγάλες δαπάνες κοινωνικών παροχών. Στο γκρουπ C έχουμε χώρες της πρώην Ανατολικής Ευρώπης με λιγότερο ισχυρές οικονομίες, μικρότερο κατά κεφαλή ΑΕΠ, όπως και με μικρότερες κοινωνικές παροχές.

Προτιμήθηκε ως προς την φορολογική επιβάρυνση της κάθε χώρας να μην ληφθεί υπόψη ο εφαρμοζόμενος φορολογικός συντελεστής για φυσικά και νομικά πρόσωπα, δεδομένου ότι υπάρχουν διαφορετικοί συντελεστές και

διαφορετικά κλιμάκια. Με αρκετές εξαιρέσεις και διαφοροποιήσεις ως προς το αφορολόγητο από χώρα σε χώρα, καθώς και πολλοί περισσότεροι συντελεστές για την έμμεση φορολογία.

Πολλές μελέτες στην βιβλιογραφία κατά το παρελθόν έχουν στηριχτεί ως προς την εξέταση των επιδράσεων της φορολογίας στην οικονομία, στους ισχύοντες σε κάθε χώρα φορολογικούς συντελεστές. Αυτό δεν αντικατοπτρίζει πλήρως την πραγματικότητα, δεδομένου ότι πέραν των ανωτέρω που αναφερθήκαν σχετικά με την δυσκολία εξεύρεσης του μέσου συντελεστή, έχουμε και την φοροδιαφυγή και φόρο-αποφυγή που αποδυναμώνουν και υποβαθμίζουν στην πράξη σημαντικά τους ισχύοντες συντελεστές.

Αντί του φορολογικού συντελεστή που παρουσιάζει τα παραπάνω προβλήματα, αλλά κυρίως στην δυσκολία προσδιορισμού της φοροδιαφυγής που στην ουσία μειώνει τον εφαρμοζόμενο συντελεστή φορολόγησης, λήφθηκαν υπόψη στην παρούσα εργασία, οι εισπραττόμενοι φόροι ως ποσοστό του ΑΕΠ της χώρας, που είναι ένας ασφαλής μετρίσιμος δείκτης.

Άλλωστε η αξία ύπαρξης ενός υψηλού φορολογικού συντελεστή από μόνη της δεν σημαίνει πολλά, εφόσον δεν πραγματοποιούνται αρκετοί φορολογικοί έλεγχοι, εάν δεν υπάρχει σωστή στόχευση των ελέγχων αυτών, καθώς επίσης και εάν πάσχει η ποιότητα των ελέγχων.

2. Οι μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν.

Κατά την επεξεργασία των δεδομένων επιλέχθηκαν 4 **μεταβλητές** ως ποσοστά επί του ΑΕΠ της χώρας, **και το άθροισμα αυτών** χρησιμοποιήθηκε στην περεταίρω πορεία ανάλυσης του δείγματος, για τον προσδιορισμό της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης.

Οι μεταβλητές αυτές είναι

α) Τα εισπραττόμενα ποσά από την άμεση φορολογία φυσικών και νομικών προσώπων.

β) Τα εισπραττόμενα ποσά από την έμμεση φορολογία, ΦΠΑ, χαρτόσημα, φόροι κατανάλωσης, φόρος καπνού, αλκοόλ, καυσίμων κλπ
Εδώ ως υποκατηγορία συμπεριλαμβάνονται και οι λεγόμενοι περιβαλλοντικοί φόροι ή πράσινοι φόροι, από τους ποιο σύνθετους όπως εκπομπής ρύπων, μέχρι τους ποιο απλούς όπως το τέλος χρήσης πλαστικής σακούλας.

γ) Τα εισπραττόμενα ποσά από την μεταβίβαση και κατοχή ακίνητης περιουσίας, Φόροι κληρονομιάς, ΦΜΑ, ΕΜΦΙΑ, κλπ επιβαρύνσεις επί των ακινήτων.

δ) Τα εισπραττόμενα ποσά από τα Ταμεία κοινωνικής ασφάλισης, τόσο ως συμμετοχή του εργαζομένου, όσο και ως εργοδοτικές εισφορές. Η εν λόγω επιβάρυνση επηρεάζει το διαθέσιμο καθαρό εισόδημα, όπως και οι φόροι,

τόσο των φυσικών πρόσωπων για κατανάλωση και αποταμίευση, όσο και των νομικών πρόσωπων - εταιριών (καθαρά κέρδη) για αποθεματικά, διανομή μερισμάτων, η πραγματοποίηση νέων επενδύσεων.

Τα παραπάνω μεγέθη εξετάζονται ως ποσοστό του ΑΕΠ που είναι η σε χρήμα απεικόνιση όλων των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παραχθήκαν εντός μιας χρονικής περιόδου (έτος) εντός των ορίων του κράτους.

Εάν το ΑΕΠ αυξάνεται η οικονομία είναι σε σταθερή βάση και το κράτος κινείται σωστά προς τα εμπρός. Αντίθετα όταν το ΑΕΠ μειώνεται τότε η οικονομία βρίσκεται σε κίνδυνο και το κράτος χάνει έδαφος. Δύο συνεχείς περίοδοι με αρνητικό ΑΕΠ τυπικά σημαίνει ότι υπάρχει ύφεση.

Επίσης για να είναι αξιόπιστη η έρευνα λήφθηκαν τα στοιχεία του Δημόσιου χρέους, καθώς και αυτά της αύξησης των επενδύσεων. Δεδομένου ότι μια αύξηση του ΑΕΠ μπορεί να προέρχεται από δανειακή επιβάρυνση της χώρας που τροφοδοτεί την κατανάλωση με βραχυπρόθεσμη αύξηση του ΑΕΠ, αλλά μεσοπρόθεσμα η μακροπρόθεσμα οδηγεί σε κρίση χρέους, μείωση της πιστοληπτικής διαβάθμισης, αύξηση του κόστους δανεισμού, αδυναμία περεταίρω χρηματοδότησης από τις Αγορές και αντίστροφη πορεία, ήτοι της μείωσης του ΑΕΠ.

Διαφορετική προοπτική και αντιμετώπιση έχει η δανειακή επιβάρυνση της χώρας, όταν ο δανεισμός κατευθύνεται σε Δημόσιες επενδύσεις, η ως κίνητρα στήριξης ιδιωτικών επενδύσεων, που κατά κανόνα συντελούν σε αύξηση του ΑΕΠ τα επόμενα χρόνια.

Πολλές είναι οι χώρες που προκειμένου να δώσουν παροχές στους πολίτες τους καταφεύγουν στον δανεισμό, σε αντίθεση με άλλες που οι όποιες παροχές προέρχονται μέσω των παραγομένων πλεονασμάτων και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας τους (πχ Σκανδιναβικές χώρες) το γεγονός αυτό, η διάφορα αντίληψης δημιουργεί και την σύγκρουση Βορά - Νότου μέσα στα πλαίσια της ΕΕ.

Επενδύσεις Ο δείκτης αυτός πάντα ως ποσοστό του ΑΕΠ, αφορά το σύνολο των επενδύσεων της οικονομίας της κάθε εξεταζόμενης χώρας ήτοι Δημόσιες, επιχειρηματικές, αλλά και αυτές των νοικοκυριών. Μπορεί να αφορούν λιμάνια, αεροδρόμια, οδικό δίκτυο, γέφυρες (Δημόσιες επενδύσεις), ίδρυση επέκταση η εκσυγχρονισμό μεταποιητικών μονάδων, μηχανολογικό εξοπλισμό, κατασκευή ξενοδοχείων κλπ (Ιδιωτικές Επιχειρηματικές επενδύσεις), είτε κατασκευή νέων οικιών (επενδύσεις νοικοκυριών).

Στο ποσοστό αύξησης των επενδύσεων θα πρέπει να ληφθεί υπ όψη και ένα μειωτικό ποσοστό, που προέρχεται από την απαξίωση μηχανημάτων και κτιρίων, που είναι σημαντικά μικρότερο στα κτιριακά, απ ότι στον μηχανολογικό εξοπλισμό και δη αυτόν της σύγχρονης τεχνολογίας. Κατά την έννοια αυτή μικρά ποσοστά αύξησης των επενδύσεων θεωρούνται στην πραγματικότητα ως αποεπένδυση, εφόσον υστερούν της απαξίωσης της υφιστάμενης υποδομής.

Τα παραπάνω στοιχεία όσο και το ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ αντλήθηκαν στις 23.5.2022 από την στατιστική Υπηρεσία της ΕΕ EUROSTAT.

3.Ο αριθμοδείκτης που επιλέχτηκε

Το ποσοστό αύξησης η ελάττωσης της φορολογικής επιβάρυνσης πάντα ως ποσοστό του ΑΕΠ (GDP) και η σύνδεση του με την αύξηση η μείωση του ΑΕΠ είναι και η **κρίσιμη μεταβλητή** προκειμένου να εξετάσουμε την επίδραση που έχει ασκηθεί.

Σε δεύτερο στάδιο εξετάζουμε κατά πόσο αυτή η μεταβλητή έχει επηρεαστεί από τεχνητή αύξηση του ΑΕΠ που οφείλεται σε μεγαλύτερο Δημόσιο δανεισμό.

Σε τρίτο στάδιο εξετάζεται εάν αυτός ο Δημόσιος δανεισμός οδήγησε σε αύξηση των επενδύσεων η σε αύξηση των καταναλωτικών δαπανών.

Τέλος εξετάζεται η σχέση των χωρών του δείγματος ως προς την πιστοληπτική τους διαβάθμιση και σε συνάρτηση πάντα με τον δείκτη φορολογικής επιβάρυνσης προς ΑΕΠ.

Χαμηλός αριθμοδείκτης (ποσοστό αύξησης ΑΕΠ / προς ποσοστό συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης) σημαίνει αδυναμία μεγέθυνσης της οικονομίας, δεδομένου ότι μέσω της φορολογίας αντλούνται πολύτιμοι πόροι για να καλύψουν είτε απόσβεση Δημόσιου δανεισμού, είτε υψηλές δαπάνες του Δημόσιου και κοινωνικής ασφάλισης.

Υψηλός αριθμοδείκτης (ποσοστό αύξησης ΑΕΠ / προς ποσοστό συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης) αντίθετα σημαίνει ότι απελευθερώνονται πόροι, προκειμένου είτε μέσω της αποταμίευσης και των επενδύσεων, είτε μέσω της κατανάλωσης να βοηθήσουν στην μεγέθυνση της οικονομίας και την αύξηση του ΑΕΠ.

Όσο μικρότερο το ποσό του κλάσματος τόσο μικρότερη και η επιτυγχανόμενη μεγέθυνση της οικονομίας.

Το ερώτημα που καλείται να απαντήσει η έρευνα είναι, εάν μειωθούν οι φορολογικές επιβαρύνσεις θα έχουμε αντίστροφο ανάλογο αποτέλεσμα ως προς την ανάπτυξη και σε τι βαθμό.

Μια πρώτη θεώρηση στο ερώτημα είναι αυτή της Ιρλανδίας, που με χαμηλό συντελεστή φορολογικής επιβάρυνσης έχει επιτύχει πολύ υψηλούς ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ.

4.Λοιποι παράγοντες επηρεασμού

Υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά η θετικά την Οικονομική Ανάπτυξη?.

Φυσικά και υπάρχουν. Τα επιτόκια Δανεισμού, η ακολουθούμενη νομισματική πολιτική, ο βαθμός ενσωμάτωσης της τεχνολογικής προόδου που διαφέρει από χώρα σε χώρα, η ποιότητα της εκπαίδευσης που επίσης είναι διαφορετική από

χώρα σε χώρα. Οι παραπάνω παράγοντες και ιδίως οι τελευταίοι 2 που είναι και ποιοτικοί κάνουν το πρόβλημα ποιό σύνθετο και δεν θα εξετάσουν στην παρούσα έρευνα. Όσον αφορά τα 2 πρώτους παράγοντες για τα εξεταζόμενα Κράτη Μελή της ΕΕ, που αποτελούν το δείγμα, δεν υφίσταται γι αυτά διαφορετική νομισματική πολιτική, αφού ακόμα και τα μη συμμετέχοντα στο κοινό νόμισμα το €, ακολουθούν την ίδια νομισματική πολιτική, με διασύνδεση της ισοτιμίας των νομισμάτων τους. Παράλληλα και στο επίπεδο των επιτοκίων που εφαρμόζονται από το Τραπεζικό σύστημα της κάθε εξεταζόμενης χώρας δεν παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις ανάμεσα στα ΚΜ.

Στην περίπτωση της Ιρλανδίας που αποτελεί το σύγχρονο οικονομικό θαύμα, παρά την στασιμότητα που υπήρξε το 2010-12 εξ αιτίας της φούσκας στην αγορά ακινήτων και την κρίση του τραπεζικού συστήματος που επακολούθησε, έχουμε να παρατηρήσουμε ότι δεν επιλέχτηκε τυχαία από μεγάλες πολυεθνικές των ΗΠΑ όπως η Microsoft, η Google κλπ ως έδρα τους στην Ευρώπη, μόνο εξ αιτίας των χαμηλών συντελεστών φορολογικής επιβάρυνσης. Παράγοντες που έπαιξαν ρόλο ήταν η σταθερότητα του φορολογικού και ασφαλιστικού της συστήματος και το Αγγλόφωνο πολύ καλά εκπαιδευμένο προσωπικό, (αξίζει να σημειωθεί ότι το Trinity College του Δουβλίνου συγκαταλέγεται ανάμεσα στα κορυφαία πανεπιστήμια παγκοσμίως), επίσης η εργατικότητα του λαού, ο χαμηλός βαθμός απεργιών κλπ.

Από το εξεταζόμενο δείγμα απουσιάζουν χώρες με ακραίες τιμές όπως οι Σκανδιναβικές χώρες όπου το ποσοστό επιβάρυνσης από την φορολογία ανέρχεται σε πάνω από 46% του ΑΕΠ όπως πχ στην Σουηδία. Στον αντίποδα της φορολογικής επιβάρυνσης βρίσκεται το Κουβέιτ με μόλις 1,4% του ΑΕΠ. Εκεί βέβαια άλλες είναι οι πρόσοδοι του Κράτους για κάλυψη των δαπανών του.

Ένα άλλο στοιχείο είναι ο φόρος εταιριών (corporation tax) που στην έρευνα είναι ενσωματωμένος, στο ποσό επιβάρυνσης από την άμεση φορολογία και ο οποίος σε χώρες όπως οι ΗΠΑ είναι εξαιρετικά χαμηλός, καθώς έφτασε στην κορύφωση του το 1960 και έκτοτε ήταν συνεχώς μειούμενος για να φτάσει επί Προεδρίας Τράμπ στο χαμηλότερο σημείο του ως μέγεθος επί του ΑΕΠ, παρ ότι υπάρχουν εταιρίες κολοσσοί, καθώς η φορολόγηση στην χώρα αυτή εστιάζει στην άμεση φορολόγηση μερισμάτων των μετοχών, αντί των εταιρικών κερδών.

Το δείγμα αποτελείται από χώρες της ΕΕ όπου το στοιχείο του πληθωρισμού την εξεταζόμενη δεκαετία 2010-20 είναι σχεδόν εκμηδενισμένο και σχεδόν κοινό σ όλες τις υπό εξέταση χώρες, ενώ δεν υπάρχουν αξιόλογες διακυμάνσεις ούτως ώστε να επηρεάζεται η ανάλυση του δείγματος.

Επίσης το σημαντικότερο δεν υφίστανται το στοιχείο της διαφορετικής νομισματικής πολιτικής ανάμεσα στις υπό εξέταση χώρες, που από μόνο του

μπορεί να επηρεάσει την εξέλιξη του ΑΕΠ και του Δημόσιου χρέους. Ακόμα και οι χώρες που δεν είναι ενταγμένες στο ευρώ όπως η Πολωνία, Σλοβακία, Ρουμανία, έχουν συνδεμένα τα νομίσματα τους σε σταθερή σχέση με το κοινό Ευρωπαϊκό νόμισμα.

Το ερώτημα που καλείται να απαντήσει η έρευνα είναι, εάν μειωθούν οι συνολικές φορολογικές επιβαρύνσεις θα έχουμε μεγέθυνση της οικονομίας με αύξηση του ΑΕΠ, και σε τι βαθμό.

Η σημαντικότητα του παραπάνω ερωτήματος έγκειται στο ότι μπορούν οι κεντρικές κυβερνήσεις ελαττώνοντας μη ανελαστικές δαπάνες, να μειώσουν την φορολογική επιβάρυνση, που αυτό από μόνο του θα δώσει ώθηση στην οικονομική μεγέθυνση (αύξηση ΑΕΠ, προσέλκυση επενδύσεων, μείωση ανεργίας κλπ) ?.

Βέβαια για να συμβεί αυτό θα πρέπει η χώρα να μην πιέζεται από υψηλό Δημόσιο χρέος και δη εξωτερικό, που λειτουργεί ως τροχοπέδη καθώς ένα μεγάλο ποσοστό των φόρων (πλεονασμάτων του προϋπολογισμού) θα πρέπει να πηγαίνει για την εξόφληση των Δανειστών.

5. Πινάκες των δεδομένων.

Στους παρακάτω πίνακες παρατίθενται τα δεδομένα που επεξεργάστηκε η παρούσα έρευνα όσον αφορά την συνολική φορολογική επιβάρυνση ανά χώρα (τελευταία στήλη) και πως αυτή στοιχειοθετείται ανά φορολογία.

Τα αναγραφόμενα μεγέθη αφορούν την κάθε φορολογία (άμεση φορολογία 1^η στήλη, έμμεση φορολογία 2^η στήλη, φόροι επί της ακίνητης περιουσίας 3^η στήλη, κοινωνική ασφάλιση 4^η στήλη) και εκφράζονται ως ποσοστά επί του ΑΕΠ της κάθε χώρας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ ΑΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2010- 2020 ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΧΩΡΑ ΩΣ % ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΕΠ

IRELAND					
	DIRECT	INDIR	PROP	SOCIAL	TOTAL
2010	11,8	10,9	1,4	5,1	29,2
2011	12,3	10,5	1,6	5,1	29,5
2021	12,9	10,6	1,7	4,7	29,9
2013	12,9	10,9	1,8	4,9	30,5
2014	13	11	1,9	4,8	30,7
2015	10,8	8,7	1,3	3,8	24,6
2016	10,9	8,9	1,2	3,9	24,9
2017	10,5	8,4	1,2	3,7	23,8
2018	10,7	8	1,2	3,7	23,6
2019	10,4	7,8	1,1	3,7	23
2020	10,2	6,6	1,1	3,2	21,1

GERMANY						
	DIRECT	INDIRECT	PROPERTY	SOCIAL	TOTAL	
2010	11,1	11	0,8	15,2	38,1	
2011	11,5	11,2	0,9	15	38,6	
2012	12,1	11,1	0,9	15,2	39,3	
2013	12,3	11	0,9	15,2	39,4	
2014	12,3	10,9	1	15,1	39,3	
2015	12,5	11	1,1	15,2	39,8	
2016	12,9	10,9	1,1	15,4	40,3	
2017	13,1	10,8	1,1	15,5	40,5	
2018	13,4	10	1,1	15	39,5	
2019	13,4	10,8	1,2	15,9	41,3	
2020	13	10,5	1,3	16,6	41,4	

NETHERLAND					
	DIRECT	INDIRECT	PROPERTY	SOCIAL	TOTAL
2010	11,2	11,4	1,3	12,9	36,8
2011	10,7	11,1	1,1	13,6	36,5
2012	10,2	10,9	1,1	14,5	36,7
2013	10,2	11,2	1,2	14,7	37,3
2014	10,8	11,6	1,6	14,6	38,6
2015	11,5	11,5	1,5	13,9	38,4
2016	11,8	12	1,6	14,7	40,1
2017	12,9	12	1,7	13,8	40,4
2018	12,7	12,1	1,7	14	40,5
2019	13,4	12,4	1,6	13,4	40,8
2020	13,4	12,7	1,8	13,6	41,5

FRANCE					
	DIRECT	INDIRECT	PROPERTY	SOCIAL	TOTAL
2010	11,5	14,8	4	16,1	46,4
2011	12,1	15,2	4,3	16,2	47,8
2012	12,8	14,4	4,3	16,4	47,9
2013	13,2	15,6	4,3	16,7	49,8
2014	13,1	15,8	4,5	16,9	49,9

2015	13,1	15,9	4,6	16,7	50,3
2016	12,9	16,1	4,7	16,6	50,3
2017	13,3	16,4	4,8	16,7	51,2
2018	13,7	16,6	4,6	16	50,9
2019	13,6	16,9	4,5	14,8	49,8
2020	13,7	17,1	4,6	14,8	50,2

GREECE					
	DIRECT	INDIRECT	PROPERTY	SOCIAL	TOTAL
2010	8,4	12,8	2	11	34,2
2011	9,5	13,9	2,8	10,9	37,1
2012	11,1	14,2	3,3	11,1	39,7
2013	10,6	14,5	3,6	10,8	39,5
2014	9,9	15,9	3,2	10,5	39,5
2015	9,6	16,3	3,5	10,7	40,1
2016	10,3	17,5	3,5	11,1	42,4
2017	10,1	17,5	3,5	11,7	42,8
2018	10,4	17,6	3,3	11,9	43,2
2019	9,9	17,5	3,3	12,1	42,8
2020	9,3	16,6	3,4	12,9	42,2

ITALY					
	DIRECT	INDIRECT	PROPERTY	SOCIAL	TOTAL
2010	14,3	14	1,8	13	43,1
2011	14,2	14,1	2	12,8	43,1
2012	14,9	15,3	2,5	13	45,7
2013	15,2	14,9	2,6	13	45,7
2014	14,7	15,4	2,8	12,9	45,8
2015	14,7	15,2	2,7	12,9	45,5
2016	14,9	14,5	2,4	12,7	44,5
2017	14,5	14,6	2,4	12,7	44,2
2018	14,1	14,6	2,4	13	44,1
2019	14,5	14,5	2,4	13,2	44,6
2020	15,2	13,9	2,4	13,5	45

SPAIN					
	DIRECT	INDIRECT	PROPERTY	SOCIAL	TOTAL
2010	9,5	10	2,1	11,9	33,5
2011	9,6	9,8	2	11,8	33,2
2012	10,4	10,4	2,4	11,7	34,9
2013	10,5	11,2	2,6	11,5	35,8

2014	10,7	11,6	2,7	11,6	36,6
2015	10,5	12	2,8	11,4	36,7
2016	10,5	11,8	2,8	11,4	36,5
2017	10,6	11,8	2,7	11,5	36,6
2018	11	12	2,7	11,7	37,4
2019	10,8	11,7	2,6	12,3	37,4
2020	11,6	11,5	2,7	13,8	39,6

PORTUGAL					
	DIRECT	INDIRECT	PROPERTY	SOCIAL	TOTAL
2010	8,5	13,3	1,7	8,6	32,1
2011	9,4	13,9	1,8	8,9	34
2012	9,1	13,9	1,8	8,7	33,8
2013	11,3	13,8	1,9	8,9	35,9
2014	10,9	14,3	2	9	36,2
2015	10,7	14,7	2,1	9	36,5
2016	10,1	14,9	2,1	9,1	36,2
2017	9,9	15	2,2	9,2	36,3
2018	10,1	15,3	2,2	9,3	36,9
2019	9,7	15,1	2	9,6	36,4
2020	10,1	14,8	2,3	10,5	37,7

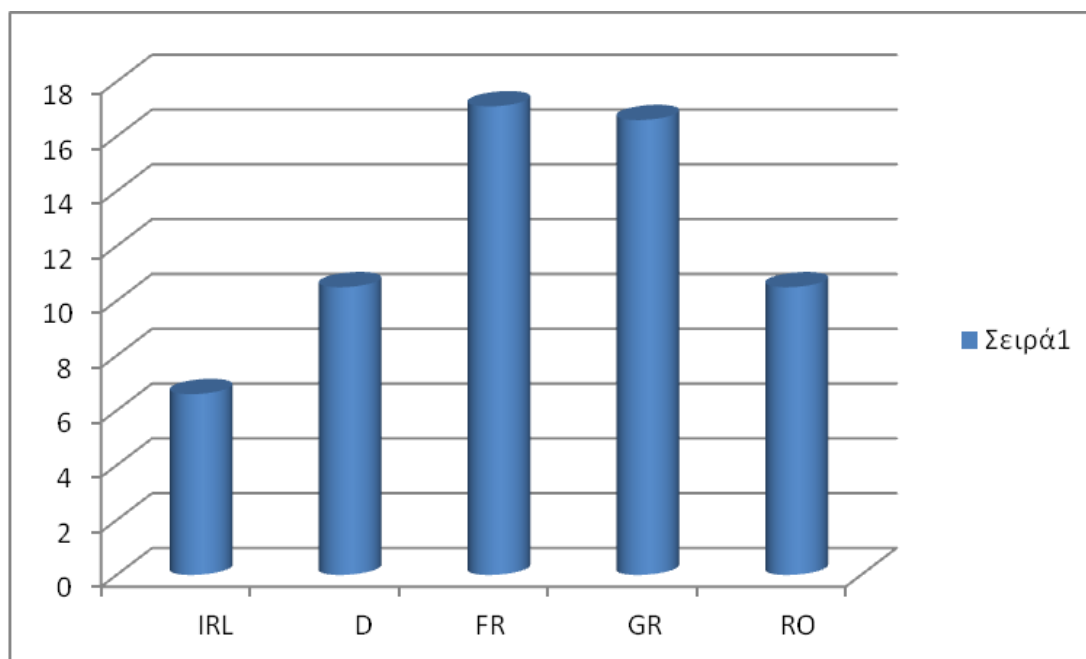
POLAND					
	DIRECT	INDIRECT	PROPERTY	SOCIAL	TOTAL
2010	6,7	13,9	1,4	10	32
2011	6,7	13,9	1,4	11,1	33,1
2012	7	13,2	1,5	12	33,7
2013	6,8	13	1,6	12,3	33
2014	6,8	13,1	1,6	12,2	33,7
2015	6,9	13,1	1,7	12,4	34,1
2016	7	13,6	1,8	12,7	35,1
2017	7,3	14	1,8	12,8	35,9
2018	7,8	14,2	1,7	13,1	36,8
2019	7,9	14	1,7	13,2	36,8
2020	8	14,2	1,7	13,6	37,5

SLOVAKIA					
	DIRECT	INDIRECT	PROPERTY	SOCIAL	TOTAL
2010	5,5	10,5	0,4	12	28,4
2011	5,6	11,4	0,4	12	29,4
2012	5,7	10,8	0,4	12,3	29
2013	6,2	11,4	0,4	13,3	31,3
2014	6,7	11,7	0,4	13,5	32,3

2015	7,1	11,7	0,4	13,7	32,9
2016	7,2	11,6	0,4	14,2	33,4
2017	7,2	12,1	0,4	14,6	34,3
2018	7,3	12	0,4	14,7	34,4
2019	7,2	12,1	0,4	15	34,7
2020	7,2	12,3	0,5	15,5	35,5

ESTONIA					
	DIRECT	INDIRECT	PROPERTY	SOCIAL	TOTAL
2010	6,6	13,9	0,4	12,7	33,6
2011	6,3	13,6	0,4	11,6	31,9
2012	6,6	13,9	0,4	11,2	32,1
2013	7,2	13,5	0,4	11	32,1
2014	7,4	13,9	0,4	10,9	32,6
2015	7,8	14,4	0,4	11,1	33,7
2016	7,5	14,8	0,3	11,2	33,8
2017	7,2	14,2	0,3	11,4	33,1
2018	7,5	14	0,3	11,5	33,3
2019	7,4	14	0,3	11,7	33,4
2020	7,8	13,8	0,3	12,4	34,1

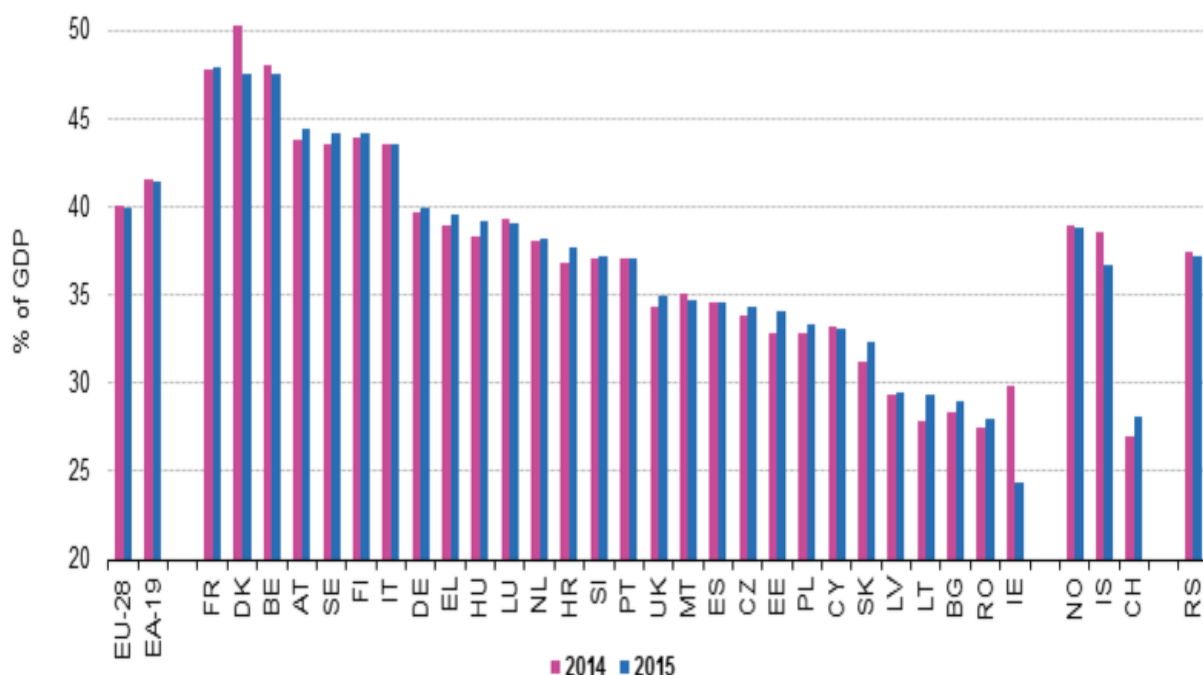
ROMANIA					
	DIRECT	INDIRECT	PROPERTY	SOCIAL	TOTAL
2010	5,8	11,9	0,8	8,7	27,2
2011	6,1	13,2	0,8	9,1	29,2
2012	5,8	13,3	0,9	8,8	28,8
2013	5,9	12,8	0,9	8,6	28,2
2014	6,2	12,8	0,9	8,5	28,4
2015	6,6	13,4	0,9	8,1	29
2016	6,4	11,4	0,8	8	26,6
2017	6,1	10,4	0,7	8,4	25,6
2018	4,9	10,5	0,6	10,6	26,6
2019	4,8	10,7	0,7	10,5	26,7
2020	4,7	10,5	0,6	11,1	26,9

Διάγραμμα 2: Επιβάρυνση 5 χωρών από την έμμεση φορολογία το 2020

Από την παραπάνω απεικόνιση του Διαγράμματος 2 προκύπτει ότι η Ιρλανδία έχει την μικρότερη επιβάρυνση από την έμμεση φορολογία μόλις το 6,6% του ΑΕΠ, σε σχέση με την Γαλλία 17,1% και την Ελλάδα 16,6% που έχουν και τα υψηλότερα ποσοστά φορολόγησης, ενώ η Ρουμανία και η Γερμανία έχουν το ίδιο ποσοστό 10,5% επί του ΑΕΠ.

Τα παραπάνω ποσοστά παρότι αναφέρονται στην χρονιά που υπάρχει η πανδημία ήτοι το 2020, εν τούτοις δεν διαφοροποιούνται σημαντικά σε σχέση με τις προηγούμενες χρονιές, δεδομένης της πτώσης του ΑΕΠ σ όλες τις χώρες το 2020, με εξαίρεση την Ιρλανδία.

Διάγραμμα 3: Φορολογική επιβάρυνση ανά χώρα τα έτη 2014 – 15

Το παραπάνω Διάγραμμα 3 που λήφθηκε από την Wikipedia 20.6.2022 απεικονίζει την συνολική φορολογική επιβάρυνση ανά χώρα. Αξιοσημείωτη η χαμηλή συνολική φορολογική επιβάρυνση, πέραν της Ιρλανδίας (που μειώνεται ακόμα περεταίρω το 2015) καθώς και των χωρών της πρώην Ανατολικής Ευρώπης. Επίσης και στην Κίνα είναι εξαιρετικά χαμηλή η φορολογική επιβάρυνση γεγονός που συνδέεται με την μεγάλη αύξηση του ΑΕΠ της εν λόγω Ασιατικής χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

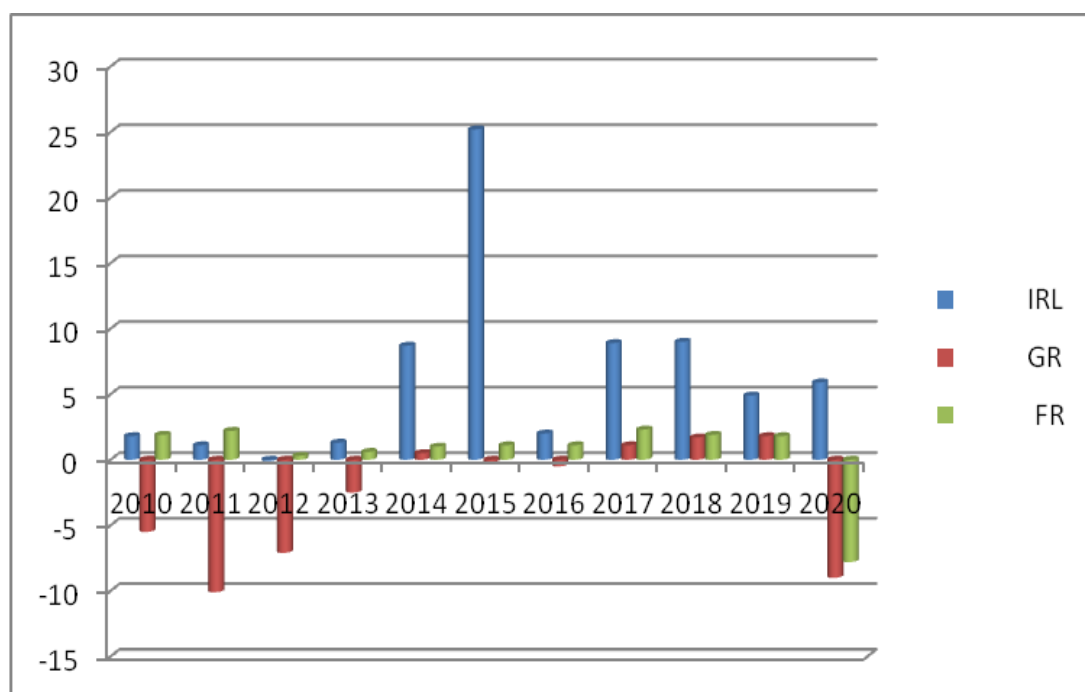
1. Εξαγωγή των δεικτών

Από την ανάλυση των δεδομένων του δείγματος των 3 γκρουπ των χωρών προέκυψαν τα κάτωθι στοιχεία όσον αφορά τον αριθμοδείκτη, αύξηση ΑΕΠ / συνολική φορολογική επιβάρυνση ανά χώρα.

Πίνακας 2: Δείκτης ΑΕΠ/Φόρους ανά χώρα.

	IRL	GR	D	F	NL	I	SP	PT	PL	SK	EST	RO
2010	0,061	-0,161	0,11	0,041	0,035	0,039	0,006	0,053	0,116	0,222	0,714	-0,143
2011	0,037	-0,272	0,101	0,046	0,044	0,016	-0,024	-0,05	0,145	0,088	0,229	0,065
2012	0,003	-0,179	0,01	0,006	-0,027	0,065	-0,086	-0,121	0,038	0,048	0,099	0,069

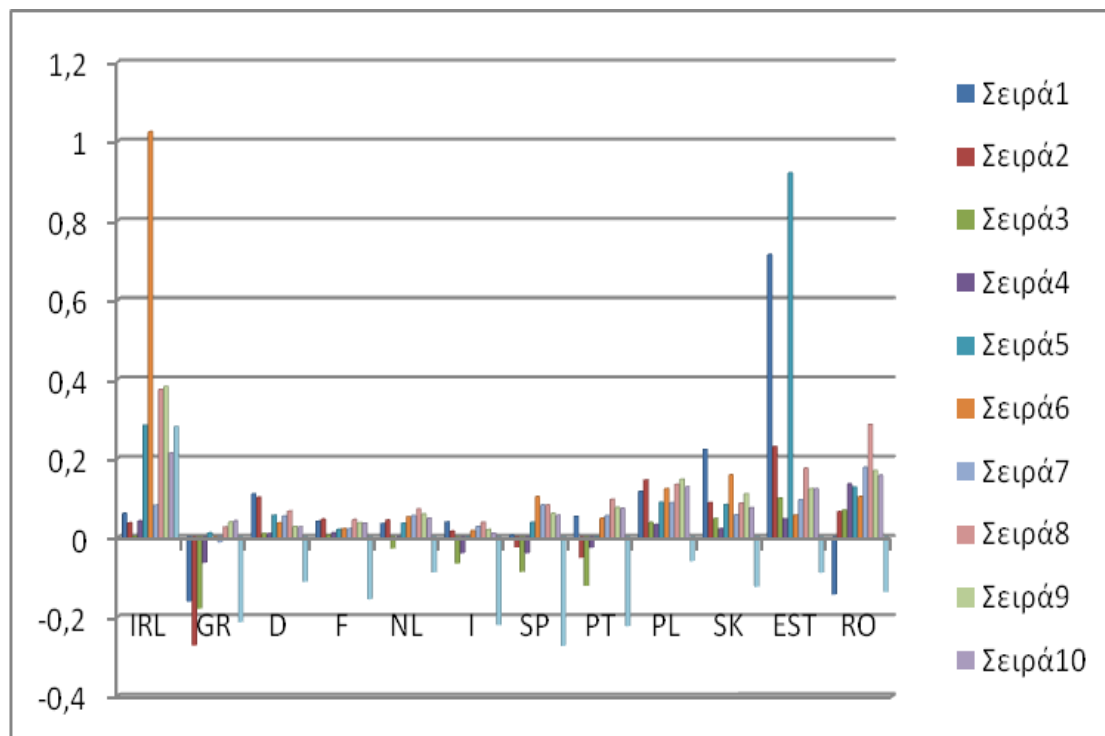
2013	0,042	-0,063	0,01	0,012	-0,003	0,039	-0,039	-0,025	0,033	0,022	0,047	0,135
2014	0,283	0,012	0,056	0,02	0,036	0	0,038	0	0,089	0,083	0,92	0,127
2015	1,024	-0,005	0,037	0,022	0,052	0,017	0,103	0,049	0,123	0,158	0,056	0,103
2016	0,081	-0,012	0,054	0,022	0,055	0,028	0,082	0,055	0,088	0,057	0,095	0,177
2017	0,374	0,026	0,067	0,045	0,072	0,038	0,082	0,096	0,134	0,087	0,175	0,285
2018	0,381	0,039	0,028	0,037	0,059	0,02	0,061	0,076	0,147	0,11	0,123	0,169
2019	0,213	0,042	0,027	0,036	0,049	0,011	0,056	0,074	0,128	0,075	0,123	0,157
2020	0,28	-0,213	-0,111	-0,155	-0,087	-0,22	-0,273	-0,223	-0,059	-0,124	-0,088	-0,137

Διάγραμμα 4: Ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ στις χώρες Ιρλανδία, Ελλάδα, Γαλλία.

Στο παρακάτω Διάγραμμα 5 απεικονίζεται ο δείκτης ανά χώρα για Ιρλανδία, Ελλάδα και Γαλλία. Για μεν την Ιρλανδία χώρα με χαμηλή φορολογική επιβάρυνση, ο μπλέ δείκτης μετά το 2015 (που τελειώνουν οι μνημονιακές υποχρεώσεις) γίνεται έντονα ανοδικός, για την Ελλάδα ο κόκκινος δείκτης είναι έντονα πτωτικός τα πρώτα χρόνια της δημοσιονομικής προσαρμογής, αλλά και μετά είναι σχεδόν καθηλωμένος γύρω από το 0.

Για την Γαλλία (πράσινος δείκτης) λόγω της υψηλής φορολόγησης και του χαμηλού ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ είναι μεν θετικός ελάχιστα όμως πάνω από το 0.

Διάγραμμα 5: Αύξηση του Δείκτη ανά χώρα την δεκαετία 2010-2020

Στην γραφική απεικόνιση του Διαγράμματος 5, παρατηρούμε τον καλύτερο δείκτη τον έχει η Ιρλανδία με την πολύ χαμηλή φορολογική επιβάρυνση, ενώ από τις υπόλοιπες χώρες ξεχωρίζει η Εσθονία άλλη μια χώρα με χαμηλή φορολογική επιβάρυνση, αλλά και πρωτοπόρος στην υιοθέτηση μεταρρυθμίσεων και μεθόδων εκσυγχρονισμού της οικονομίας της.

Γενικά το γκρουπ C των χωρών της πρώην Ανατολικής Ευρώπης έχει πολύ καλύτερες επιδόσεις σε σχέση με τα άλλα 2 γκρουπ, γεγονός που σημαίνει ότι η ψαλίδα της οικονομίας με τις χώρες αυτές συνεχώς μειώνεται. Όσον αφορά τις επιδόσεις του δείκτη της Ελλάδας (με την αύξηση της φορολογίας), αρκετά κάτω από το 0 το εξεταζόμενο διάστημα, είναι παράδειγμα προς αποφυγή.

Η παρατηρούμενη γαλάζια στήλη κάτω του 0 αφορά το 2020 χρόνια του covid 19, που επηρέασε τους δείκτες σε όλες τις χώρες με εξαίρεση την Ιρλανδία.

2. Ευρήματα που προέκυψαν από την ανάλυση

Επιπλέον από την ανάλυση προέκυψαν τα εξής ευρήματα

ΕΥΡΗΜΑ Α: ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Χαρακτηριστικό παράδειγμα επιτυχημένης Δημοσιονομικής πειθαρχίας με σημαντική περικοπή Δημοσίων δαπανών και φόρων. Ήταν η Ευρωπαϊκή χώρα που χτυπήθηκε περισσότερο από τις άλλες κατά την μεγάλη Οικονομική κρίση του 2008, με το σκάσιμο της φούσκας στην αγορά ακινήτων που παρέσυρε το Τραπεζικό της σύστημα και έφτασε το Δημοσιονομικό έλλειμμα το 2010 στο

32% του ΑΕΠ της χώρας.

Πώς η χώρα μπόρεσε να ανακάμψει τόσο γρήγορα. Εφάρμοσε δραστική περικοπή των Δημόσιων δαπανών της κατά 20 δις € και αύξηση των φόρων κατά 12 δις €, που συνολικά αθροιζόμενα αντιστοιχούσαν στο 20% του ΑΕΠ για να ξεπεράσει την κρίση. Ήτοι η περικοπή των δαπανών ήταν τα 2/3 του προγράμματος. Το θέμα όμως των κρατικών δαπανών θα μας απασχολήσει εκτενέστερα στο Κεφάλαιο V.

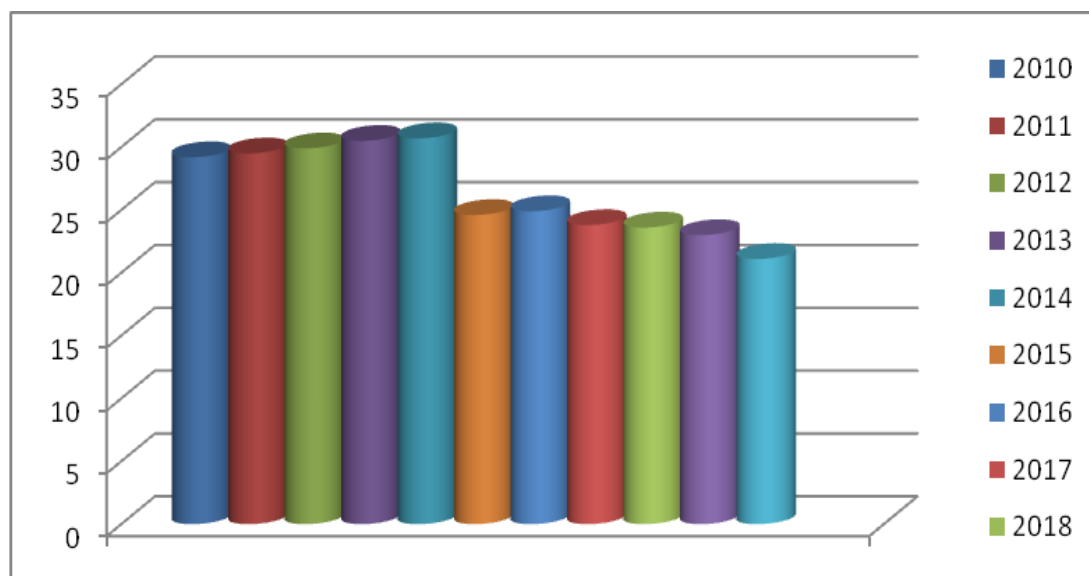
Στην περίπτωση της Ιρλανδίας εάν εξαιρέσουμε την 4ετια της κρίσης 2010-2013, όπου υπάρχει μια μικρή αύξηση της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης από το 29,2% του ΑΕΠ στο 30,7% με παράλληλη πτώση του ΑΕΠ μέχρι και -0,1% το 2012, στην συνέχεια όμως από το 2015 και μετά όταν η κατάσταση σταθεροποιείται, η φορολογική επιβάρυνση μειώνεται σημαντικά από το 30,7% στο 24,6% και βαίνει αποκλιμακωμένη μέχρι που φτάνει στο 21,1% του ΑΕΠ το 2020.

Αυτό είχε ως συνέπεια την εκτόξευση του ΑΕΠ της χώρας που αυξάνεται με ρυθμούς ρεκόρ, το 2015 μάλιστα φθάνει στο απίστευτο 25,2 %, αύξηση που ξεπερνά την Κίνα. Ο δείκτης αύξησης ΑΕΠ/συνολική φορολογική επιβάρυνση γίνεται την χρόνια αυτή 1,024 όταν σε άλλες χώρες, ο αντίστοιχος δείκτης διαμορφούμενος σε 0,05 θεωρείται ως επιτυχία. Η αύξηση του ΑΕΠ με παράλληλη πτώση της φορολογικής επιβάρυνσης συνεχίζεται και τα επόμενα έτη ακόμη και το 2020 χρόνια του covid 19 με την παγκόσμια οικονομία να υποφέρει, το ΑΕΠ της Ιρλανδίας το 2020 γνωρίζει άνοδο 5,9% σε σχέση με το 2019, σε πλήρη αντίθεση με τις άλλες χώρες. Ο δε συντελεστής φορολογικής επιβάρυνσης το 2020 να διαμορφώνεται μόλις στο 21,1% του ΑΕΠ που θεωρείται ένας από τους μικρότερους παγκοσμίως όσον αφορά τις ανεπτυγμένες χώρες.

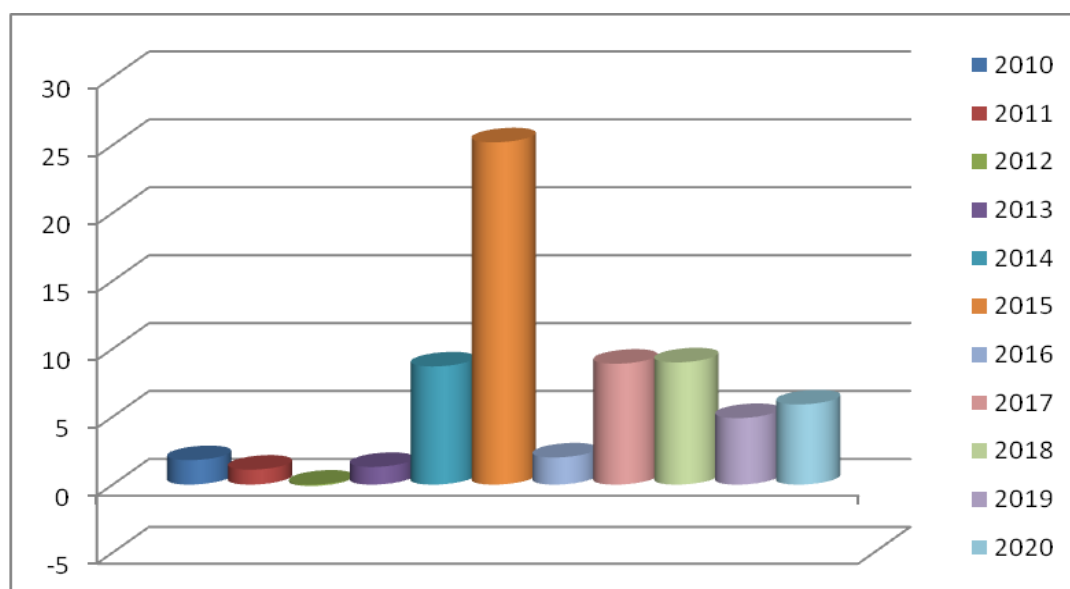
Οι πολιτικοί της Ιρλανδίας είχαν μάθει πολλά από την κρίση του 2008. Το 2020 εν μέσω της πανδημίας οι κρατικές δαπάνες ανήλθαν μόλις στο 28,2 % του ΑΕΠ, οι φόροι χαμηλοί και η χώρα απολαμβάνει ένα εξαιρετικό σύστημα υγείας και εκπαίδευσης που τροφοδοτείται από την αύξηση του ΑΕΠ.

Το επιτυχημένο μοντέλο της Ιρλανδίας τροφοδοτείται από τις χαμηλές κρατικές δαπάνες και τους χαμηλούς φόρους (έχει τον μικρότερο συντελεστή φορολογίας εταιριών στην Ευρωζώνη). Τι θα είχε συμβεί όμως εάν η χώρα είχε ακολουθήσει την αντίστροφη πορεία, αύξηση κρατικών δαπανών και παράλληλη αύξηση φόρων?

Στο Διάγραμμα 6 απεικονίζονται οι μεταβολές όσον αφορά την συνολική φορολογική επιβάρυνση στην Ιρλανδία τα έτη 2010-2020 και οι αντίστοιχες μεταβολές στο ΑΕΠ της χώρας στο Διάγραμμα 7.

Διάγραμμα 6: Συνολική φορολογική επιβάρυνση στην Ιρλανδία τα έτη 2010-2018

Διάγραμμα 7: Αύξηση του ΑΕΠ της Ιρλανδίας κατά τα έτη 2010-2020

ΕΥΡΗΜΑ Β : ΓΑΛΛΙΑ

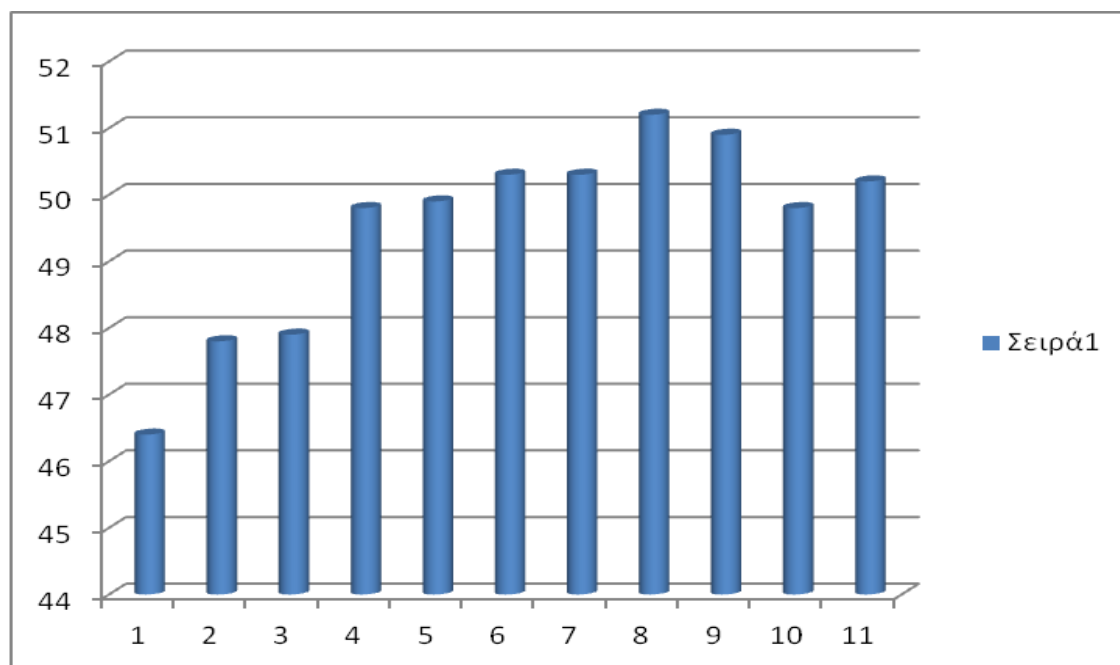
Η περίπτωση της Γαλλίας όπου οι υπέρμετρες κρατικές δαπάνες για την στήριξη κοινωνικών παροχών τόσο στα μητροπολιτικά εδάφη, όσο και στα υπερπόντια Μαρτινίκα, Γουαδελούπη, Ν Καληδονία κλπ, έχουν οδηγήσει την συνολική φορολογική επιβάρυνση σε μεγάλα ύψη.

Η κατάσταση οδηγείται σε αδιέξοδο με την εκλογή του F. Holland το 2012, όταν η φορολόγηση στα φυσικά πρόσωπα, με συντελεστή 75% για ποσά άνω του 1 εκατομμυρίου €, οδηγεί πολλούς πλούσιους Γάλλους στο να αλλάξουν φορολογική κατοικία μετακομίζοντας στο Βέλγιο, είτε όπως στην περίπτωση του ηθοποιού Ζεράρ Ντερπαντιέ στην Ρωσία. Ο επονομαζόμενος σούπερ φόρος, θα καταργηθεί τελικά το 2015 αφού δεν απέδωσε τα αναμενόμενα και θα επανέλθει ο ανώτατος φορολογικός συντελεστής στο 45%, με τους πλούσιους να επαναπατρίζονται φορολογικά στην Γαλλία.

Ξεκινώντας από επιβάρυνση 46,4% του ΑΕΠ το 2010, το ποσοστό αυξάνεται σταθερά χρόνο με τον χρόνο, σε 47,8% το 2011, για να φτάσει στο 50,3% το 2015 και στο 51,2% το 2017, γεγονός που επιδρά στην αύξηση του ΑΕΠ με μικρά νούμερα, ήτοι από 1,9% το 2010 σε 0,3% το 2012 σε 0,6% το 2013 σε 1% το 2014 η σε 1,1% το 2016, η κατάσταση βελτιώνεται ελαφρά το 2018 και 2019 για να έλθει το 2020 και να επακολουθήσει η πτώση κατά -7,8 % λόγω του covid-19.

Πρόκειται για μια από τις συνολικά μεγαλύτερες φορολογικές επιβαρύνσεις στην Ευρώπη, συγκρινόμενη μόνο με τις Σκανδιναβικές χώρες, γεγονός που επιδρά ως κόφτης στην αύξηση του ΑΕΠ της χώρας.

Επίσης αξιοσημείωτη είναι η επιβάρυνση από την κοινωνική ασφάλιση ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Γαλλία που ανέρχεται στο 16,9% παρότι μειώθηκε στο 14,8% τις χρονιές του covid 19 το 2020 και 2021, που αποτελεί το υψηλότερο ποσοστό στις εξεταζόμενες χώρες σε αντίθεση με την Ιρλανδία που είναι μόλις 3,2%.

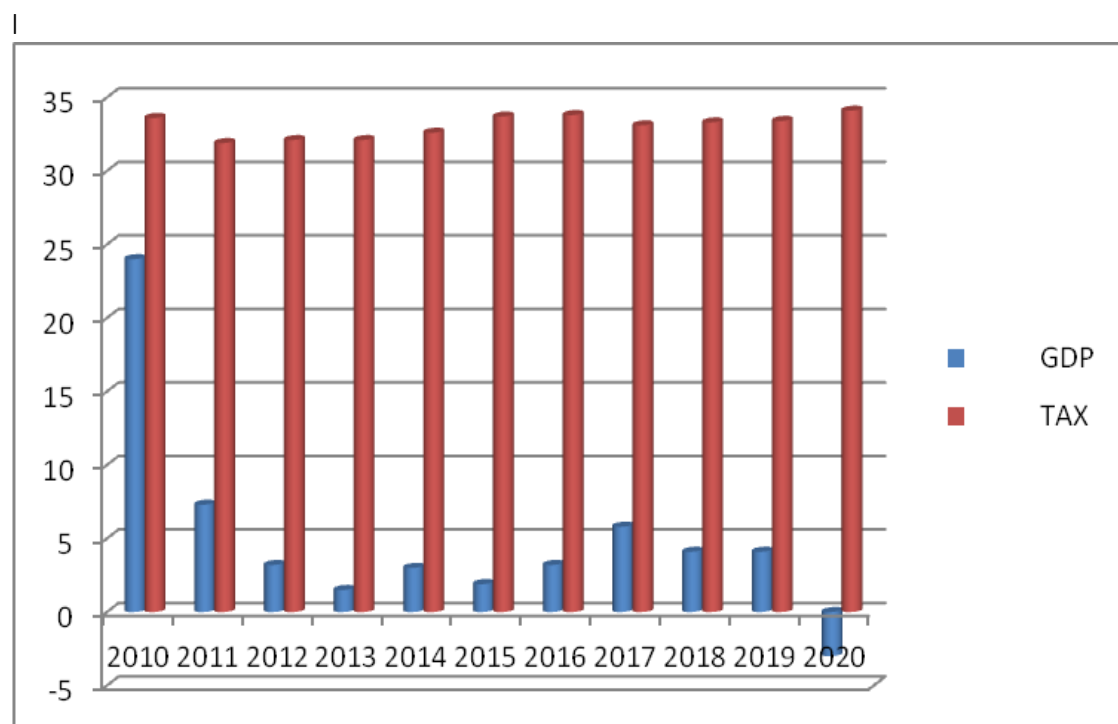

Διάγραμμα 8: Συνολική φορολογική επιβάρυνση στην Γαλλία τα έτη 2010-2020

ΕΥΡΗΜΑ Γ: ΕΣΘΟΝΙΑ

Η περίπτωση της Εσθονίας. Άλλη μια χώρα με συνολική χαμηλή φορολογική επιβάρυνση και μεγάλους ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ, που αποτελεί το λαμπρό παράδειγμα της Βαλτικής. Πως μια χώρα σε σύντομο χρονικό διάστημα μετεξελίχθηκε από μια πρώην Σοβιετική Δημοκρατία, σε ένα από τα πιο εξελιγμένα και επιτυχημένα μοντέλα οικονομικής ανάπτυξης στην Δύση, εφαρμόζοντας καινοτόμες μεταρρυθμίσεις και υιοθετώντας τα πλέον σύγχρονα συστήματα αυτής.

Παρατηρώντας τους πινάκες διαπιστώνουμε ότι η φορολογική επιβάρυνση διατηρείται σταθερή 33,6 % του ΑΕΠ, το 2010 33,4% το 2019 για να αυξηθεί ελάχιστα 34,1% το 2020 χρονιά του covid-19 ήτοι ο μέσος όρος αρκετά χαμηλότερος από τις χώρες της Δυτικής Ευρώπης ή τις υπερχρεωμένες χώρες του Νότου, ενώ ο επιτυγχανόμενος δείκτης απόδοσης είναι ικανοποιητικός σχεδόν πάνω από 0,1, τις περισσότερες χρονιές με εξαίρεση το αρνητικό πρόσημο το 2020 λόγω covid 19 ενώ η εκτόξευση του δείκτη το 2010 στο 0,714 μπορεί να συγκριθεί μόνο με αυτόν της Ιρλανδίας.

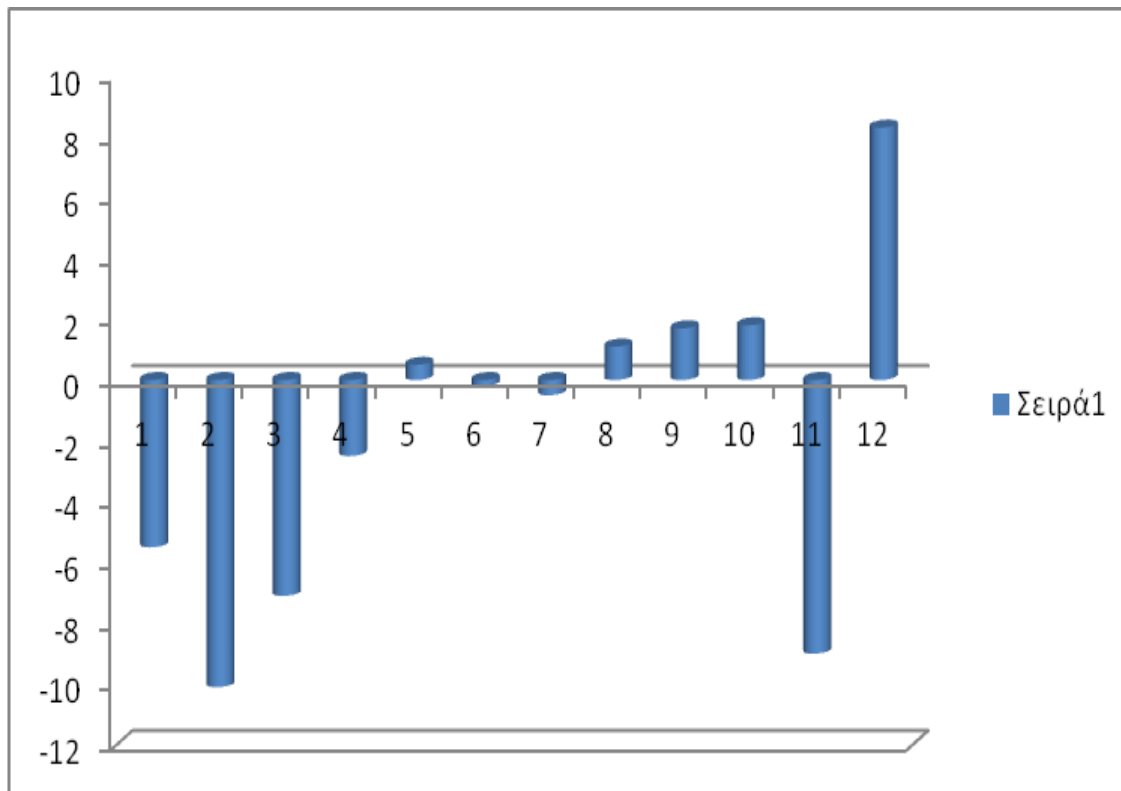
Διάγραμμα 9: Μεταβολή ΑΕΠ και συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης στην Εσθονία τα έτη 2010-2020

Οι δείκτες Δημοσίου Χρέους και επενδύσεων είναι εξαιρετικοί, η χώρα συγκεντρώνει αρκετές νέες επενδύσεις στον τουρισμό και την ελαφρά βιομηχανία προερχόμενες κυρίως από Σκανδιναβικές χώρες.

Ανάλογη πορεία έχει και η Πολωνία, που επίσης συγκεντρώνει ξένες επενδύσεις και βελτίωση των υποδομών της, σε συνδυασμό με την χαμηλή φορολογική επιβάρυνση η οποία έχει μικρή αύξηση από το 32% του ΑΕΠ το 2010 σε 36,8% το 2019 ήτοι παραπλήσια της Εσθονίας, η της Σλοβακίας και πολύ χαμηλότερη από το 41% της Γερμανίας η το 50% της Γαλλίας. Αποτέλεσμα δε της χαμηλής φορολογικής επιβάρυνσης είναι η ετήσια αύξηση του ΑΕΠ με ρυθμούς από 4,2% έως 5,4% που αντιστοιχούν σε δείκτη 0,123-0,147 με εξαίρεση τα έτη 2012-2014 όπου η Ευρώπη συγκλονίζονταν από την κρίση χρέους του Νότου και ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ επιβραδύνεται.

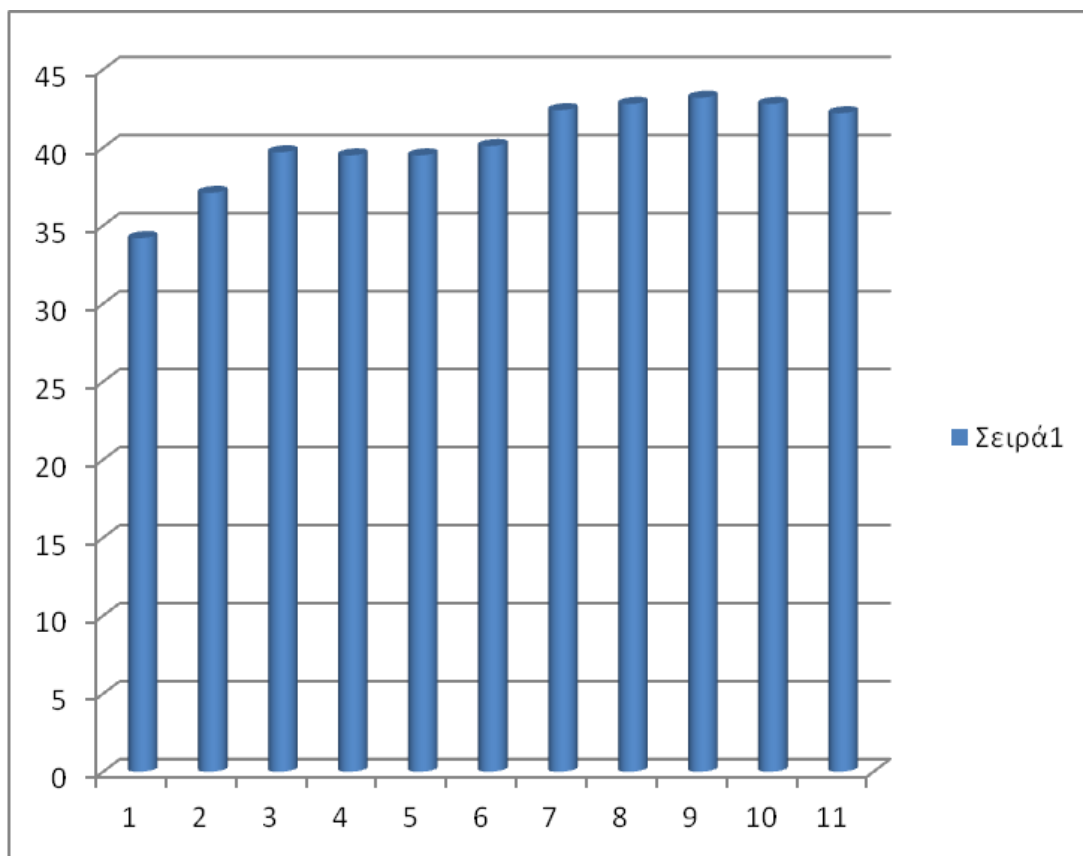
ΕΥΡΗΜΑ Δ: ΕΛΛΑΔΑ

Όπως προκύπτει από το παρακάτω Διάγραμμα 10 η πτώση του ΑΕΠ της χώρας είναι μεγάλη τις χρονιές 2010-2013, με πάνω από το $\frac{1}{4}$ του ΑΕΠ να εξανεμίζεται μέσα σε διάστημα 4 ετών, αλλά και τα μετέπειτα χρόνια να μένει καθηλωμένο με ισχνούς ρυθμούς, με εξαίρεση το 2021 όπου λόγω της περεταίρω πτώσης το 2020 εξ αιτίας του covid 19 και της εν συνεχεία ανοίγματος της αγοράς, υπάρχει άνοδος όπως και στις περισσότερες υπό εξέταση χώρες του δείγματος.

Διάγραμμα 10: Μεταβολές ΑΕΠ στην Ελλάδα κατά τα έτη 2010-2021.

Η άσχημη αυτή εικόνα σχετίζεται με την αύξηση της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης, όπως απεικονίζεται στο παρακάτω Διάγραμμα 11, συνέπεια των μνημονικών υποχρεώσεων της χώρας που επέφεραν την αύξηση της φορολογίας.

Διάγραμμα 11: Εξέλιξη της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης στην Ελλάδα το διάστημα 2010-2020 ως ποσοστό επί του ΑΕΠ.

Όπως προκύπτει από το παραπάνω Διάγραμμα 11, η συνολική φορολογική επιβάρυνση στην Ελλάδα αυξήθηκε τα χρόνια των μνημονίων και εξακολουθεί να είναι υψηλή, οφειλόμενη κατά ένα μεγάλο μέρος και στην επιβάρυνση της κοινωνικής ασφάλισης, λόγω των στρεβλώσεων που παρουσιάζει το ασφαλιστικό σύστημα στην χώρα, που δεν είναι άλλωστε αντικείμενο της παρούσας έρευνας.

3. Σύγκριση με αποτελέσματα άλλων μελετών.

Τα αποτελέσματα συμπίπτουν με τα κύρια συμπεράσματα της πρόσφατα δημοσιευθείσας, Ιούνιος 2022 μελέτης του Timothy Vermeer στο Tax Foundation, όπου αναλύονται προηγούμενες έρευνες και καταλήγει ότι

υφίσταται αρνητική σχέση ανάμεσα στους συντελεστές φορολόγησης εισοδήματος και το ΑΕΠ, ότι η μείωση των συντελεστών αυξάνει έμμεσα τους μισθούς, τις επενδύσεις, την κατανάλωση και την απασχόληση.

Μάλιστα επικαλείται και την έρευνα των Roomer and Romero 2018 ότι η αύξηση των φόρων κατά 1 μονάδα σε σχέση με το ΑΕΠ επιφέρει 3% μείωση του ΑΕΠ την επομένη 3ετία.

Επίσης στην πρόσφατη έρευνα των Sebastian Lecher & Philipp Heimberger που δημοσιεύτηκε European Economic Review (Αύγουστος 2022) επικαλούμενοι και παλαιότερες έρευνες όπως του Ohr το 2018 καταλήγουν στο συμπέρασμα, ότι αύξηση του εταιρικού φόρου επιφέρει αποθάρρυνση των επενδύσεων και κάμψη της οικονομικής ανάπτυξης.

Άλλες μελέτες του Arnold το 2011 καταλήγουν ότι η επίδραση της αύξησης του εταιρικού φόρου έχει περισσότερο δραστικές συνέπειες στην επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης, απ' ό,τι αντίστοιχη αύξηση στον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV. ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΠΟΥ ΕΠΙΔΡΟΥΝ

1. Ο παγκόσμιος ανταγωνισμός.

Πολλές χώρες του ΟΟΣΑ λαμβάνουν μέτρα διαθρωτικών αλλαγών στους συντελεστές φορολόγησης τους μειώνοντας τους, προκειμένου να επιτύχουν τον επιθυμητό στόχο της οικονομικής ανάπτυξης. Άλλωστε στις σημερινές συνθήκες της παγκοσμιοποίησης, όλο και περισσότερες χώρες προσπαθούν να γίνουν θελκτικές στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων, αλλά και στην συγκράτηση εγχώριων επενδυτών προκειμένου να μην μετακομίζουν σε άλλες χώρες.

Πέρα από τον συντελεστή φορολογίας ένα σημαντικό κεφάλαιο είναι και το κόστος συμμόρφωσης, ήτοι το κόστος που τόσο η Πολιτεία πρέπει να επωμιστεί (Διοικητικό κόστος για την υιοθέτηση των αλλαγών στην φορολογία, ήτοι νέα μηχανογραφικά κέντρα, πρόσληψη προσωπικού κλπ), αλλά κυρίως οι επιχειρήσεις και οι επιχειρηματίες, αλλάζοντας τα μηχανογραφικά τους συστήματα για να ανταποκριθούν, πχ πρόσφατα με τα my data, όπως για παράδειγμα εάν ήδη είχαν προχωρήσει σε επενδύσεις σε software προσβλέποντας στην διατήρηση υφιστάμενων προγραμμάτων τους.

Η παγκοσμιοποίηση έχει παράλληλα αυξήσει τις δυνατότητες φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής, μέσω transfer pricing, carousel, κλπ μεθόδων, που δεν είναι της παρούσας η ανάλυση αυτών. Το γεγονός αυτό μπορεί να εκμηδενίζει σε ένα βαθμό τα αποτελέσματα της προσδοκώμενης φορολογικής μεταρρύθμισης. Στον τομέα αυτό καταβάλλονται συντονισμένες προσπάθειες τόσο από την πλευρά της ΕΕ όσο και του ΟΟΣΑ για των περιορισμό των ως άνω φαινομένων φοροδιαφυγής – φοροαποφυγής (με την χρήση των συστημάτων VIES, ICIS

Τελωνείων, τις τράπεζες πληροφοριών, την ανταλλαγή πληροφορήσης, τους πολυμερείς έλεγχοι κλπ).

Υπάρχει η διαπίστωση από μελέτες του ΟΟΣΑ (MENA-OECD Investment program), ότι η διεύρυνση της βάσης των φόρων κατανάλωσης, ήτοι των έμμεσων φόρων είναι πλέον επιθυμητή από την αύξηση των συντελεστών, δεδομένου ότι μια μεγάλη αύξηση των συντελεστών λειτουργεί προς όφελος της φοροδιαφυγής καθώς υπάρχει ισχυρό κίνητρο.

Πολλές χώρες καταφεύγουν σήμερα στην μείωση του συντελεστή εταιρικών κερδών, προσδοκώντας στην αύξηση των άμεσων ξένων επενδύσεων. Αυτό βέβαια από μόνο του δεν είναι αρκετό σαν μέτρο εάν δεν συνοδεύεται από σταθερότητα του φορολογικού συστήματος αλλά και διαφάνεια.

Βέβαια οι αλλαγές στο εισόδημα και στην διάρθρωση των φόρων μπορούν να επηρεάσουν την οικονομική δραστηριότητα, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι όλες οι αλλαγές στους φόρους επηρεάζουν στον ίδιο βαθμό, η ότι είναι θετικές στην μακρόχρονη οικονομική ανάπτυξη, γι αυτό και χρειάζονται συνεχείς αλλαγές στις στοχεύσεις και τροποποιήσεις.

2.Η επίδραση της τεχνολογίας

Η τεχνολογική επανάσταση είναι ένας άλλος παράγοντας επηρεασμού. Η διακυβέρνηση Κλίντον (όπως συμβαίνει με τους Δημοκρατικούς σε αντίθεση με τους Ρεπουμπλικάνους) αύξησε τους φόρους σε 36% για τα φυσικά πρόσωπα και σε 35% για τις εταιρίες. Στάθηκε τυχερός όμως καθώς επί των ημερών του συνέβη η τεχνολογική επανάσταση με το ιντερνέτ και η εξέλιξη των υπολογιστών, που έδωσε παρά την αύξηση της φορολογίας ώθηση στο ΑΕΠ της χώρας, άσχετα εάν μετά την αποχώρηση του Κλίντον κατέρρευσε ο NASDAG (Οκτώβριος 2002).

Αντίθετα τα περίφημα Reaganomics στην δεκαετία του 1980 κατά την διακυβέρνηση Reagan που ήταν η εφαρμογή των οικονομικών θεωρών του Arthur Laffer, επέφεραν αύξηση 34% στο ΑΕΠ της χώρας και δημιούργησαν 16,5 εκατομμύρια θέσεις εργασίας.(2). Βασίζονταν στην παραδοχή οι μικρότεροι φόροι μεταφράζονται σε περισσότερα εισοδήματα, καθώς με την επέκταση της οικονομίας δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας και νέοι φορολογούμενοι.

Βέβαια δεν πρέπει να παραγνωρίζεται το γεγονός ότι επί των ημερών της διακυβέρνησης του, συνέβη και η μεγάλη αύξηση του Δημόσιου χρέους των ΗΠΑ, που από το 1 τρις \$ το έφτασε στα 2,7 τρις \$, σχεδόν τριπλασιασμός σε μια 8ετια, εξαιτίας του προγράμματος πόλεμος των άστρων και των υπέρογκων στρατιωτικών δαπανών, που συνετέλεσαν στην κατάρρευση της ΕΣΣΔ. Κατά συνέπεια είναι ιδιαίτερα δύσκολο να εκτιμηθεί, κατά πόσο η μεγάλη αύξηση του ΑΕΠ οφείλονταν στα Reaganomics και κατά πόσο στην διόγκωση του Δημόσιου χρέους.

3. Η διαφοροποίηση των φόρων.

Μια άλλη συζήτηση που γίνεται είναι σχετικά με την διάρθρωση των

περικοπών στους φόρους, αν η περικοπή θα πρέπει να αφορά τους φόρους πάνω στους εργαζόμενους, η τον φόρο των εταιριών. Ορισμένοι όπως ο (Furbo, 2021) επιχειρηματολογούν λέγοντας ότι η αύξηση του φόρου των εταιριών, μπορεί να μην οδηγήσει σε μείωση της ανάπτυξης εφόσον οι φόροι αυτοί διατεθούν για την ανάπτυξη των υποδομών της χώρας, γεγονός που θα ευνοήσει και τις ίδιες τις επιχειρήσεις.

Επίσης οι εξαιρέσεις από τον φόρο εταιριών κάποιας μορφής επενδύσεων, είναι ένα άλλο θέμα συζήτησης, καθώς οι εθνικές κυβερνήσεις προκειμένου να δώσουν ώθηση ανάπτυξης σε κάποιο συγκεκριμένο τομέα της βιομηχανίας ή της οικονομίας, μπορεί να εξαιρούν αυτόν από την άμεση φορολογία, ή να εφαρμόζουν μικρότερους συντελεστές φορολόγησης. Βέβαια στο εξεταζόμενο δείγμα, αυτή η δυνατότητα των εθνικών κυβερνήσεων είναι εξαιρετικά περιορισμένη μέσα στα πλαίσια της ΕΕ, καθώς μπορεί να θεωρηθεί ως Εθνική επιδότηση, γεγονός που οδηγεί σε στρέβλωση του ανταγωνισμού μέσα στην Ενιαία αγορά της ΕΕ. Χαρακτηριστική περίπτωση ο σχηματισμός αφορολογήτου αποθεματικού από τα κέρδη μεταποιητικών επιχειρήσεων σύμφωνα με τον ν. 3220/04 στην Ελλάδα που μετά από παρέμβαση της η Κομισιόν ανάγκασε την χώρα στην ανάκληση του ψηφισθέντος μέτρου και την αναδρομική φορολόγηση των αφορολογήτων αποθεματικών.

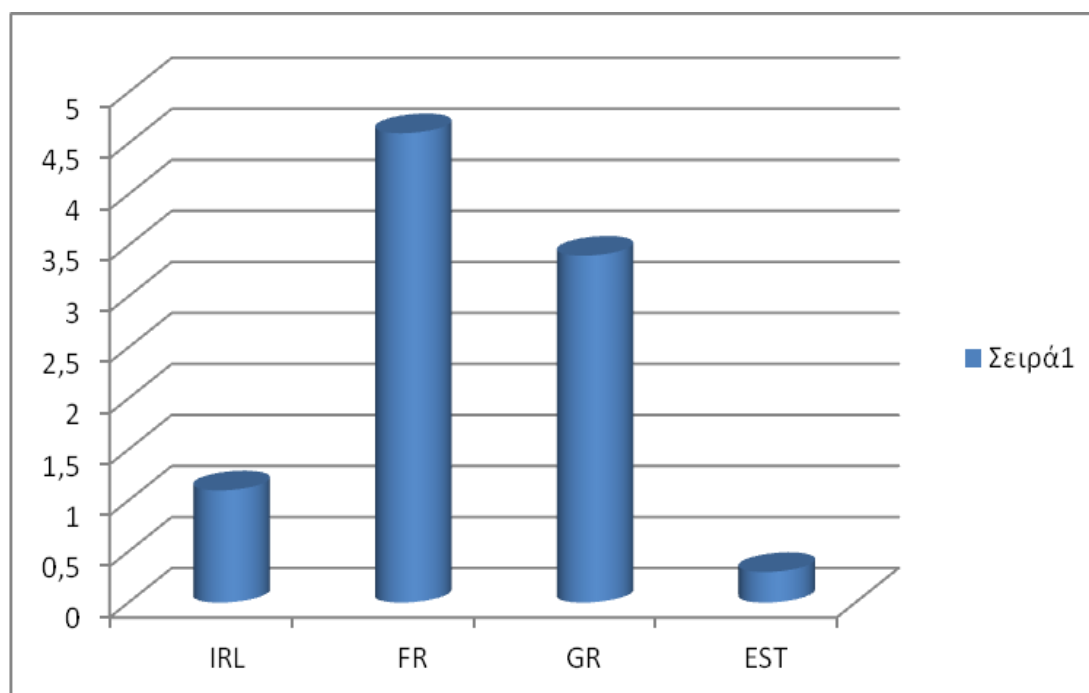
Η αδυναμία αποτελεσματικής καταπολέμησης της φοροδιαφυγής έχει ωθήσει χώρες στον αυξημένο φόρο επί της ακίνητης περιουσίας, κατ αντίστοιχη περίπτωση όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο της εισαγωγής με τους φοροεισπράκτορες των Φαραώ, δεδομένου ότι η ακίνητη περιουσία δεν μπορεί εύκολα να αποκρύβει. Η θέσπιση του ΕΜΦΙΑ στην Ελλάδα είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα. Είναι μια φορολογία εύκολα εισπραττόμενη, με εξασφαλισμένη εισπραξιμότητα δεδομένου ότι αδυναμία καταβολής οδηγεί σε κατάσχεση του ακινήτου. Για τον λόγο αυτό έγινε και μια από τις πρώτες εισηγήσεις των τεχνικών κλιμακίων της Τρόικα από το 1^ο μνημόνιο που επιβλήθηκε στην Ελλάδα. Από την άλλη πλευρά όμως είναι ανασταλτικός παράγοντας στην προσέλκυση επενδύσεων που στηρίζονται στο real estate. Στον παρακάτω πίνακα 3 γίνεται απεικόνιση της φορολογίας ακίνητης περιουσίας σε διάφορες χώρες του δείγματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 : Φορολόγηση Ακίνητης περιουσίας ως ποσοστό του ΑΕΠ

	IRL	FR	GR	EST	D
2010	1,4	4	2	0,4	0,8
2011	1,6	4,3	2,8	0,4	0,9
2012	1,7	4,3	3,3	0,4	0,9
2013	1,8	4,3	3,6	0,4	0,9
2014	1,9	4,5	3,2	0,4	1
2015	1,3	4,6	3,5	0,4	1,1
2016	1,2	4,7	3,5	0,3	1,1

2017	1,2	4,8	3,5	0,3	1,1
2018	1,2	4,6	3,3	0,3	1,1
2019	1,1	4,5	3,3	0,3	1,2
2020	1,1	4,6	3,4	0,3	1,3

Όσον αφορά την Ελλάδα αξιοσημείωτη είναι η αύξηση στον φόρο κατοχής ακίνητης περιουσίας με την θέσπιση του ΕΝΦΙΑ που με 3,4% επί του ΑΕΠ είναι ο 2^{ος} μεγαλύτερος στις υπό εξέταση χώρες της μελέτης με εξαίρεση αυτόν της Γαλλίας 4,6%. Στον αντίποδα χώρες όπως η Εσθονία, η Σλοβακία με μόλις 0,3% και 0,4%, αλλά ακόμα και σε χώρες όπως η Γερμανία και η Ολλανδία το αντίστοιχο ποσοστό είναι 1,3% και 1,8%.

Διάγραμμα 12: Η φορολόγηση ακίνητης περιουσίας το 2020 ως ποσοστό του ΑΕΠ σε Ιρλανδία, Γαλλία, Ελλάδα και Εσθονία.

4. Η ανισοκατανομή του εισοδήματος.

Το ότι το αποκτούμενο εισόδημα δεν το ίδιο για όλους τους πολίτες μιας χώρας είναι γνωστό, όπως γνωστό είναι και το ότι σε ορισμένες χώρες, παρουσιάζεται μεγάλη ανισοκατανομή του εισοδήματος.

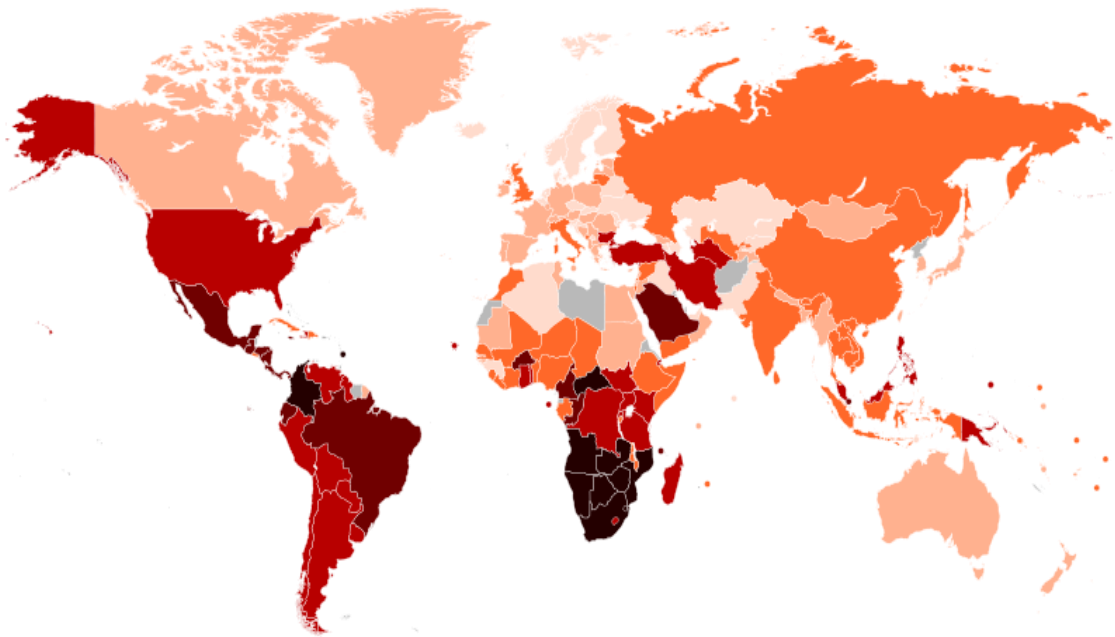
Πρώτος ο Ιταλός στατιστικολόγος Corrado Gini το 1912 παρουσίασε την μελέτη του σύμφωνα με την οποία εάν όλοι είχαν το ίδιο εισόδημα ο δείκτης θα ήταν 0, ενώ αντίθετα εάν ένας μονάχα είχε όλο το εισόδημα και οι υπόλοιποι πολίτες τίποτα, τότε ο δείκτης θα ήταν 1. Έτσι πρόέκυψε ο συντελεστής μέτρησης της ανισοκατανομής του εισοδήματος Gini coefficient. Αργότερα η μελέτη αξιοποιήθηκε από τον Αμερικανό οικονομολόγο Max Lorenz ο οποίος ανέπτυξε την καμπύλη Lorenz curve για την μέτρηση της

απόκλισης από την ιδανική διαγώνιο των 45 μοιρών (Διάγραμμα 13).

Διάγραμμα 13: Η καμπύλη Lorenz για την μέτρηση ανισοκατανομής του εισοδήματος

Στον παρακάτω Διάγραμμα 14 παρουσιάζεται αυτή η ανισοκατανομή του εισοδήματος στα διάφορα κράτη, που είναι πιο έντονη στις Αφρικανικές χώρες και στις χώρες της Νότιας Αμερικής. Όσο πιο έντονο το χρώμα τόσο πιο έντονη η ανισοκατανομή. Ο χάρτης λήφθηκε στις 21.6.2022 από την Wikipedia και βασίζεται σε στοιχεία της World Bank από το 1992 έως 2020. Μάλιστα στην Ν. Αφρική με τις μεγάλες ανισότητες, ο συντελεστής Gini ανέρχεται σε 0.63 για να πέσει μετά την εφαρμογή της φορολογίας στο 0.52, ενώ στις ανεπτυγμένες χώρες της Δύσης και ειδικά στην Σκανδιναβία ο ασυντέλεστης ξεκινά από το 0.24.

Διάγραμμα 14: Παγκόσμιος χάρτης ανισοκατανομής εισοδήματος ανά χώρα.

Βέβαια σημαντικό ρόλο στον εν λόγω συντελεστή έχουν δημογραφικά χαρακτηριστικά, όπως ένας γερασμένος πληθυσμός μιας χώρας, σε σχέση με μια άλλη χώρα του Γ κόσμου που παρουσιάζει δημογραφική έκρηξη baby boom.

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα, άλλη επίδραση έχουν οι φόροι εισοδήματος αλλά και οι έμμεσοι φόροι, σε μια χώρα με μεγάλη ανισοκατανομή εισοδήματος όπως αυτές της Ν. Αφρικής και άλλη επίδραση σε μια χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου δεν υφίσταται τόσο κραυγαλέες ανισότητες στην κατανομή του εισοδήματος.

Σε χώρες με μεγάλη ανισοκατανομή εισοδήματος όπως στην Ν. Αφρική ή την Βραζιλία, η φορολογική επιβάρυνση καλείται να παίζει έναν επιπλέον ρόλο, ένα ρόλο μεγαλύτερης βαρύτητας, εξισορρόπησης και αναδιανομής του εισοδήματος απ' ό,τι σε άλλες χώρες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V. ΟΙ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

1. Ο ρόλος των κρατικών δαπανών

Όσο περισσότερες οι κρατικές δαπάνες, τόσο μεγαλύτερη και η υπερφορολόγηση. Το κράτος αυξάνοντας τις δαπάνες του είτε εξ ανάγκης, είτε για να ευχαριστήσει προσωρινά τους πολίτες του, σε πολλές περιπτώσεις το εκλογικό σώμα όπως συμβαίνει τις περισσότερες φορές, έχει ως αποτέλεσμα τις επιπλέον αυτές δαπάνες. Οι επιπλέον αυτές κρατικές δαπάνες έρχονται να καλυφτούν μέσω της άμεσης φορολογίας (όταν κάποιοι φορολογούμενοι υπερφορολογούμενοι καλούνται να πληρώσουν γι αυτές), είτε μέσω έμμεσων

φόρων στην κατανάλωση, οπότε έχουμε εξάπλωση της φορολόγησης σε όλα τα εισοδηματικά στρώματα, αν και όχι στον ίδιο βαθμό.

Διαχρονικά η Βυζαντινή αυτοκρατορία άρχισε να καταρρέει όταν οι κρατικές δαπάνες αυξάνονταν λόγω της πολυτελούς διαβίωσης των αυτοκρατόρων, της χρηματοδότησης του στρατού που αποτελείτο από μισθοφόρους αλλοδαπούς, αλλά και των τεράστιων φοροαπαλλαγών σε εκκλησία - μοναστική περιουσία, σε ισχυρούς τιμαριούχους φεουδάρχες, αλλά και Βενετσιάνους ή Γενουάτες σε βάρος των κρατικών εσόδων.

Οι πτωχεύσεις της Ελλάδας το 1827, 1843, 1893 και 1932 οφείλονταν στην εκτόξευση των κρατικών δαπανών και στην αδυναμία περεταίρω φορολόγησης των πολιτών για κάλυψη τους, όπως και στην αδυναμία για περεταίρω λήψη δανείων.

Η διόγκωση των κρατικών δαπανών οδηγεί όχι μόνο σε υπερφορολόγηση των πολιτών της χώρας, όχι μόνο σε επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης και στην συρρίκνωση της οικονομίας, αλλά και εθνικές καταστροφές μέσω των πτωχεύσεων, είτε αυτές είναι εκχώρηση κυριαρχικών δικαιωμάτων, μερικές φορές συνεπεία πολέμων όπως ο Ελληνοτουρκικός του 1897 προκειμένου μέσω του Δ.Ο.Ε. (Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος) που επιβλήθηκε στην Ελλάδα (σε αντάλλαγμα να μην μπει το Πάσχα του 97 ο Τούρκικος στρατός που είχε καταλάβει την Λαμία, στην Αθήνα) και να πάρουν οι ξένοι ομολογιούχοι τα χρήματα που έχασαν με την πτώχευση Τρικούπη το 1893.

Οι φοροαπαλλαγές που σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να είναι δίκαιες και επιβεβλημένες όπως συμβαίνει σε πολλές περιπτώσεις με τον κατώτατο μισθό, υπάρχουν και κάποιες άλλες που με προκλητικό τρόπο ευνοούν συγκεκριμένες ομάδες πολιτών που ευημερούν. Το γεγονός αυτό επιφέρει απώλεια Δημοσίων εσόδων αλλά και μετακύληση φορολογικών βαρών, αιτία που αυξάνει την λαϊκή δυσανεμία, την αδικία και την προσπάθεια φοροδιαφυγής.

Τέτοιες πρακτικές φοροαπαλλαγών σύνηθες στο Βυζάντιο και στους Μέσους χρόνους στην Ευρώπη με τους φεουδάρχες, υπάρχουν και σήμερα σε απολυταρχικά κυρίως καθεστώτα της Λατινικής Αμερικής ή της Αφρικής.

Πέραν των φοροαπαλλαγών, υπάρχει και η περίπτωση των φόρων υπέρ τρίτων οι όποιοι πληρώνονται από το σύνολο των πολιτών για να χρηματοδοτούν συγκεκριμένες συντεχνίες. Προς την κατεύθυνση αυτή της εξάλειψης των φόρων υπέρ τρίτων κινούνται οι εισηγήσεις του ΟΟΣΑ αλλά και του ΔΝΤ όταν καλούνται να συνδράμουν μια υπό πτώχευση χώρα όπως συνέβηκε και στην περίπτωση των μνημονίων της Ελλάδας, κάποιοι καταργήθηκαν (πχ υπέρ Δημοσιογράφων κλπ) κάποιοι άλλοι φόροι όμως υπέρ τρίτων παρέμειναν, όπως και τα κλειστά επαγγέλματα, παρά τις εισηγήσεις και τις πιέσεις.

Γεγονός είναι ότι ένα ευνομούμενο κράτος πρέπει να φροντίζει να συγκρατεί τις δαπάνες του γιατί έτσι δεν θα χρειάζεται να προσφύγει σε υπερφορολόγηση των πολιτών, που με την σειρά του οδηγεί σε επιβράδυνση της αύξησης του ΑΕΠ και της οικονομικής μεγέθυνσης.

Πίνακας 4: Πίνακας Εξόδων Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό επί του ΑΕΠ
(πηγή: Eurostat και ΕΛΣΤΑΤ)

Χώρες	2011	2012	2013	2014	2015
Ελλάδα	54,00%	54,4%	60,10%	49,30%	55,00%
Ισπανία	45,45%	47,32%	44,30%	43,79%	44,50%
Γερμανία	44,56%	44,19%	44,32%	44,09%	44,00%
Ιρλανδία	46,13%	42,25%	40,51%	39,05%	37,50%

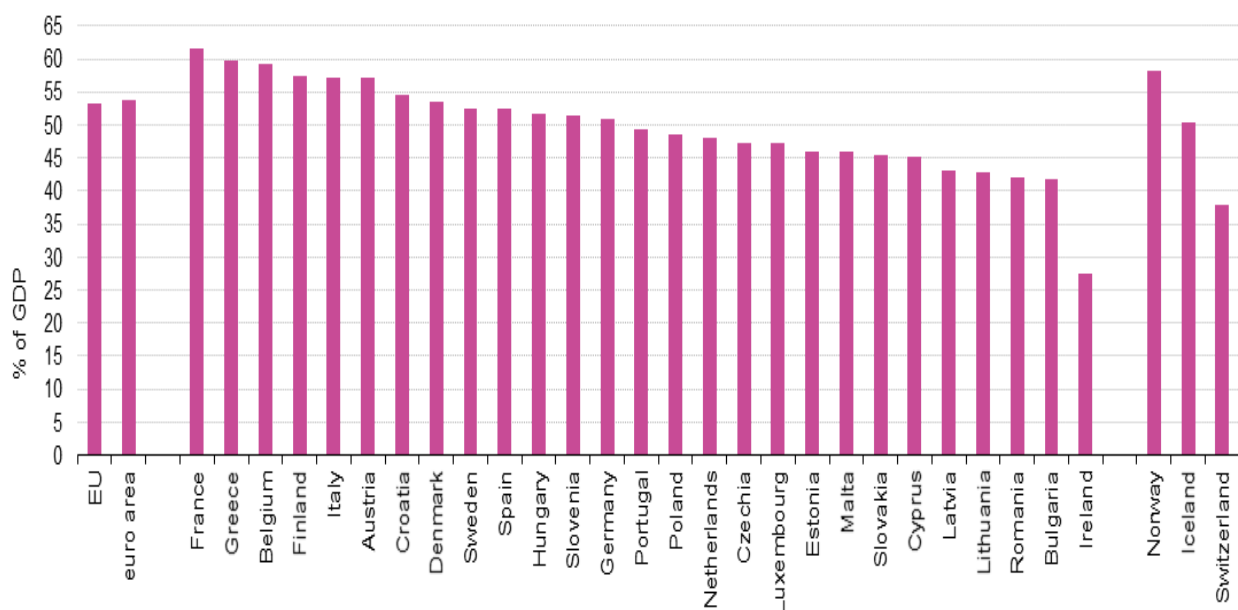
Για παράδειγμα η Ιρλανδία μια χώρα έδρα μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων που καταβάλουν το μεγαλύτερο μέρος των φόρων προς το κράτος, έχει κρατικές δαπάνες 37,50% του ΑΕΠ. Η Ισπανία έχει δαπάνες 44,50% του ΑΕΠ, η Γερμανία 44% του ΑΕΠ. Η Ελλάδα όμως με κρατικές δαπάνες της γενικής κυβέρνησης 55% του ΑΕΠ, έχει υπέρογκες δαπάνες λόγω μη ορθής διαχείρισης, με αποτέλεσμα να υπερφορολογεί τους πολίτες χωρίς να λαμβάνουν αντίστοιχης ποιότητας υπηρεσίες και με δυσμενείς επιπτώσεις στην ανάπτυξη της χώρας..

Στην Ελλάδα με 25% ποσοστό ανεργίας, οι απασχολούμενοι ήταν 2,7 εκ. όσοι σχεδόν ήταν και οι συνταξιούχοι (ενώ στην Ευρώπη σε κάθε 4 απασχολούμενους αντιστοιχεί ένας συνταξιούχος!!). Οι στρεβλώσεις στο ασφαλιστικό σύστημα της χώρας σε συνδυασμό με τις υψηλές μη παραγωγικές δαπάνες ευθύνονται για τον υπέρμετρο δανεισμό της χώρας, που έφερε τα προγράμματα δημοσιονομικής πειθαρχίας του 2010-15. Όσο μια χώρα συνεχίζει να δανείζεται για να πληρώνονται οι υπέρογκες κρατικές δαπάνες τόσο θα αυξάνονται οι φόροι, θα χάνεται η ατομική και η εθνική αξιοπρέπεια, η ελπίδα και η κυριαρχία με αποτέλεσμα οι πολίτες να χάνουν τις περιουσίες τους λόγω αδυναμίας πληρωμής των φόρων.

2. Το χάσμα Βορά - Νότου

Ακόμα και την χρόνια του 2020 όπου οι κυβερνήσεις λόγω του COVID 19 χρειάστηκε να αυξήσουν τις κρατικές δαπάνες για στήριξη των πληττομένων πολιτών και επιχειρήσεων, πάλι η Ελλάδα ήταν πρωταθλητής μαζί με την Γαλλία στις κρατικές δαπάνες, ξεοδεύοντας σχεδόν το 60 % του ΑΕΠ της χώρας όπως φαίνεται από τον παρακάτω Διάγραμμα 15. Ξοδεύοντας πάλι περισσότερο απ ότι η Γερμανία και φυσικά καμία σύγκριση με 26,71 % της Ιρλανδίας. Γενικά παρατηρεί κάποιος ότι οι χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου που αντιμετωπίζουν και τα μεγαλύτερα προβλήματα Δημόσιου χρέους, όπως θα δούμε στο κεφάλαιο Χ είναι ποιά γαλαντόμες όταν πρόκειται να αυξήσουν τις κρατικές δαπάνες και κοινωνικές παροχές προς όφελος των πολιτών ψηφοφόρων τους.

Total general government expenditure, 2020, % of GDP

Source: Eurostat (gov_10a_main)

eurostat

Διάγραμμα 15: Σύνολο κρατικών δαπανών στις χώρες της ΕΕ το 2020.

Οι χώρες του Νότου, Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία, φιγουράρουν στις πρώτες θέσεις του Διαγράμματος 15, με ποσοστά κρατικών δαπανών που υπερβαίνουν το 50% με αποτέλεσμα να έχουν υψηλή φορολογία, χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και αύξηση του δανεισμού τους.

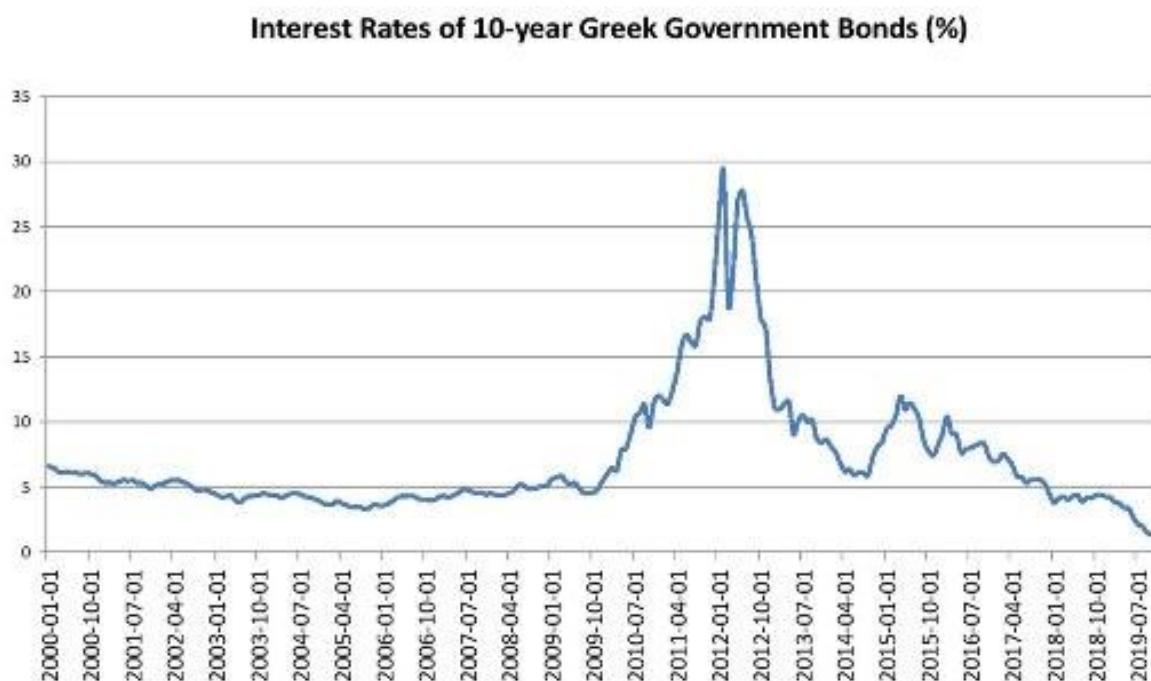
Η Γερμανία την περίοδο 2001-2006 άλλωστε ήταν και η πρώτη χώρα που παραβίασε το κατώφλι του ελλείμματος 3% του ΑΕΠ στον προϋπολογισμό της, που είχε τεθεί ως όριο για τις χώρες που υιοθέτησαν το €. Λόγω δε χαμηλών ρυθμών ανάπτυξης υπήρχαν μικρότερα έσοδα στον προϋπολογισμό και πρόσθετες δυσκολίες για την κάλυψη των ελλειμμάτων.

Ωστόσο χάρις σε μια σειρά από δομικές αλλαγές, οι μεταρρυθμίσεις Hartz, με περικοπή Δημοσίων δαπανών, αύξηση της ελαστικότητας της εργασίας σε συνεννόηση με τα συνδικάτα, βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας η χώρα κατάφερε να εισέρθει στην κρίση του 2008 με πλεόνασμα 0,3% του ΑΕΠ της. Αποτέλεσμα ήταν η Ευρωπαϊκή χώρα που επηρεάστηκε λιγότερο από την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008-2010, αλλά και από την δεύτερη κρίση 2011-2013, που επηρέασε τις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες, παρουσιάζοντας πλεονάσματα στους προϋπολογισμούς των

ετών 2014-2019.

Από τα παραπάνω ερμηνεύεται και η αυστηρή προσήλωση της χώρας στην Δημοσιονομική πειθαρχία, όπως και η απέχθεια της προς τον πληθωρισμό και την εκτύπωση χρήματος που της ξυπνούν μνήμες της δεκαετίας του 1920, αλλά τότε άλλα ήταν τα αίτια.

Η μακροοικονομία έχει ένα συγκεκριμένο τρόπο να εκδικείται τα κράτη που αγνοούν τις αρχές της και την σημασία των καλών Δημοσιονομικών δεικτών. Η εκδίκηση έρχεται πολύ γρήγορα με την αύξηση του κόστους του δανεισμού και εν συνεχεία την αδυναμία δανεισμού. Ακολουθεί η προσφυγή στο ΔΝΤ που είναι η μοναδική πηγή δανεισμού με χαμηλό επιτόκιο ή σε άλλους μηχανισμούς στήριξης, με εκχώρηση σημαντικού μέρους της εθνικής τους ανεξαρτησίας σε ότι έχει να κάνει με τον τομέα της διαχείρισης των οικονομικών τους.

Διάγραμμα 16: Εξέλιξη επιτοκίων 10ετους Ελληνικού ομολόγου 2000-2019.

Το αποτέλεσμα. Συνεχή μέτρα λιτότητας, 3 γιγαντιαία δάνεια συνοδευόμενα από αντίστοιχα μνημόνια (2010, 2012 και 2015), διαδοχικές μειώσεις μισθών και συντάξεων, κούρεμα 50% το 2011 του χρέους που κατείχαν ιδιώτες και Τράπεζες και 12 νομοθετήματα με αυξήσεις φόρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI. ΟΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

1. Οι επενδύσεις ως μοχλός ανάπτυξης

Η επίπτωση της φορολογικής επιβάρυνσης αντανακλάται και στον ρυθμό αύξησης των επενδύσεων όπως απεικονίζεται στους παρακάτω πίνακες 5. Οι πίνακες είναι από την Eurostat και απεικονίζουν τη αύξηση των επενδύσεων ως ποσοστό επί του ΑΕΠ, για την κάθε χώρα, την δεκαετία 2010-2020.

Συμπεριλαμβάνουν τόσο τις Δημόσιες όσο και τις ιδιωτικές επενδύσεις, είτε πρόκειται για έργα υποδομής, είτε επενδύσεις σε ακίνητα, μηχανολογικό εξοπλισμό, ή προγράμματα λογισμικού.

Πίνακας 5: Ρυθμός αύξησης επενδύσεων ανά έτος ως ποσοστό του ΑΕΠ.

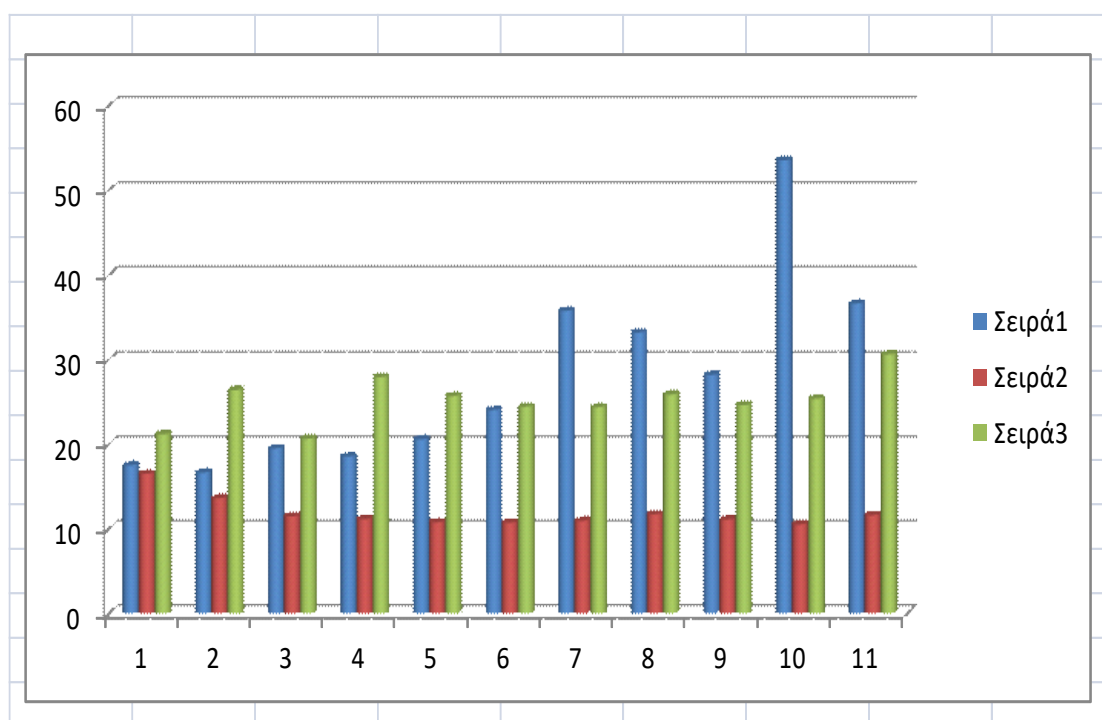
	IR	D	NL	F
2010	17,56	19,54	19,7	22,11
2011	16,69	20,37	20,14	22,42
2012	19,57	20,32	18,6	22,46
2013	18,59	19,9	18,36	22,04
2014	20,63	20,04	17,59	21,82
2015	24,1	20,02	22,11	21,5
2016	35,81	20,3	20	21,82
2017	33,25	20,41	20,14	22,5
2018	28,24	21,06	20,43	22,89
2019	53,59	21,37	21,25	23,48
2020	36,68	21,85	21,3	22,96

GR	I	SP	P	PL	SK	EST	RO
16,56	20,02	21,79	20,57	20,26	21,1	21,23	26,87
13,68	19,71	20,02	18,42	20,7	23,28	26,45	27,24
11,53	18,31	18,53	15,82	19,86	20,45	20,71	27,53
11,2	17,2	17,37	14,75	18,93	20,54	27,98	24,7
10,83	16,72	17,78	15,03	19,83	20,55	25,74	24,36
10,77	16,94	18,01	15,52	20,07	23,5	24,49	24,79
11,01	17,17	17,96	15,49	17,98	21,1	24,43	22,95
11,79	17,48	18,67	16,78	17,53	21,16	25,92	22,41
11,15	17,85	19,45	17,52	18,22	21,01	24,67	21,05
10,58	17,99	20,08	18,11	18,3	21,58	25,43	22,61
11,66	17,84	20,29	19,08	16,6	19,63	30,68	23,84

Όπως παρατηρούμε από τον Πίνακα 5 η Ιρλανδία είναι και πάλι η χώρα πρωταθλήτης, με ποσοστά που ξεπερνούν τα τελευταία χρόνια ακόμα και το

30% του ΑΕΠ (όπου μειώθηκε η ούτως η άλλως χαμηλή συνολική φορολογική επιβάρυνση από 30,7% το 2014 σε 21,1% το 2020) για να έρθουμε την κορύφωση το 2019 με 53,59%, ακόμα και το 2020 χρόνια του covid-19 έχουμε ρυθμό 36,68 %.

Οι ρυθμοί αυτοί της Ιρλανδίας υποσκελίζουν κατά πολύ χώρες βιομηχανικές όπως η Γερμανία, η Γαλλία και η Ολλανδία όπου η αύξηση είναι της τάξης του 20% , ενώ χαμηλότεροι είναι οι ρυθμοί στις χρεωμένες χώρες του Νότου, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία. Για την Ελλάδα ο χαμηλός δείκτης 16,56% του ΑΕΠ το 2010 με την αύξηση της φορολογίας και της αβεβαιότητας στα χρόνια των μνημονίων κατέρχεται στο 10,77% το 2015, ενώ ακόμη και το 2019 διατηρείται σε πολύ χαμηλά επίπεδα 10,58%, ουραγός στις εξεταζόμενες στην έρευνα χώρες και ας μην ξεχνάμε το ποσοστό απομείωσης των υπαρχουσών επενδύσεων.

Διάγραμμα 17: Αύξηση των επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ ανά έτος την περίοδο 2010-2020 σε Ιρλανδία, Ελλάδα και Εσθονία.

Στην απεικόνιση του Διαγράμματος 18, παρουσιάζονται τα ποσοστά αύξησης των επενδύσεων ανά έτος (2010-2020) για την Ιρλανδία (με μπλε) και την Εσθονία (με πράσινο), με ποσοστά 25% η και πάνω από το 30% σε αντίθεση με την Ελλάδα (καφέ χρώμα), με την υψηλή φορολόγηση όπου τα ποσοστά βρίσκονται καθηλωμένα στο 10%, εάν δε συνυπολογιστεί και ο βαθμός απομείωσης των υπαρχόντων επενδύσεων τότε έχουμε φαινόμενα

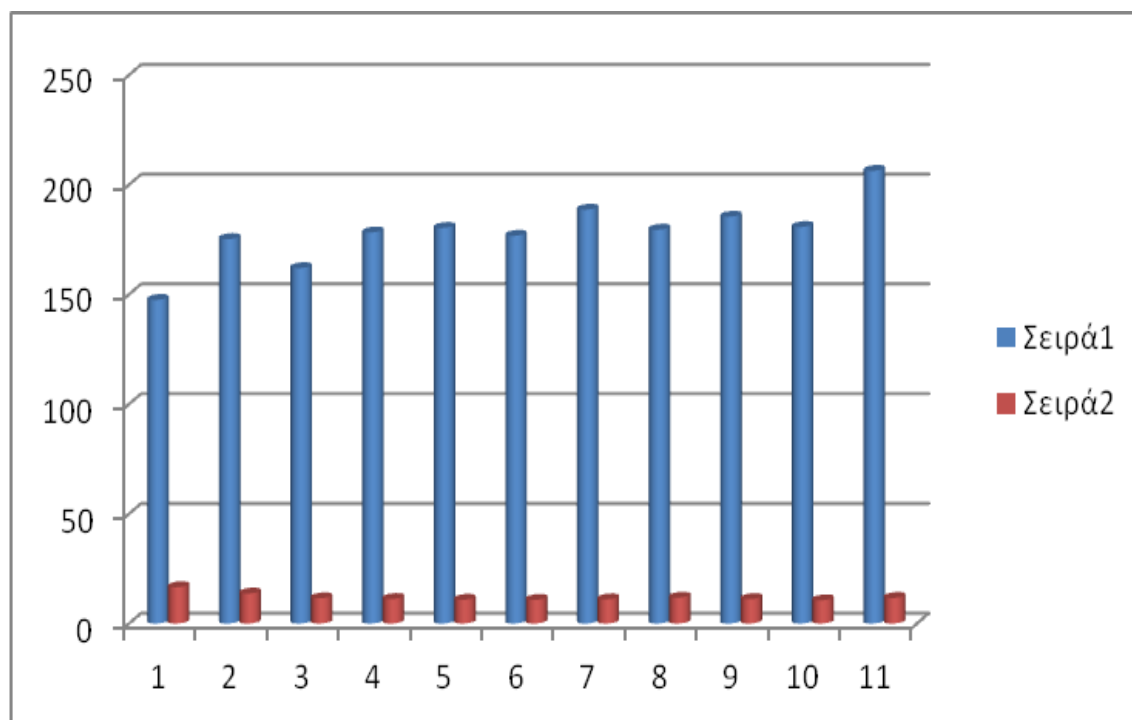
αποεπένδυσης.

2. Η επίδραση της φορολογίας στις επενδύσεις.

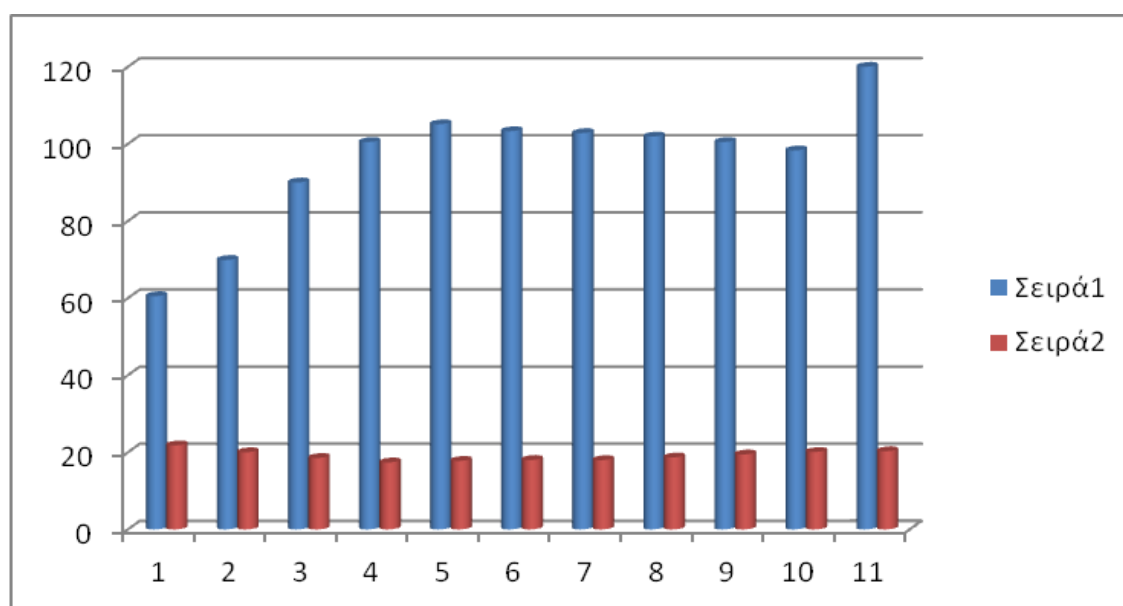
Όσο αυξάνεται η φορολογική επιβάρυνση τόσο μειώνεται ο ρυθμός αύξησης των επενδύσεων, καθότι στο εσωτερικό δεν υπάρχουν διαθέσιμα χρήματα προς επένδυση, υπάρχει αποστράγγιση των διαθέσιμων πόρων προς πληρωμή φόρων και ασφαλιστικών επιβαρύνσεων. Φυσικά και οι εκ του εξωτερικού επενδύσεις σταματούν να έρχονται σε μια χώρα που αυξάνει την φορολογική επιβάρυνση και στρέφονται σε άλλες χώρες πλέον ελκυστικές, το παράδειγμα της Ιρλανδίας.

Τα μεγαλύτερα ποσά που συγκεντρώνονται από φόρους συνήθως διοχετεύονται, είτε για την κάλυψη ελλειμμάτων του προϋπολογισμού, είτε για την δημιουργία πλεονασμάτων προκειμένου να εξυπηρετηθεί το Δημόσιο χρέος. Εξαίρεση του κανόνα είναι να χρησιμοποιούνται οι επιπλέον φόροι για αύξηση των Δημοσίων επενδύσεων, γεγονός που έχει ευεργετική επίδραση στο ΑΕΠ, τόσο κατά το έτος των επενδύσεων όσο και κατά τα επόμενα έτη λόγω των πολλαπλασιαστών που αναπτύσσονται με την δημιουργία έργων υποδομής, για την ανάπτυξη της οικονομίας και της προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων.

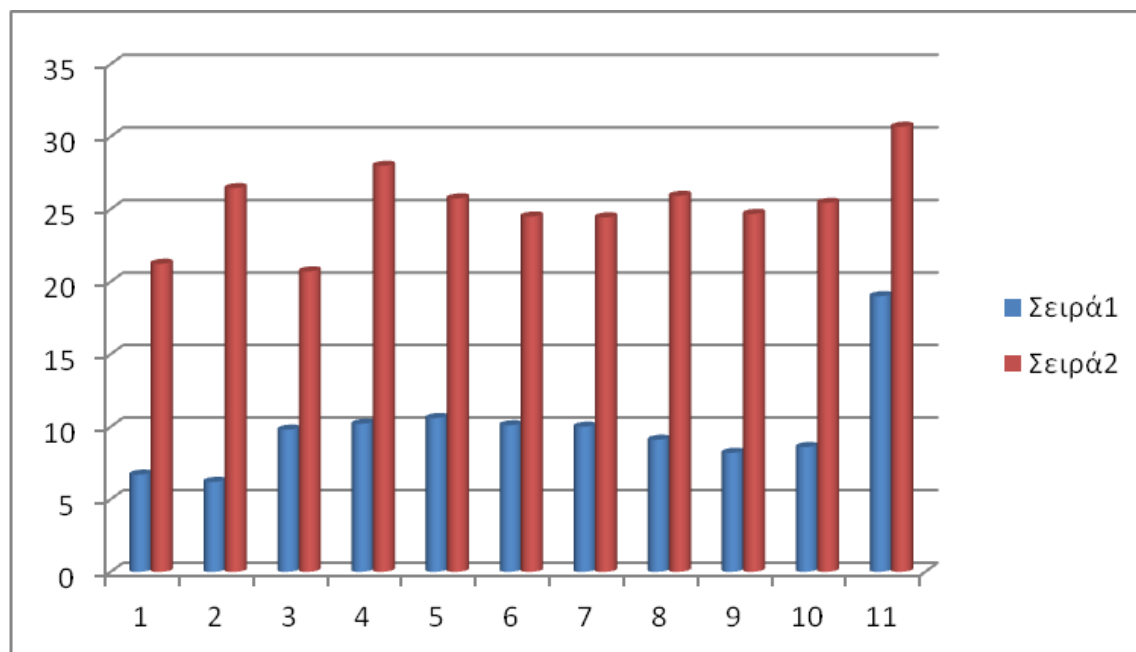
Σε ορισμένες περιπτώσεις ο ρυθμός αύξησης των επενδύσεων μπορεί να υστερεί του βαθμού απομείωσης - απαξίωσης του παγίου εξοπλισμού λόγω αποσβέσεων, άσχετα εάν αυτές απεικονίζονται ή όχι, είτε αναφερόμαστε σε Δημοσιές επενδύσεις (Υποδομές, δίκτυα κλπ), είτε σε πάγιο εξοπλισμό ιδιωτικών επιχειρήσεων, όποτε έχουμε σ αυτήν την περίπτωση το φαινόμενο της **αποεπένδυσης**, ήτοι όταν ο ρυθμός αύξησης των επενδύσεων υστερεί του βαθμού απομείωσης του συνόλου των υπαρχουσών επενδύσεων.

Διάγραμμα 18: Αύξηση ποσοστών Επενδύσεων και Δημόσιου χρέους στην Ελλάδα 2010-2020.

Διάγραμμα 19: Αύξηση ποσοστών Επενδύσεων και Δημόσιου χρέους στην Ισπανία 2010-2020.

Διάγραμμα 20: Αύξηση ποσοστών Επενδύσεων και Δημόσιου χρέους στην Εσθονία 2010-2020.

Από τα παραπάνω Διαγράμματα 19, 20 και 21 παρατηρούμε ότι για μεν την Ελλάδα ενώ το Δημόσιο χρέος εκτοξεύεται από το 145 % του ΑΕΠ το 2010 στο 206,3% το 2020, οι επενδύσεις κατέρχονται από το 16,56% στο 11,66%. Τα αντίστοιχα μεγέθη για την Ισπανία το Δημόσιο χρέος από 60,5 % σε 120% το 2020 και οι επενδύσεις από 21,79% σε 20,29% Σε αντίθεση με την Εσθονία με το εξαιρετικά χαμηλό Δημόσιο χρέος που μόλις ανέρχεται στο 19% του ΑΕΠ το 2020 και τις επενδύσεις να ανεβαίνουν από το 21,23% το 2010 σε 30,68% το 2020. Ανάλογα με την Εσθονία ισχύουν και για την Ιρλανδία.

Αντίθετα στις άλλες 2 χώρες Ελλάδα και Ισπανία που έχουν αύξηση του Δημόσιου χρέους τους δεν έχουν και την ανάλογη αύξηση των επενδύσεων, γεγονός που δηλώνει ότι ο δανεισμός κινήθηκε, είτε προς κάλυψη-τροφοδοτηση μη παραγωγικών δαπανών του Δημόσιου τομέα, είτε για εξόφληση τόκων που το ίδιο το Δημόσιο χρέος τους αναπαραγάγει.

3. Μεταβλητές που επηρεάζουν τις επενδύσεις

Είναι μόνο η φορολογία το κριτήριο που ένας ξένος η εγχώριος επενδυτής αποφασίζει να επενδύσει τα χρήματα σε μια χώρα. Ασφαλώς και όχι. Ποιοι άλλοι παράγοντες - μεταβλητές λαμβάνονται υπόψη

Το Κοινωνικό και Πολιτικό περιβάλλον, εάν υπάρχει πολιτική και κοινωνική σταθερότητα, η εάν η χώρα αντιμετωπίζει αναταραχή, διαδηλώσεις και απεργίες.

Τους φυσικούς και ανθρώπινους πόρους που διαθέτει η χώρα

Ο βαθμός εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού και η επάρκεια του.

Την προθυμία και την ικανότητα της κυβέρνησης να διακρίνει προβλήματα στην εκτέλεση του προϋπολογισμού και να παίρνει τα κατάλληλα διορθωτικά μέτρα.

Την ύπαρξη καταλλήλων δικτύων υποδομής, λιμάνια, αεροδρόμια, οδικό δίκτυο, τηλεπικοινωνίες κλπ.

Το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο της χώρας ως προς την προστασία των ξένων επενδύσεων και των δανειστών.

Το νομικό σύστημα της χώρας, η ταχύτητα απονομής δικαιοσύνης και εκδίκασης των υποθέσεων.

Την ύπαρξη διαφάνειας ως προς τα οικονομικά στοιχεία της χώρας.

Την τάση για ξένες επενδύσεις στην χώρα και την ικανότητα προσέλκυσης τους.

Τις ευκαιρίες ιδιωτικοποιήσεων.

Το μέγεθος και την κατάσταση που βρίσκεται το τραπεζικό σύστημα της χώρας.

-Επίσης μακροοικονομικοί παράγοντες όπως

Το τρέχον επίπεδο βραχυπρόθεσμου και μεσοπρόθεσμου δανεισμού της χώρας.

Το Δημόσιο χρέος και την δυνατότητα της χώρας στην εξεύρεση του αναγκαίου εισοδήματος για την εξυπηρέτηση του χρέους αυτού.

Τις εισαγωγές της χώρας και την κάλυψη τους

Τα εξαγόμενα προϊόντα και την σπουδαιότητα τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII Η ΑΝΕΡΓΙΑ

1. Εισαγωγικά

Η ανεργία αποτελεί μια μόνιμη απειλή για κάθε κοινωνικό σύστημα, εντάσσεται δε στις άμεσες προτεραιότητες κάθε κυβέρνησης.

Ένας από τους δείκτες εξέτασης της οικονομικής μεγέθυνσης είναι και ο δείκτης της ανεργίας. Όταν το ΑΕΠ μειώνεται συνέπεια των φόρων, η ανεργία αυξάνεται και το αντίστροφο. Για τον λόγο αυτό στις ΗΠΑ συνηθίζεται να μετρούν τις προοπτικές βελτίωσης του οικονομικού κλίματος από τον αριθμό των επιδομάτων ανεργίας. Όταν ανακοινώνεται πτώση του αριθμού των επιδομάτων σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα, ο δείκτης Dow Jones του χρηματιστηρίου της ΝΥ ανεβαίνει, η κατέρχεται στην αντίθετη περίπτωση. Είναι ένας πρώιμος δείκτης, ή ο δείκτης βαρόμετρο για το τι θα επακολουθήσει με το ΑΕΠ της χώρας.

2. Ανάλυση των δεδομένων της ανεργίας.

Τα ποσοστά του κάτωθι πίνακα 6 αφορούν την ανεργία ως μέγεθος επί του συνόλου του εργατικού δυναμικού της κάθε χώρας και έχουν ληφθεί τον Ιούνιο 2022 από την EUROSTAT.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6: Ποσοστά ανεργίας στις υπό εξέταση χώρες.

	IR	D	F	NL	GR	ITA	POR	SP	PL	SK	EST	RO
2010					12,9	8,5					16,6	9
2011	14,6	6,6	9,3	6,1	18,1	8,5	12,6		10	14	12,3	9,1
2012	15,5	5,1	9,8	6,8	24,8	10,9	16,6	24,8	10,4	13,9	9,9	8,7
2013	13,8	5	10,3	8,2	27,8	12,4	17,2	26,1	10,6	14,1	8,6	9,8
2014	11,9	4,7	10,3	8,4	26,6	12,9	14,6	24,5	9,2	13,1	7,3	8,6
2015	9,9	4,4	10,3	7,9	25	12	13	22,1	7,7	11,5	6,4	8,4
2016	8,4	3,9	10,1	7	23,9	11,7	11,5	19,6	6,3	9,6	6	7,2
2017	6,7	3,6	9,4	5,9	21,8	11,3	9,2	17,2	5	8,1	5,8	6,1
2018	5,8	3,2	9	4,9	19,7	10,6	7,2	15,3	3,9	6,5	5,4	5,3
2019	5	3	8,4	4,4	17,9	9,9	6,7	14,1	3,3	5,7	4,5	4,9
2020	5,9	3,7	8	4,9	17,6	9,3	7	15,5	3,2	6,7	6,9	6,1
2021	6,2	3,6	7,9	4,2	14,7	9,5	6,6	14,8	3,4	6,8	6,2	5,6

Όπως προκύπτει από την εξέταση των παραπάνω δεδομένων του Πινάκα 6 στην Ελλάδα με την ραγδαία πτώση του ΑΕΠ από το 2010 και μετά, η ανεργία εκτοξεύεται στο 27,8% το 2013 και το 26,6 % το 2014, για να παραμείνει σε υψηλά ποσοστά πάνω από το 20% μέχρι το 2018 συνδυαζόμενη με το χαμηλό ποσοστό επενδύσεων (στην ουσία αποεπένδυση) και τις συνεχείς μειώσεις του ΑΕΠ. Το γεγονός αυτό οδήγησε και στην φυγή ειδικευμένου επιστημονικού (brain drain) και όχι μόνο, δυναμικού προς την αλλοδαπή.

Η Ισπανία παρότι η χώρα κατάφερε και δεν μπήκε σε μνημόνιο εν τούτοις με την κρίση της Ευρωζώνης και την πτώση του ΑΕΠ της, έστω και σε πολύ μικρότερο βαθμό απ ό τι στην Ελλάδα, η ανεργία στην χώρα εκτινάχτηκε φτάνοντας το 26,1% το 2013, σε καμία όμως περίπτωση δεν ξεπέρασε την Ελλάδα. Βεβαία δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η Ισπανία ήταν χώρα με υψηλά ποσοστά ανεργίας (μεταπολεμικές δεκαετίες 1950-1980) και το πλεονάζον εργατικό δυναμικό αναζητούσε απασχόληση στον πρωτογενή τομέα, η στην μετανάστευση κυρίως στην Γαλλία. Βεβαία τα τελευταία χρόνια η Ισπανία έχει γίνει χώρα υποδοχής μεταναστών κυρίως από τις Ισπανόφωνες χώρες της Λατινικής Αμερικής, όσο και από τις Βορειοαφρικανικές χώρες του Μαγκρέμπ.

Η Ιρλανδία παραδοσιακά χώρα μεταναστών, όχι μόνο τον 19^ο αιώνα προς τις ΗΠΑ λόγω του λιμού της πατάτας, αλλά και μέχρι τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες οι Ιρλανδοί μετανάστες αποτελούσαν το φτηνό εργατικό δυναμικό του Ηνωμένου Βασιλείου. Η χώρα γνώρισε μια μικρή αύξηση της ανεργίας στην κορύφωση της κρίσης της το 2012 (ΑΕΠ -0,1%) που έφτασε στο 15,5%, γρήγορα όμως λόγω της μείωσης των φόρων, της αύξησης του ΑΕΠ και των επενδύσεων, η ανεργία μειώθηκε κυμαινόμενη στα επίπεδα του 5-6%.

Σήμερα με βάση την μελέτη του Daniel Lacalle (2021) την χώρα έχουν επιλέξει για έδρα τους στην Ευρώπη, 9 από τις 10 μεγαλύτερες εταιρίες

ιντερνέτ και τηλεπικοινωνιών, 8 από τις 10 μεγαλύτερες φαρμακευτικές και εταιρίες βιοτεχνολογίας, κλπ πολυεθνικές. Η Google από μόνη της εξασφαλίζει 7.000 θέσεις άμεσης απασχόλησης. Η Microsoft 2.000 θέσεις. Η HP περισσότερες από 4.000 θέσεις. Η Apple 6.000 θέσεις εργασίας. Η IBM 3.000 θέσεις. Η Amazon 2.500 θέσεις. Η Pfizer 3.200 θέσεις. Συνολικά δε οι άμεσες θέσεις εργασίας που προσφέρουν οι πολυεθνικές αυτές στην Ιρλανδία ανέρχονταν σε 230.000 το 2018, που στην πλειοψηφία τους είναι θέσεις εξειδικευμένου επιστημονικού δυναμικού, απορροφώντας αποφοίτους ΑΕΙ.

Η Γερμανία χώρα υποδοχής μεταναστών από τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, πάντα διατηρούσε χαμηλή ανεργία καθώς η βιομηχανία της απορροφούσε εκατομμύρια ξένους μετανάστες. Κατηγορήθηκε μάλιστα από κάποιους ως εν μέρει υπεύθυνη για την όξυνση του μεταναστευτικού ζητήματος την δεκαετία του 2010, με τα κύματα οικονομικών μεταναστών από Ασιατικές χώρες που κατέκλυσαν την ΝΑ Ευρώπη, προσπαθώντας να βρουν δίοδο προς την Γερμανία. Η Γερμανία κάλυψε τα κενά της σε ανειδίκευτο εργατικό προσωπικό που ζητούσε, αλλά άλλες χώρες φορτωθήκαν δυσανάλογο μεταναστευτικό βάρος. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ανεργία στην Γερμανία δεν ξεπερνά το 2019 το 3% ενώ σπανίως υπερέβη το 5% ακόμα και τα χρόνια κρίσης της Ευρωζώνης.

Επίσης την χρονιά της πανδημίας το 2020 με την πτώση του ΑΕΠ σχεδόν σ όλες της χώρες παρατηρείται αύξηση των δεικτών της ανεργίας, που διαφέρει βέβαια από χώρα σε χώρα, πχ στην Ελλάδα λόγω της εξάρτησης από τον Τουρισμό υπέστη το μεγαλύτερο πλήγμα.

Όπως προκύπτει από την ανάλυση των παραπάνω πινάκων, ως γενικός κανόνας μπορεί να θεωρηθεί, ότι η αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης που συντελεί στην μείωση του ΑΕΠ, επηρεάζει προς το δυσμενέστερο την ανεργία.

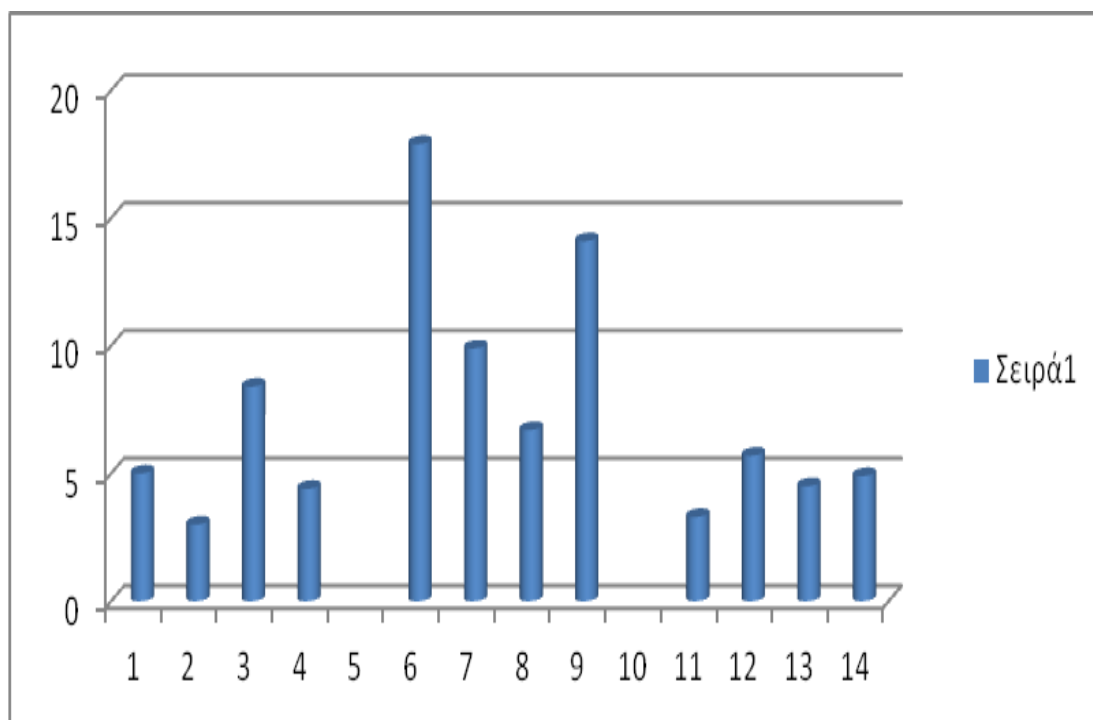
3. Χαρακτηριστικά της ανεργίας και μέτρηση αυτής.

Όσotόσο η μέτρηση επηρεασμού της ανεργίας είναι εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα, καθώς υπάρχουν άλλες μεταβλητές που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και που ενδεχομένως αλλοιώσουν το τελικό συμπέρασμα. Τέτοιες μεταβλητές είναι ποιοτικές και έχουν να κάνουν με την διάρθρωση της ανεργίας. Άλλες χώρες όπως η Ελλάδα έχει πλεόνασμα εκπαιδευμένου προσωπικού (πτυχιούχοι ΑΕΙ) και έλλειψη ανειδίκευτου (ελλείψεις στον πρωτογενή τομέα, αλλά και στον τριτογενή τομέα του τουρισμού). Χαρακτηριστικά παραδείγματα με τα θερμοκήπια της νότιας Κρήτης που αδυνατούν να βρουν εργαζόμενους και καταφεύγουν σε Πακιστανούς, η με τις καταγραφόμενες ελλείψεις 50.000 ατόμων στον ξενοδοχειακό κλάδο και τον κλάδο της εστίασης στην Ελλάδα το καλοκαίρι του 2022.

Επίσης άλλες χώρες ακολουθούν επιδοματική πολιτική της ανεργίας σε μακρόχρονη βάση, η επιδόματα κοινωνικής μέριμνας (επιδόματα σε ανύπαντρες

μητέρες πχ Σκανδιναβία) γεγονός που αποτρέπει κάποιους στο να αναζητήσουν εργασία.

Ένα άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό είναι η αδήλωτη εργασία, που συνήθως τροφοδοτεί την λεγόμενη μαύρη οικονομία της φοροδιαφυγής. Διαφέρει από χώρα σε χώρα εξαρτώμενη από παράγοντες όπως η διάρθρωση της οικονομίας, μεγάλες επιχειρήσεις ή πολλές μικρές επιχειρήσεις, ο βαθμός διενέργειας αιφνιδιαστικών ελέγχων από τους επιθεωρητές εργασίας κλπ.

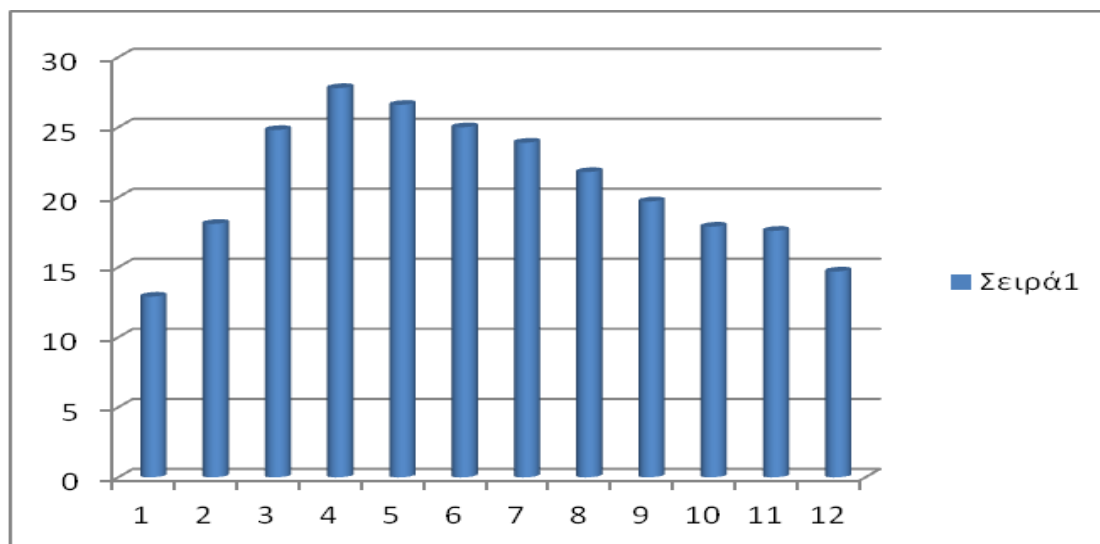
Διάγραμμα 21: Ποσοστά ανεργίας ανά χώρα το 2019.

Χαρακτηριστικός είναι το παραπάνω Διάγραμμα 21 που δείχνει τα ποσοστά ανεργίας ανά χώρα το 2019 πριν τον covid 19.

Στο πρώτο γκρουπ που απαρτίζεται από τα χώρες του Βορά κατά σειρά Ολλανδία, Γερμανία, Γαλλία, Ιρλανδία, τα ποσοστά είναι χαμηλά, με ιδιαίτερα αυτό της Γερμανίας μόνο 3%.

Στο 3^ο γκρουπ των πρώην Ανατολικών χωρών Πολωνία, Σλοβακία, Εσθονία, Ρουμανία, είναι εξίσου χαμηλά με αυτά του 1^{ου} γκρουπ με την Πολωνία μάλιστα να συναγωνίζεται στην Γερμανία, πρέπει όμως να ληφθεί υπόψη, ότι η εν λόγω χώρα εξήγαγε ιδίως μετά την ένταξη της το 2004 στην ΕΕ μεγάλο μέρος του εργατικού της δυναμικού σε χώρες όπως η Γερμανία, η Βρετανία και η Ολλανδία.

Εκεί που η ανεργία εμφανίζει υψηλό ποσοστά είναι το 2^ο γκρουπ χωρών του Νότου με τα μεγάλα δημοσιονομικά ελλείμματα και την αυξημένη φορολογική επιβάρυνση, Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία, με την Πορτογαλία να βρίσκεται σε ένα καλύτερο επίπεδο.

Διάγραμμα 22: Ποσοστά ανεργίας στην Ελλάδα 2010-2021

Στον παρακάτω πίνακα απεικονίζεται η εξέλιξη της ανεργίας στην Ελλάδα αποτέλεσμα της αυξημένης φορολογικής επιβάρυνσης, της επιβράδυνσης του ΑΕΠ και του πολύ χαμηλού ποσοστού επενδύσεων. Σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε και το γεγονός ότι σταμάτησε από το 2010 και μετά ο δανεισμός από τις Αγορές να τροφοδοτεί την αύξηση του ΑΕΠ της χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII. Ο ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

1 Αύξηση ΑΕΠ και πληθωρισμός.

Στην οικονομική θεωρία η αύξηση του ΑΕΠ κατά κανόνα επιφέρει αύξηση του πληθωρισμού, λόγω της αυξημένης ζήτησης που δημιουργείται για αγαθά και υπηρεσίες. Η αυξημένη ζήτηση είναι επακόλουθο από τις νέες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται με την μείωση της ανεργίας, την αύξηση των επενδύσεων, η από την καλύτερη αμειβόμενη εργασία.

Το αντίδοτο σ αυτές τις καταστάσεις είναι η ακολουθούμενη αύξηση των επιτοκίων από την Κεντρική Τράπεζα της χώρας, που λειτουργεί ως ρυθμιστής φρενάροντας την ανάπτυξη και κατά συνέπεια την ζήτηση που προκαλεί τις πληθωριστικές πιέσεις, μέχρι να εξομαλυνθεί η αγορά.

Ήδη με την ενεργειακή και επισιτιστική κρίση του 2021 και τον πληθωρισμό

να γίνεται πλέον διψήφιος, τόσο η FED στις ΗΠΑ όσο και η ΕΚΤ προχώρησαν σε αύξηση των επιτοκίων. Εδώ βέβαια έχουμε διαφορετική περίπτωση, ο πληθωρισμός δεν προκαλείται από αύξηση ζήτησης λόγω μεγέθυνσης του ΑΕΠ αλλά από έλλειψη προσφοράς, όποτε έχουμε και ύφεση λόγω της κρίσης και πληθωρισμό, χαρακτηριστική περίπτωση στασιμοληθωρισμού.

Συνεπώς ο πληθωρισμός μήπως αποτελεί μια αρνητική παρενέργεια στην μείωση των φόρων, που εξ αιτίας της μείωσης των φόρων έχουμε αύξηση του ΑΕΠ.

Στην παρούσα έρευνα των ετών 2010-2020 για τις χώρες της ΕΕ στο εξεταζόμενο δείγμα, ο παραπάνω κανόνας του πληθωρισμού δεν φαίνεται να επαληθεύεται από την παράθεση του πίνακα 7

Πίνακας 7: Ρυθμός πληθωρισμού τα έτη 2011-2021 ανά χώρα

HICP all-items — annual average inflation rates, 2011-2021

(%)

Geopolitical entity	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
EU (*)	3.1	2.6	1.5	0.6	0.1	0.2	1.7	1.9	1.5	0.7	2.9
Euro area (*)	2.7	2.5	1.4	0.4	0.2	0.2	1.5	1.8	1.2	0.3	2.6
Belgium	3.4	2.6	1.2	0.5	0.6	1.8	2.2	2.3	1.2	0.4	3.2
Bulgaria	3.4	2.4	0.4	-1.6	-1.1	-1.3	1.2	2.6	2.5	1.2	2.8
Czechia	2.2	3.5	1.4	0.4	0.3	0.6	2.4	2.0	2.6	3.3	3.3
Denmark	2.7	2.4	0.5	0.4	0.2	0.0	1.1	0.7	0.7	0.3	1.9
Germany	2.5	2.2	1.6	0.8	0.7	0.4	1.7	1.9	1.4	0.4	3.2
Estonia	5.1	4.2	3.2	0.5	0.1	0.8	3.7	3.4	2.3	-0.6	4.5
Ireland	1.2	1.9	0.5	0.3	0.0	-0.2	0.3	0.7	0.9	-0.5	2.4
Greece	3.1	1.0	-0.9	-1.4	-1.1	0.0	1.1	0.8	0.5	-1.3	0.6
Spain	3.0	2.4	1.5	-0.2	-0.6	-0.3	2.0	1.7	0.8	-0.3	3.0
France	2.3	2.2	1.0	0.6	0.1	0.3	1.2	2.1	1.3	0.5	2.1
Croatia	2.2	3.4	2.3	0.2	-0.3	-0.6	1.3	1.6	0.8	0.0	2.7
Italy	2.9	3.3	1.2	0.2	0.1	-0.1	1.3	1.2	0.6	-0.1	1.9
Cyprus	3.5	3.1	0.4	-0.3	-1.5	-1.2	0.7	0.8	0.5	-1.1	2.3
Latvia	4.2	2.3	0.0	0.7	0.2	0.1	2.9	2.6	2.7	0.1	3.2
Lithuania	4.1	3.2	1.2	0.2	-0.7	0.7	3.7	2.5	2.2	1.1	4.6
Luxembourg	3.7	2.9	1.7	0.7	0.1	0.0	2.1	2.0	1.6	0.0	3.5
Hungary	3.9	5.7	1.7	0.0	0.1	0.4	2.4	2.9	3.4	3.4	5.2
Malta	2.5	3.2	1.0	0.6	1.2	0.9	1.3	1.7	1.5	0.8	0.7
Netherlands	2.5	2.8	2.6	0.3	0.2	0.1	1.3	1.6	2.7	1.1	2.8
Austria	3.6	2.6	2.1	1.5	0.8	1.0	2.2	2.1	1.5	1.4	2.8
Poland	3.9	3.7	0.8	0.1	-0.7	-0.2	1.6	1.2	2.1	3.7	5.2
Portugal	3.6	2.8	0.4	-0.2	0.5	0.6	1.6	1.2	0.3	-0.1	0.9
Romania	5.8	3.4	3.2	1.4	-0.4	-1.1	1.1	4.1	3.9	2.3	4.1
Slovenia	2.1	2.8	1.9	0.4	-0.8	-0.2	1.6	1.9	1.7	-0.3	2.0
Slovakia	4.1	3.7	1.5	-0.1	-0.3	-0.5	1.4	2.5	2.8	2.0	2.8
Finland	3.3	3.2	2.2	1.2	-0.2	0.4	0.8	1.2	1.1	0.4	2.1
Sweden	1.4	0.9	0.4	0.2	0.7	1.1	1.9	2.0	1.7	0.7	2.7
Iceland	4.2	6.0	4.1	1.0	0.3	0.8	-1.7	0.7	2.0	1.2	3.7
Norway	1.3	0.4	2.0	1.9	2.0	3.9	1.9	3.0	2.3	1.2	3.9
Switzerland	0.1	-0.7	0.1	0.0	-0.8	-0.5	0.6	0.9	0.4	-0.8	0.5
North Macedonia (*)	3.2	1.8	2.7	0.0	0.1	0.2	2.1	2.3	0.7	1.2	3.4
Serbia (*)	11.2	7.4	7.7	2.3	1.5	1.3	3.3	2.0	1.9	1.8	4.0
Turkey (*)	6.5	9.0	7.5	8.9	7.7	7.7	11.1	16.3	15.2	12.3	19.6

(*) The data refer to the official EU aggregate. Its country coverage changes in line with the addition of new EU Member States and integrates them using a chain-linked index formula.

(*) The data refer to the official euro area aggregate. Its country coverage changes in line with the addition of new EA Member States and integrates them using a chain-linked index.

(*) Definition differs.

Source: Eurostat (online data code: prc_hicp_aind)

eurostat

Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 7 κατά το 2011-2021 στις χώρες της ΕΕ ο πληθωρισμός δεν αποτέλεσε πρόβλημα, ήταν ιδιαίτερα χαμηλός, αρνητικός σε κάποιες περιπτώσεις με μικρές διακυμάνσεις ανάμεσα στις χώρες κράτη μέλη.

2 Πληθωρισμός και παγκοσμιοποίηση.

Παρ ότι είχαμε χώρες με πολύ μεγάλη αύξηση του ΑΕΠ όπως η Ιρλανδία (25,2% το 2015, 8,9% το 2017, 5,9% το 2020), η με μεγάλη αύξηση Εσθονία (7,3% το 2011, 5,8% το 2017), εν τούτοις η διαφοροποίηση του πληθωρισμού

είναι μικρή, σε σχέση με χώρες όπως η Γαλλία, η Ιταλία που είχαν μικρή αύξηση του ΑΕΠ. Μάλιστα στην Ιρλανδία ο πληθωρισμός κυμαίνεται κάτω του 1% τις περισσότερες χρονιές.

Που οφείλεται το γεγονός αυτό. Η παγκοσμιοποίηση που εντός της Ενιαίας αγοράς στην ΕΕ, χωρίς δασμούς, με ελεύθερη διακίνηση εμπορευμάτων, χωρίς γραφειοκρατικές διαδικασίες Τελωνείων, κλπ έχει βρει την τέλεια έκφραση της.

Η ελεύθερη επίσης μετακίνηση εργατικού δυναμικού εντός της ΕΕ και η εξωτερική μετανάστευση από Μέση Ανατολή, Ασία, Αφρική είναι ένας άλλος λόγος. Ένας τρίτος παράγοντας είναι η νομισματική σταθερότητα το ενιαίο νόμισμα για τις περισσότερες υπό εξέταση χώρες, αλλά και η σταθερότητα του Ζλότυ και Λέι σε σχέση με το € για Πολωνία και Ρουμανία, τις χώρες εκτός Ευρωζώνης.

Η εύκολη και φθηνή πρόσβαση σε κεφάλαια δανεισμού των τραπεζών από την ΕΚΤ κατά την εξεταζόμενη περίοδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΧ. Η ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΣΤΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1. Εισαγωγικά

Το χρηματιστήριο συγκαταλέγεται ανάμεσα στους βασικούς μοχλούς ανάπτυξης μιας χώρας. Συνήθως εύρωστες οικονομίες έχουν και δυνατά χρηματιστήρια χαρακτηριζόμενα από μεγάλες κεφαλαιοποιήσεις.

Αύξηση της φορολογίας έχει άμεσο αντίκτυπο στην πτώση του χρηματιστηριακού δείκτη της χώρας που λαμβάνει το μέτρο, σε αντίθεση με τυχόν μείωση των φόρων που επιφέρει απότομη άνοδο.

Ο πλέον γνωστός και από τους παλαιότερους δείκτες, είναι ο Dow Jones (DJIA) του χρηματιστηρίου της ΝΥ που θεσπίστηκε το 1896 από τους Dow και Edward Jones. Απαρτίζεται δε από 30 μόνο μετοχές με την μεγαλύτερη κεφαλαιοποίηση και με το μεγαλύτερο ειδικό βάρος.

Μέσω των χρηματιστηρίων αντλούνται τα αναγκαία κεφάλαια για επέκταση και ανάπτυξη επιχειρήσεων που θα δώσουν νέα πνοή στην οικονομία μιας χώρας. Επίσης στα χρηματιστήρια κατευθύνονται και πολλές από τις έμμεσες ξένες επενδύσεις αν και όχι με τόσο μακροχρόνιο ορίζοντα.

Ανάμεσα στους παράγοντες που επηρεάζουν τις αγορές συγκαταλέγεται και η ασκούμενη φορολογική πολιτική της κάθε χώρας, αφού όσο μικρότερο διαθέσιμο εισόδημα λόγω της φορολογίας τόσο λιγότερα χρήματα στα χέρια των επενδυτών, θέμα που αποτελεί και το αντικείμενο της παρούσας εξέτασης.

2. ΣΕ ΠΟΙΑ ΕΠΙΠΕΔΑ ΕΠΙΔΡΑ Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

- Α. Στο επίπεδο της φορολόγησης των εταιριών
- Β. Στο επίπεδο της φορολόγησης των χρηματιστηριακών συναλλαγών
- Γ. Στο επίπεδο της φορολόγησης των φυσικών προσώπων

Α. Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΙΩΝ

Ο φόρος στα καθαρά κέρδη των εταιριών (corporation tax) έχει σημαντική επίδραση, καθόσον η αύξηση του ποσοστού από 20% σε 25% σημαίνει ότι λιγότερα χρήματα θα μείνουν για διανομή μερισμάτων στους μέτοχους, ότι οι μετοχές θα καταστούν λιγότερο ελκυστικές στους υποψηφίους αγοραστές ως επένδυση.

Μάλιστα όταν πρόκειται περί μεγάλων εταιρικών ομίλων με δραστηριότητες και σε άλλες χώρες (ενοποιημένοι ισολογισμοί με αποτελέσματα θυγατρικών) ενδεχομένως να οδηγήσει τους μετόχους και σε απόφαση αλλαγής της έδρας της επιχείρησης όπως έχει συμβεί και στην χώρα μας (μεταφορά της έδρας της 3Ε από Ελλάδα σε Ελβετία, Λουξεμβούργο κλπ).

Στην αντίθετη κατεύθυνση κινείται η πολιτική μείωσης του corporation tax όπου δημιουργούνται προοπτικές αύξησης κεφαλαίων στις εταιρίες για νέες επενδύσεις, στις οποίες αυξήσεις κεφαλαίου συμμετέχουν παλαιοί αλλά και νέοι μέτοχοι και εισροή κεφαλαίων από το εξωτερικό για αγορά μετοχών, εφόσον βεβαία και τα υπόλοιπα μακροοικονομικά μεγέθη της χώρας συνηγορούν προς αυτό.

Β. Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Σε ορισμένες χώρες έχει θεσπιστεί φόρος για κάθε συναλλαγή αγοροπωλησίας μετοχών που συνήθως κυμαίνεται σε μικρό ποσοστό 0,5 -1% επί του συνολικού ποσού της συναλλαγής. Ο φόρος αυτός επιδρά αρνητικά όσο και αν είναι μικρό το ποσοστό όταν έχουμε συνεχείς αγοροπωλησίες. Για τον λόγο αυτό χώρες που τον έχουν θεσπίσει, φροντίζουν για την απαλλαγή των μεγάλων θεσμικών επενδυτών από τον συγκεκριμένο φόρο.

Γ. Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Γ.1 Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ

Τα μερίσματα που καταβάλουν οι εταιρίες στους μετόχους συνήθως υπόκεινται σε παρακράτηση φόρου πχ 10%. Σε ορισμένες χώρες με την παρακράτηση του φόρου αυτού εξαντλείται και η φορολόγηση σε επίπεδο φυσικού προσώπου, όπως συνέβαινε και στην χώρα μας πριν μερικά χρόνια μέχρι το 2013.

Κάποιες χώρες επιβάλλουν στα μερίσματα που δηλώνονται, εφάπαξ φορολόγηση 15% ανεξαρτήτως με το ποσό των μερισμάτων, η τα λοιπά εισοδήματα του φυσικού προσώπου.

Υπάρχει η άποψη ότι είναι άδικο να φορολογείται με το ίδιο ποσοστό φόρου (π.χ. 10% κατά την διανομή του μερίσματος) ένας μικρομέτοχος που θα εισπράξει μόνο 500 € μέρισμα με κάποιον που μπορεί να εισπράττει εκατοντάδες χιλιάδες € η και εκατομμύρια σε μερίσματα μετοχών η ομολογιών.

Για τον λόγο αυτό οι περισσότερες χώρες επιλέγουν την συγκέντρωση των μερισμάτων αυτών στην ετησία φορολογική δήλωση του μετόχου και την φορολόγηση τους με την κλίμακα φόρου ανάλογα με το συνολικό ποσό των εισπραττομένων μερισμάτων.

Γ.2 Η ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΥΠΕΡΑΞΙΑΣ

Η προκύπτουσα υπεραξία από την πώληση μετοχών (capital gains) μπορεί να είναι α) απαλλασσόμενη του φόρου όπως συνέβαινε μέχρι πρόσφατα στην χώρα μας β) μπορεί να φορολογείται με αυτοτελή τρόπο γ) μπορεί να συναθροίζεται με τα λοιπά εισοδήματα δ) μπορεί να είναι συνδυασμός των ανωτέρω περιπτώσεων α και γ ανάλογα με τα χρόνια διακρατικής των μετοχών ως κίνητρο για διατήρηση των μετοχών από τον επενδύτη για μεγάλο χρονικό ορίζοντα.

Επίσης ένα ξεχωριστό θέμα είναι κατά πόσο μπορεί να λαμβάνεται αρνητικά η προκύπτουσα ζημιά από την πώληση μετοχών, σε βάρος άλλων εισοδημάτων όπως συμβαίνει στις ΗΠΑ, η απλά να συναθροίζεται μόνο με την υπεραξία της τρέχουσας χρήσης και να μην λειτουργεί σε βάρος άλλων εισοδημάτων του φορολογουμένου όπως γίνεται στην χώρα μας, με δικαίωμα μεταφοράς σε επόμενη χρήση για συμψηφισμό με υπεραξία ιδίας πηγής .

Δακτρατησ'

3. Η ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ

Υπάρχουν αντικρουόμενες απόψεις σχετικά με το πόσο αποτελεσματική είναι η μείωση της φορολογίας ως μοχλός που επηρεάζει την αγορά η την διακράτηση των μετοχών. Υπάρχουν ορισμένοι που υποστηρίζουν ότι αν αυξηθεί το ποσοστό του φόρου πάνω στην αποκομιζόμενη υπεραξία (capital gains) για τις βραχύβιες αγοροπωλησίες, σε αντίθεση με χαμηλό συντελεστή όταν οι μετοχές διακρατούνται πριν πωληθούν για 3 ή 5 χρόνια, τότε το μέτρο είναι αποτελεσματικό για την μείωση της πίεσης ως προς την πώληση μετοχών και την συγκράτηση των τιμών τους.

Οι περισσότεροι βέβαια συμφωνούν ότι η φορολόγηση είναι δευτερεύον επικουρικό μέτρο υπό νορμάλ συνθήκες και δεν μπορεί να εμποδίσει κάποιον όταν διαβλέπει μεγάλες υπεραξίες να αγοράσει, η αντίθετα όταν διαβλέπει κατάρρευση των τιμών, όσο και να μειωθεί η φορολόγηση δεν θα εμποδίσει το κύμα ρευστοποιήσεων.

Επίσης η αποτελεσματικότητα του μέτρου εξαρτάται και από τις προσφερόμενες ευκαιρίες επένδυσης σε άλλες δραστηριότητες όπως α) το real estate εάν είναι πολύ πιο θελκτικό από την επένδυση σε μετοχές β) Από τις επενδύσεις σε συμβόλαια παραγώγων αγαθών είτε είναι μέταλλα είτε πετρέλαιο ή τρόφιμα γ) Από τα επιτόκια σε αποταμιεύσεις που όταν τείνουν να μηδενίζονται αυξάνουν την προθυμία για επένδυση σε μετοχές κλπ άλλοι παράγοντες που επιδρούν ανταγωνιστικά.

4. ΠΩΣ ΕΠΙΡΕΑΖΕΤΑΙ Η ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΘΝΗ ΣΥΓΚΗΡΙΑ

Τα όποια μέτρα λαμβάνονται σχετικά με την αύξηση και την μείωση της φορολογίας έχουν άλλη βαρύτητα και επίδραση στις αγορές, όταν η Διεθνής συγκύρια είναι κανονική και άλλη όταν υπάρχει αστάθεια.

Για παράδειγμα μειώνεται δραστικά η επίδραση του μέτρου της μείωσης της φορολογίας όταν διάγουμε περίοδο Διεθνούς ύφεσης και ενδεχομένως το μέτρο να αχρηστεύεται ουσιαστικά, αφού οι περισσότεροι επενδυτές εγχώριοι και αλλοδαποί, σκέπτονται να αποχωρήσουν ρευστοποιώντας τις θέσεις τους.

Το αντίθετο συμβαίνει σε περιόδους ανάπτυξης (booming), εκεί τα μέτρα μείωσης της φορολογίας έχουν σαφώς πολύ μεγαλύτερη επίδραση, μέσω ενός πολλαπλασιαστική απόδοσης που φυσικά διαφέρει από χώρα σε χώρα

5. ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ.

Ορισμένες φορές μια χώρα βρίσκεται στην δυσάρεστη θέση εξ αιτίας ελλειμμάτων στον προϋπολογισμό της και μεγάλου Δημόσιου χρέους να απολέσει την εμπιστοσύνη των διεθνών αγορών και να μην μπορεί να δανειστεί πλέον.

Τότε προσφεύγει στο τελευταίο διαθέσιμο καταφύγιο το ΔΝΤ, το οποίο απαιτεί νοικοκύρεμα της οικονομίας μέσω προγραμμάτων προσαρμογής προκειμένου να δανείσει την χώρα και να την βοηθήσει να ξανακερδίσει την εμπιστοσύνη των αγορών.

Η μείωση των ελλειμμάτων του προϋπολογισμού στα προγράμματα σταθεροποίησης συνοδεύεται από δραστική μείωση των δαπανών του Δημοσίου και αύξηση των φόρων, προκειμένου η χώρα να είναι σε θέση να αποπληρώνει ξανά τα χρέη της. Η μείωση των δαπανών σημαίνει με την σειρά της αύξηση της ανεργίας και μείωση του ΑΕΠ σε πρώτο στάδιο, μέχρι να υπάρξει ανάπτυξη ξανά.

Σ αυτές τις περιπτώσεις όπου υπάρχει εφαρμογή προγραμμάτων το διαθέσιμο εισόδημα συρρικνώνεται δραστικά και το μεγαλύτερο μέρος του διατίθενται για την κάλυψη ανελαστικών καταναλωτικών αναγκών περιορίζοντας την οριακή ροπή για επένδυση. Τότε έχουμε απόσυρση των εγχώριων επενδυτών από τις μετοχές και πτώση των τιμών τους.

Όσον αφορά τους ξένους επενδυτές επειδή τα μέτρα λιτότητας συνοδεύονται σχεδόν πάντα με επιβεβλημένη υποτίμηση του νομίσματος (εξαίρεση η περίπτωση της Ελλάδος) και εφόσον η χώρα δείχνει σημάδια συμμόρφωσης έχουμε εισροή κεφαλαίων από το εξωτερικό που τοποθετούνται σε μετοχές, στην ουσία αγοράζουν επιχειρήσεις μισοτιμής, εξαιτίας της υποτίμησης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα πρώτα χρόνια μετά την Μεγάλη κρίση του 1929 εφαρμόστηκαν αυστηρά προγράμματα λιτότητας και τότε εμφανίστηκε το κίνημα των οικονομολόγων κατά της λιτότητας, με πρώτο τον John Keynes που διατύπωνε την άποψη ότι σε περιόδους ανάπτυξης είναι που πρέπει οι κυβερνήσεις να επιβάλουν την λιτότητα και όχι την περίοδο της ύφεσης που έχει στραγγίξει η οικονομία. Επίσης ο Paul Krugman αρκετά χρόνια αργότερα

διατύπωνε την άποψη ότι από την στιγμή που οι κυβερνήσεις δεν είναι όπως ένα νοικοκυριό,, η περικοπή των δαπανών κατά την διάρκεια της ύφεσης επιδεινώνει την κρίση.

6. Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΩΣ ΜΟΧΛΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΛΚΗΣΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Ανάλογα με την επιλογή του τρόπου φορολόγησης σε κάθε χώρα υπάρχουν και οι επιπτώσεις στις αγορές των μετοχών της χώρας αυτής .

Δεν πρέπει να παραγνωρίζεται τα αξίωμα ότι όσο μεγαλύτερη είναι η φορολόγηση σε μια χώρα (για την κάλυψη των αναγκών του προϋπολογισμού ειδικά στην περίπτωση αποπληρωμής εξωτερικών δανείων) τόσο περισσότερα χρήματα αποστερούνται από την αγορά προκειμένου να επενδυθούν στην αγορά μετοχών και να συνεισφέρει η ανάπτυξη.

Εάν το 1 είναι το σύνολο του Διαθέσιμου εισοδήματος και η οριακή ροπή προς κατανάλωση είναι 0,7 τότε η οριακή ροπή προς επένδυση ισούται με 0,3.

Δεδομένου ότι όταν το διαθέσιμο εισόδημα είναι μικρό, λόγω της ανελαστικότητας πολλών εκ των δαπανών, τότε θα έχουμε αναλογία οριακής ροπής προς κατανάλωση 0,95 με οριακή ροπή προς επένδυση 0,05 όπως συμβαίνει με πολλές από τις χώρες της Αφρικής. Ενώ αντίθετα όσο μεγαλύτερο το διαθέσιμο εισόδημα τόσο αλλάζει και η σχέση προς όφελος του συντελεστή οριακή ροπή προς επένδυση, παρά την αφαίρεση ποσού από το διαθέσιμο εισόδημα για την φορολογία. Εδώ βέβαια σημαντικός παράγοντας είναι και η ψυχροσύνη του πληθυσμού όπως για παράδειγμα η Ιαπωνία, όπου ως εγκρατής λαός έχουν μικρή οριακή ροπή προς κατανάλωση και υψηλή οριακή ροπή προς επένδυση σε αντίθεση με την Ιταλία.

Γεγονός είναι ότι όσο μέσω της φορολογίας αποστερούνται χρήματα ένεκα της φορολογίας από το διαθέσιμο εισόδημα, τόσο μικραίνει και το προς επένδυση ποσό.

Στις αναπτυσσόμενες χώρες συνήθως επειδή από την εγχώρια αγορά, λόγω του χαμηλού διαθέσιμου εισοδήματος είναι δύσκολο να αντληθούν χρήματα, δίνονται μέσω της φορολογίας, κίνητρα για την προσέλκυση ξένων επενδυτών. Για παράδειγμα ένας επενδυτής που θα επενδύσει σε μετοχές απαλλάσσεται από την φορολογία τόσο για τα μερίσματα που θα εισπράξει, όσο και για την τυχόν υπεραξία που θα προκύψει από την πώληση των μετοχών.

Αυτά τα μέτρα στοχεύουν βέβαια και για την μείωση του κινδύνου που υπάρχει στις χώρες αυτές από τυχόν υποτίμηση του νομίσματος, πολιτικής αστάθειας, κλπ.

Αλλά και στις ανεπτυγμένες χώρες μια αύξηση της φορολογίας σε οποιοδήποτε επίπεδο κυρίως όμως στο Α (corporation tax), επιδρά στην αποχώρηση ξένων επενδυτών καθώς προσδοκούν μείωση των εισπραττομένων μερισμάτων λόγω της φορολογίας, με αποτέλεσμα να σταματούν τις

σχεδιαζόμενες αγορές τους, η να ρευστοποιούν μαζικά τις τοποθετήσεις τους και να αποχωρούν επενδύοντας σε άλλες χώρες με ευνοϊκότερες συνθήκες απόδοσης.

Το αντίθετο συμβαίνει όταν μια χώρα μειώνει τον συντελεστή φορολόγησης όπου υπάρχει προσέλκυση ξένων επενδυτών, παράλληλα με την ανάλογη τάση που παρατηρείται από τους εγχώριους επενδυτές. Τότε και οι εταιρίες σχεδιάζουν νέες επενδύσεις αφού με την σειρά τους έχουν ποιο εύκολη την άντληση ιδίων κεφαλαίων, μέσω των αγορών τόσο από τους ήδη μετόχους τους όσο και από νέους, εγχώριους καθώς και εκ του εξωτερικού.

7. Η ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Η μελέτη και εξέταση του γεγονότος κατά πόσο μια αύξηση μιας ποσοστιαίας μονάδας στον φόρο εισοδήματος των εταιριών, επιδρά στην πτώση της αγοράς, η το αντίθετο. Είναι ιδιαίτερη χρήσιμη η μελέτη τόσο για τις πολιτικές ηγεσίες των χωρών στην άσκηση της οικονομικής τους πολιτικής αλλά και για τους επενδυτές προκειμένου να προβούν σε αύξηση των επενδύσεων τους, η σε ρευστοποίηση των επενδύσεων τους, – μετοχών τους.

Οι παραπάνω μελέτες μπορεί να βασίζονται σε παρατηρήσεις το αμέσως πρόσεχες διάστημα μετά την εξαγγελία των μέτρων της νέας φορολόγησης, η και σε διάστημα μερικών ημερών πριν την εξαγγελία, εφόσον μέσω του τύπου κάποιες φορές υπάρχει φημολογία και δημοσιεύματα, ότι επίκειται αύξηση η μείωση της φορολογίας.

Επίσης λαμβανομένου υπόψη ότι η αύξηση η μείωση της φορολογίας δεν είναι ο μοναδικός παράγοντας που επιδρά από μακροοικονομικής άποψης, αλλά εισέρχονται και άλλες μεταβλητές_ όπως η αξιολόγηση της συγκεκριμένης χώρας ως προς την πιστοληπτική της ικανότητα, από τις μεγάλες εταιρίες Moodys, S&P και Fitch.

Η προσδοκώμενη αύξηση του ΑΕΠ της χώρας. Η διεθνής συγκυρία ύφεση η έντονη ανάπτυξη (booming). Το νομικό σύστημα μιας χώρας και η ταχύτητα λήψης αποφάσεων από την δικαιοσύνη. Ο βαθμός διαφάνειας που υπάρχει στην χώρα, κατάταξη της σύμφωνα με την Transparency International. Η ανάπτυξη συντεχνιών καρτέλ μέσα στην χώρα αυτή, με δυνατότητα να επηρεάζουν την οικονομία και την λήψη αποφάσεων. Η πολυπλοκότητας της φορολογικής της νομοθεσίας, η σταθερότητα του φορολογικού της συστήματος, κλπ είναι παράγοντες που πρέπει να συνεκτιμηθούν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Χ. ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

1 Τρόποι χρηματοδότησης κρατικών δαπανών

Υπάρχουν άλλοι τρόποι κάλυψης των κρατικών δαπανών πέραν της φορολογίας?

Όντως Τρεις τρόποι υπάρχουν για να χρηματοδοτεί το κράτος τις δαπάνες του:
Α) οι φόροι Β) τα δάνεια και Γ) η εκτύπωση νομίσματος, οι οποίοι έχουν τις παρακάτω επιπτώσεις:

Α) Φόροι: Με τους φόρους συγκεντρώνονται συγκεκριμένα ποσά κατ'έτος για να πληρώνονται οι δαπάνες του κράτους. Οι φόροι που μπορούν οι πολίτες να πληρώσουν ανέρχονται μέχρι ένα ποσοστό επί του ΑΕΠ. Από εκεί και πάνω υπάρχει υπερφορολόγηση και δημιουργείται ύφεση στην εθνική οικονομία. Από ένα σημείο και μετά οι φόροι στερούν τόσο την αξιοπρέπεια όσο και την ατομική και οικονομική ελευθερία του ατόμου. Επιπλέον η μεγάλη αύξηση των φόρων οδηγεί σε μεγαλύτερη φοροδιαφυγή αλλά και αδυναμία καταβολής των, με αποτέλεσμα μεγάλα ληξιπρόθεσμα βεβαιωμένα χρέη με αδυναμία είσπραξης τους (κόκκινα δάνεια δεν έχουν μόνο οι Τράπεζες, αλλά και το Δημόσιο ανεπίδεκτα είσπραξης ποσά) Όταν δε οι φόροι δεν επιβάλλονται σε όλους είτε λόγω φοροαπαλλαγών, είτε λόγω φοροαποφυγής η φοροδιαφυγής, τότε είναι άδικοι, αυξάνουν την οικονομική ανισότητα και αποτελούν τροχοπέδη στην οικονομική ανάπτυξη.

Β) Δάνεια: Τα δάνεια είτε από το εσωτερικό της χώρας (πχ Ιαπωνία) είτε από τις διεθνείς αγορές είναι ο μόνος τρόπος να εισρεύσουν στα Δημόσια ταμεία άμεσα μεγάλα ποσά. Προϋποθέτουν όμως την επιβολή φόρων πριν την λήψη του δανείου ώστε να εξασφαλιστεί σίγουρα η πληρωμή των τόκων των δανείων και αργότερα των δόσεων τους αλλά και για να επιτύχουν ευνοϊκά επιτόκια δανεισμού στις αγορές. Χώρες με μεγάλο ήδη δανεισμό είναι δύσκολο να έχουν πρόσβαση στις Αγορές η εάν έχουν είναι με δυσμενείς όρους με υψηλό επιτόκιο δανεισμού.

Γ) Εκτύπωση νομίσματος.

Η αύξηση της νομισματικής κυκλοφορίας για την κάλυψη κρατικών δαπανών είναι μια μορφή άτοκου καταναγκαστικού δανείου με δανειστή ολόκληρη την κοινωνία. Επίσης είναι μια μορφή κίβδηλου νομίσματος καθόσον το νόμισμα θα υποτιμηθεί πολύ γρήγορα. Είναι όμως ένας τρόπος να ξεγελαστεί ο πολίτης

Συνεπακόλουθο της αθρόας εκτύπωσης νομίσματος είναι ο ανεξέλικτος πληθωρισμός. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις την δεκαετία 2010 αυτές της Βενεζουέλας, αλλά και της Ζιμπάμπουε όπου είχαν τυπωθεί χαρτονομίσματα των 50 και 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων Ζιμπάμπουε και το χρήμα έπαυσε ουσιαστικά να έχει αξία. Οι συνέπειες του πληθωρισμού είναι:

1. Αύξηση των τιμών. Καθώς θα αυξάνεται το νόμισμα θα αυξάνονται και οι τιμές. Μετά την πρώτη έκδοση χρήματος θα ακολουθήσουν και άλλες εκδόσεις οι οποίες θα συνεχίσουν να αυξάνουν τις τιμές.

2. Απώλεια σταθερότητας λόγω των αδιάκοπων διακυμάνσεων στις αυξήσεις των τιμών και του συναλλάγματος. Καμιά συναλλαγή δεν έχει σταθερή βάση και οι επιχειρήσεις γίνονται καιροσκοπικές. Γίνεται ταχεία μεταβολή των εισοδημάτων

και αναδιανομή αυτών εις βάρος των ασθενών τάξεων. Όλη η οικονομία πλέον βασίζεται σε συνεχώς κινούμενα θεμέλια. Χάνεται η σταθερότητα η οποία είναι ο θεμέλιος λίθος για την ανάπτυξη της οικονομίας.

Το κράτος με την εκτύπωση χρήματος βρίσκει αμέσως και άτοκα, μεγάλα ποσά χωρίς να ζητήσει από τους κεφαλαιούχους τα κεφάλαια τους υπό μορφή δανείου αλλά ούτε να επιβάλει φόρους. Δηλαδή προμηθεύεται χρήματα με «την μαγική ράβδο» οπότε ο πειρασμός για το κράτος και την κοινωνία είναι μεγάλος διότι οι καταστρεπτικές συνέπειες της καταναγκαστικής εκτύπωσης χρήματος δεν φαίνονται αμέσως ούτε για το κράτος, ούτε για τους κεφαλαιούχους ούτε για τους φορολογούμενους.

2 Συνέπειες από την εκτύπωση νέου χρήματος.

Παρακάτω είναι οι καταστροφικές συνέπειες από την εκτύπωση χρήματος για κάθε κατηγορία:

I) Συνέπειες για το κράτος: α) Η αύξηση των τιμών αναγκάζει το κράτος να πληρώνει ακριβότερα για τα αγαθά που αγοράζει ή για τις υπηρεσίες που μίσθωνε, β) η αύξηση του συναλλάγματος αναγκάζει το κράτος να αγοράζει ακριβότερα το συνάλλαγμα για την πληρωμή των δανείων του ή για να εισάγει αγαθά και υπηρεσίες από το εξωτερικό. Συνήθως χώρες που προβαίνουν σε έκδοση νέου χρήματος είναι χώρες που δεν μπορούν να δανειστούν από τις Αγορές, καθώς και με μεγάλο Δημόσιο χρέος γεγονός που επιφέρει καταστροφικές συνέπειες λόγω της υποτίμησης του νομίσματος και της ανόδου του συναλλάγματος που ακολουθεί κάθε νέα εκτύπωση. Επίσης θα αναγκαστεί να αυξάνει τους μισθούς και τις συντάξεις καθόσον οι πολίτες εξ αιτίας της αύξησης των τιμών χάνουν μεγάλη αγοραστική δύναμη και εξεγείρονται εκ του λόγου αυτού.

Πολλοί αδυνατούν να καταβάλουν τους αυξημένους φόρους τους με αποτέλεσμα να συσσωρεύονται τα ληξιπρόθεσμα χρέη οφειλές προς το Δημόσιο. Τα Τελωνιακά έσοδα υφίσταται πλήγμα καθόσον οι εισαγωγές μειώνονται λόγω της υποτίμησης του νομίσματος, το ίδιο ισχύει και για τους φόρους κατανάλωσης που εισπράττει το κράτος από τα καύσιμα, η κατανάλωση των οποίων πέφτει λόγω της ανατίμησης τους. Κατά συνέπεια τα έσοδα του Δημοσίου περιορίζονται αντί να αυξάνονται.

Μοιραία συνέπεια της αύξησης των εξόδων και της μείωσης των εσόδων είναι να υπάρχουν νέα ελλείμματα του προϋπολογισμού, με αδυναμία κάλυψης τους από δανεισμό καθώς τα επιτόκια στις αγορές καθίστανται απαγορευτικά. Η έκδοση νέου νομίσματος με νέο κύκλο ανατιμήσεων και νέα πτώση των Δημοσίων εσόδων θα συνεχιστεί και η χώρα θα εισέρχεται σε ένα φαύλο κύκλο.

II) Συνέπειες για τους κεφαλαιούχους: Όσο το κράτος τυπώνει χρήμα αφήνει ανέπαφα και διαθέσιμα, τα κεφάλαια (καταθέσεις, ομόλογα κλπ.) φαινομενικά μη φορολογώντας τα. Στην ουσία όμως η άνοδος του πληθωρισμού λόγω της τύπωσης νέου νομίσματος έρχεται και εξανεμίζει τα κεφάλαια αυτά καθώς

μειώνεται η αγοραστική τους αξία. Για παράδειγμα με πληθωρισμό 20% ετησίως μέσα σε μια τριετία μπορεί να απολεσθεί πάνω από το 30% των καταθέσεων αφού και η αύξηση των επιτοκίων καταθέσεων των Τραπεζών πάντα υστερεί του πληθωρισμού. Από την άλλη πλευρά ο κόσμος δεν αποταμιεύει πλέον στις Τράπεζες, αλλά αντίθετα αποσύρει τα χρήματα γεγονός που τροφοδοτεί περαιτέρω τον πληθωρισμό και παράλληλα καθιστώντας δύσκολη και ακριβή την ανεύρεση χρήματος για επενδύσεις μέσω του Τραπεζικού συστήματος.

III) Συνέπειες για τους φορολογούμενους: Η εκτύπωση χρήματος είναι η χειρότερη μορφή φορολόγησης. Ο φόρος στερεί από το φορολογούμενο μέρος του εισοδήματος του. Η εκτύπωση χρήματος στερεί μέρος και του εισοδήματος και της περιουσίας του. Επιπλέον ενώ με την αύξηση των φόρων τα ποσά των φόρων καταλήγουν στα Δημόσια Ταμεία όπως και με τον Δανεισμό, στην περίπτωση της εκτύπωσης χρήματος και της ραγδαίας αύξησης των τιμών, είναι αμφίβολο τι ποσοστό καταλήγει στο Δημόσιο και τι στα χέρια των κερδοσκόπων που επωφελούνται από τις διαρκείς ανατιμήσεις.

Ουσιαστικά η εκτύπωση χρήματος για την κάλυψη των κρατικών δαπανών είναι για την οικονομία ότι η μορφίνη για τον ανθρώπινο οργανισμό. Καταπραΰνει τους πόνους χωρίς να θεραπεύει την ασθένεια και παράλληλα εξασθενίζει την οικονομία. Αλλά η εθισμένη πλέον οικονομία χρειάζεται και άλλη δόση εκτύπωσης χρήματος κοκ. Έτσι το παγκόσμιο δημόσιο χρέος έχει συνεχείς αυξητικές τάσεις.

Το παγκόσμιο Δημόσιο χρέος έφτασε τα \$226 τρις μέχρι το τέλος του 2020, σημειώνοντας τη μεγαλύτερη αύξηση από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο με μόνο το 2020 να έχει αυξηθεί κατά 28 τρις. Αυτός είναι από τους μεγαλύτερους κινδύνους που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα, μαζί με αυτόν των πυρηνικών, της κλιματικής αλλαγής και του υπερπληθυσμού της γης, σε συνδυασμό με την έλλειψη πόρων.

Βέβαια τα παραπάνω σε ότι αφορά την εκτύπωση νέου χρήματος δεν ισχύουν για τις υπό εξέταση χώρες του δείγματος, που ανήκουν στην ζώνη του € της ΕΕ και το δικαίωμα της νομισματικής κυκλοφορίας έχει εκχωρηθεί στη ΕΚΤ που εδρεύει στην Φραγκφούρτη. Ακόμη και για τις χώρες Πολωνία και Ρουμανία που είναι εκτός €, υπάρχει στην πραγματικότητα δέσμευση τήρησης της ισοτιμίας των εθνικών τους νομισμάτων.

Οι χώρες που ακλούθησαν την εύκολη λύση της αύξησης της νομισματικής κυκλοφορίας και την εκτύπωση χρήματος με εξαίρεση πάντα τις ΗΠΑ, καταστράφηκαν οικονομικά από τον ανεξέλεγκτο πληθωρισμό.

Επειδή οι χώρες δεν πτωχεύουν κατά την έννοια που μπορεί να πτωχεύσει μια οποιανδήποτε άλλη οντότητα (μεγάλη η μικρή εταιρία), όπου η πτώχευση οδηγεί σε λύση-εκκαθάριση και απενεργοποίηση του ΑΦΜ. Οι χώρες παραμένουν. Όχι βεβαίως ότι δεν μπορούν να διαλυθούν, είτε με βίαια γεγονότα όπως στην περίπτωση της Γιουγκοσλαβίας, είτε ειρηνικά όπως στις περιπτώσεις ΕΣΣΔ ή της Τσεχοσλοβακίας, είτε με κατάκτηση από κάποια γείτονα χώρα όπως συνέβαινε στο παρελθόν.

Εξ αιτίας όμως οικονομικών γεγονότων όπως το πτωχευτικό γεγονός

αδυναμίας εξυπηρέτησης δανείων, δεν διαλύονται παρότι περιέρχονται σε περιπέτειες που μπορεί να οδηγήσουν και σε εθνικές καταστροφές.

Αν ανατρέξει κάποιος στην περίφημη πτώχευση της Ελλάδας το 1893 επί Τρικούπη και της αδυναμίας αποπληρωμής των χρεών, θα δει πως με τον ατυχή πόλεμο του 1897 εξαναγκάστηκε η χώρα να επιστρέψει τα ληφθέντα δάνεια μέσω του επιβληθέντος Διεθνούς Οικονομικού Έλεγχου που διήρκεσε μέχρι το 1970.

Μέχρι τον Β παγκόσμιο πόλεμο όταν κάποια χώρα αντιμετώπιζε κίνδυνο πτώχευσης, μη μπορώντας να δανειστεί από τις Αγορές, συνήθως ισχυρές χώρες Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία, που ομολογιούχοι των κρατών τους είχαν δανείσει την χώρα αυτή, επενέβαιναν με την πείθω ή με την πολιτική των κανονιοφόρων και σχημάτιζαν επιτροπή διαχείρισης των οικονομικών της χώρας για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα μέχρι την αποπληρωμή των δανείων.

3 Ο ρόλος του ΔΝΤ

Το 1944 στην διάσκεψη του Bretton Woods των ΗΠΑ δημιουργήθηκε το ΔΝΤ (IMF) και λειτούργησε από το 1945, αποτελούμενο από 29 τότε χώρες που υπέγραψαν την ιδρυτική πράξη, προκειμένου να συμβάλει στην παγκόσμια οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη, καθώς και στην καταπολέμηση της φτώχειας. Σήμερα με έδρα στην Ουάσιγκτον, με 190 κράτη μέλη και κεφάλαια 477 δις \$, λειτούργει δε ως μια άτυπη Τράπεζα δανεισμού υπό πτώχευση χωρών, η χωρών που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα.

Το ΔΝΤ προκειμένου να διασφαλίσει ότι θα εισπράξει τα χρήματα που δανείζει, ζητά σε αντάλλαγμα, αλλαγές την χώρα (bailout agreement). Όπως καταπολέμηση της διαφθοράς, υποτίμηση νομίσματος και δραστικά μέτρα λιτότητας, που στόχο έχουν τον περιορισμό των μη παραγωγικών δαπανών του Δημοσίου.

Με την έλευση του ΔΝΤ το 2010 στην Ελλάδα, η χώρα έμαθε τότε πόσους υπάλληλους μισθοδοτούσε με την επιβληθείσα από το 1^ο μνημόνιο απογραφή Δημοσίων Υπαλλήλων, αλλά και τήρηση του κανόνα 1 πρόσληψη για κάθε 5 αποχωρήσεις, με σκοπό την μείωση του αριθμού των Δημοσίων Υπαλλήλων.

Η επιβολή των μέτρων σταθεροποίησης της οικονομίας μερικές φορές προκαλεί λαϊκή δυσαρέσκεια και εξεγέρσεις. Η ανατροπή Τσαουσέσκου στην Ρουμανία με την εξέγερση των ανθρακωρύχων στην Τιμισοάρα, οφείλονταν σε μεγάλο βαθμό στα μέτρα λιτότητας του ΔΝΤ για την αποπληρωμή του Δημόσιου χρέους της χώρας.

Στην παγκόσμια ιστορία υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις μη αναγνώρισης χρέους από κράτη, συνήθως μετά από επαναστάσεις ή πολεμικά γεγονότα. Όπως η μη αναγνώριση των χρεών των Βουρβόνων μετά την Γαλλική επανάσταση του 1789, η μη αναγνώριση του χρέους των Νοτίων Πολιτειών από τις ΗΠΑ μετά το τέλος του εμφύλιου το 1865, η μη αναγνώριση του χρέους της Τσαρικής Ρωσίας μετά την Οκτωβριανή επανάσταση του 1917.

Μετά τον WWII σε τρεις περιπτώσεις υπήρξε άρνηση πληρωμής χρεών με

διαγραφή τους από την οφειλέτρια χώρα. Στην Κίνα το 1949, στην Κούβα το 1961 και στην Β. Κορέα το 1964. Υπήρξε όμως και διαγραφή χρεών με την συνεννόηση των δανειστών όπως για το εξωτερικό χρέος της Γερμανίας, με την συμφωνία του Λονδίνου το 1953, η το 1996 που η Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ συμφώνησαν στην διαγραφή χρεών των 36 φτωχότερων χωρών του κόσμου εκ των οποίων οι 30 βρίσκονταν στην Αφρική. Βεβαία δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής το γεγονός ότι τα δάνεια αυτά ήταν μικρά ποσά και σε πολλές περιπτώσεις τα χρήματα είχαν σπαταληθεί από Δικτατορικές μη εκλεγμένες κυβερνήσεις.

Αν κοιτάξει κάποιος στον χάρτη του παγκόσμιου χρέους, Διάγραμμα 23, θα δει ότι τα μεγαλύτερα ποσά έχουν δοθεί σε χώρες ανεπτυγμένες που είχαν και την αναγκαία αξιολόγηση να λάβουν τα δάνεια σε σχέση με τις φτωχές χώρες του Γ κόσμου. Χώρες όπως η Σαουδική Αραβία, το Καζακστάν, η Μποτσουάνα, λόγω του πλούτου που παράγει το υπέδαφος τους δεν έχουν την ανάγκη δανεισμού, ενώ άλλες χώρες όπως το Τσαντ, Μάλι και λοιπές χώρες της υποσαχάριας Αφρικής δεν έχουν στην ουσία πρόσβαση στις Αγορές.

Διάγραμμα 23 Χάρτης Παγκόσμιου Δημόσιου χρέους ανά χώρα ως ποσοστό του ΑΕΠ

Εκτός από την διαγραφή του χρέους έχουν υπάρξει περιπτώσεις προσωρινής άρνησης εξυπηρέτησης και επαναδρομολόγησης του χρέους σε ορισμένες χώρες, γεγονός που οδήγησε σε κρίσεις στις Αγορές παγκοσμίως. Τέτοιες περιπτώσεις

ήταν της Ν. Κορέας το 1998, της Αργεντινής το 2001 και της Ελλάδας το 2011-12. Στην περίπτωση της Αργεντινής δεν υπήρξε συμφωνία όλων των πιστωτών. Μερικοί δόθηκαν κούρεμα χρέους έως και 75%, ενώ άλλοι προτίμησαν να παραμείνουν στις αξιώσεις τους για ολική αποπληρωμή.

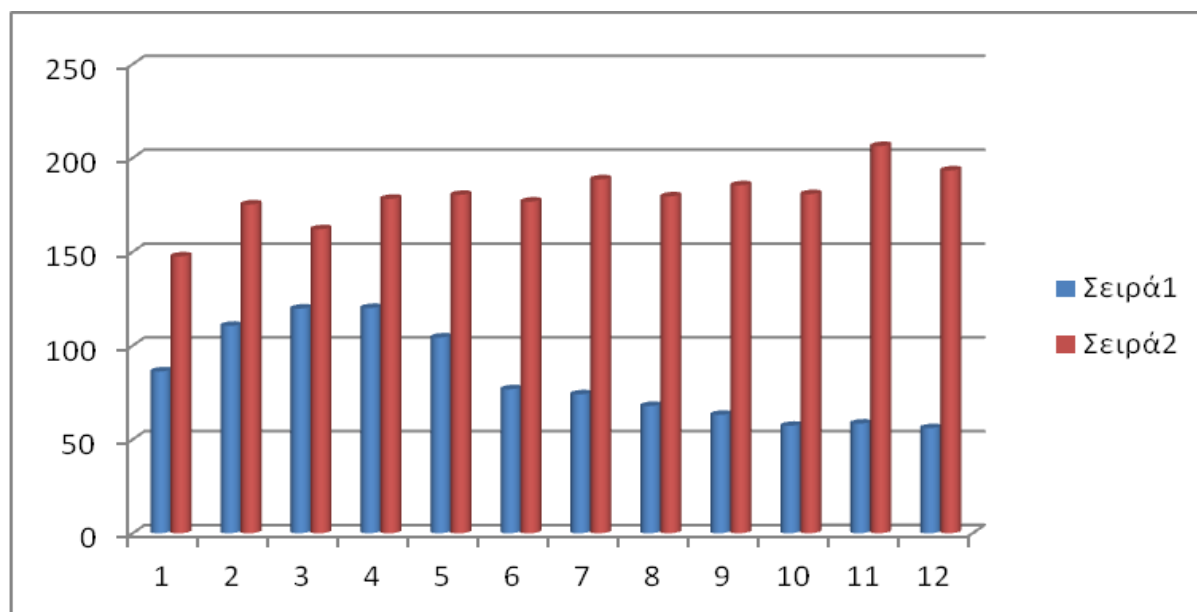
Ένα ευνομούμενο κράτος θα πρέπει να συγκρατεί τις δαπάνες του όχι μόνο για να μην υπερφορολόγει τους πολίτες του, αλλά και για να υπάρχουν διαθέσιμοι πόροι για επενδύσεις και αύξηση του ΑΕΠ απ όπου θα προκύψουν και περισσότερα Δημόσια έσοδα. Το παράδειγμα της Ιρλανδίας σε σύγκριση με την Ελλάδα με τις υπέρογκες κρατικές δαπάνες και την ανάγκη κάλυψή τους από την υπερφορολόγηση, λέει πολλά εάν ληφθεί υπόψη ο ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ στην μια χώρα σε σχέση με την άλλη και δεν είναι μόνο η Ιρλανδία είναι η Εσθονία, η Πολωνία κλπ πρώην Ανατολικές χώρες που συνεχώς καλύπτουν την απόσταση που τις χωρίζει σε σχέση με τις ανεπτυγμένες χώρες της Δυτικής Ευρώπης.

Η Ελλάδα χώρα που στηρίζεται στον Τουρισμό και παράγει συντάξεις επιδόματα και στρατηγούς, για να αντιμετωπίσει τις επικείμενες κρίσεις και κυρίως για να εξασφαλίσει την ενεργειακή και επισιτιστική ασφάλεια της, δεν έχει περιθώριο ούτε να δανειστεί αλλά και ούτε να επιβάλει νέους φόρους. Θα βρεθεί σε μια δύσκολη περίοδο κατά την οποία, μπορούν να βρεθούν χρηματικοί πόροι μόνο από την μείωση των κρατικών δαπανών και την προσδοκώμενη αύξηση του ΑΕΠ. Κάθε μονάδα αύξησης του ΑΕΠ μπορεί να αποφέρει περίπου 800 εκ € νέα έσοδα ετησίως. Επομένως η ανάπτυξη είναι μονόδρομος αλλά υπονομεύεται από την υπάρχουσα υπερφορολόγηση. Μια υπερφορολόγηση η οποία είναι και άδικη καθόσον στρέφεται κατά των μισθωτών και συνταξιούχων που δεν μπορούν να φοροδιαφύγουν, καθώς και κατά των τιμών επιχειρηματιών οι οποίοι υφίστανται στρέβλωση ανταγωνισμού από τους φοροδιαφεύγοντες.

4. Η ΔΙΧΑΣΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ ΤΟΥ 2016

Τα δύο κύρια εργαλεία της δημοσιονομικής πολιτικής είναι οι φόροι και οι Κρατικές δαπάνες. Οι φόροι επηρεάζουν την οικονομία και την ανάπτυξη, ενώ αποφασίζουν το πόσα χρήματα έχει το Δημόσιο να δαπανήσει για τις ανάγκες του.

Εάν η περικοπή των φόρων δεν συνδυαστεί με παράλληλη περικοπή των Κρατικών δαπανών, τότε θα έχουμε σε βραχυπρόθεσμη η μεσοπρόθεσμη βάση δημιουργία ελλειμμάτων στον προϋπολογισμό και αύξηση του Δημόσιου χρέους της χώρας. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει εάν η αύξηση των κρατικών δαπανών υπερβαίνει το ποσό των εισπραττομένων φόρων.

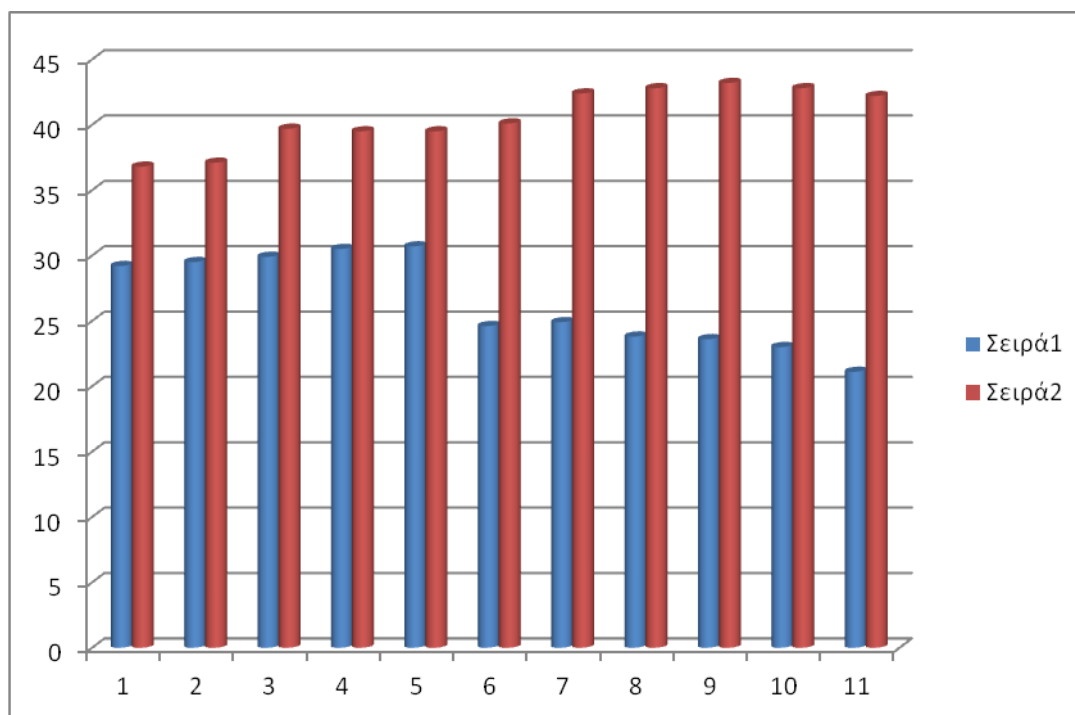

Διάγραμμα 24: Εξέλιξη Δημόσιου χρέους σε Ιρλανδία και Ελλάδα 2010-2021

Όπως διαπιστώνεται στο Διάγραμμα 24, ενώ το Δημόσιο χρέος της Ιρλανδίας (μπλε στήλη) μετά την αύξηση του τα χρόνια του μνημονίου, στην συνέχεια μετά το 2013 αποκλιμακώνεται ραγδαία για να κατέλθει από το 119,7% το 2012 στο 58,4 % του ΑΕΠ το 2020 με περεταίρω πτώση κατά 2 μονάδες το 2021 παρά τον covid 19. Ένα επίτευδο που για πολλές χώρες είναι απραγματοποίητο όνειρο.

Σε αντίθεση με την κόκκινη στήλη που απεικονίζει την εξέλιξη του Δημόσιου χρέους της Ελλάδας που βαίνει αργά και σταθερά αυξανόμενο, πλησιάζοντας την κορυφή του 200% του ΑΕΠ, από τα υψηλότερα παγκοσμίως.

Στο αμέσως επόμενο Διάγραμμα 25 παρουσιάζεται η διάφορα στην συνολική φορολογική επιβάρυνση ανάμεσα στην Ιρλανδία και την Ελλάδα, που στην μεν πρώτη μειώνεται για να είναι σήμερα λίγο πάνω από το 20% του ΑΕΠ, σε πλήρη αντίθεση με την Ελλάδα που ξεπερνά το 40%.

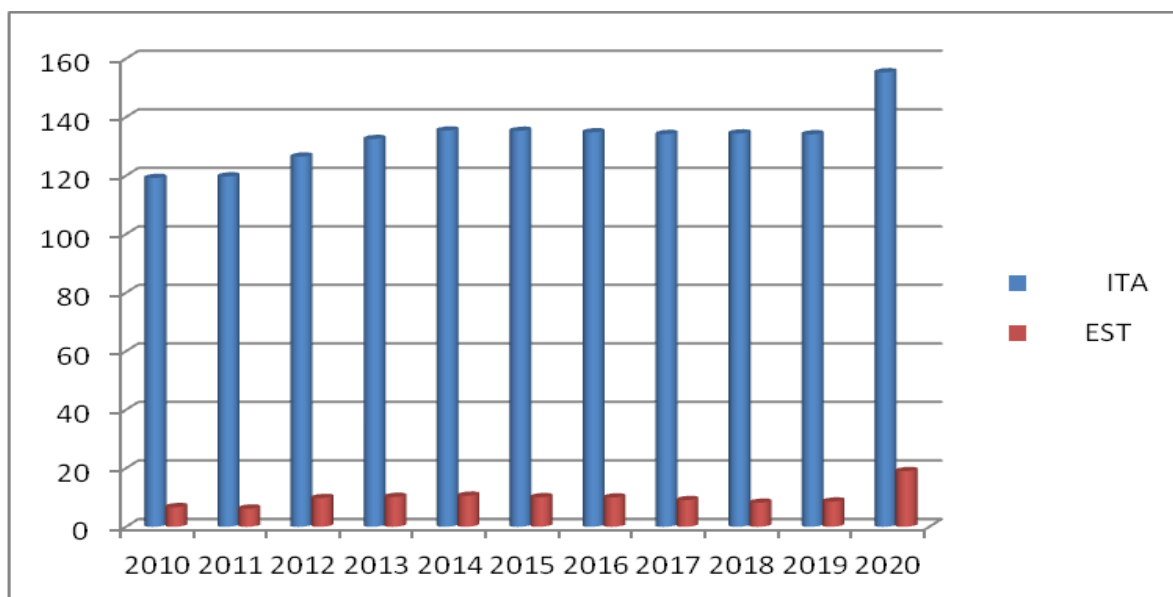

Διάγραμμα 25: Φορολογική επιβάρυνση σε Ιρλανδία και Ελλάδα 2010-2020

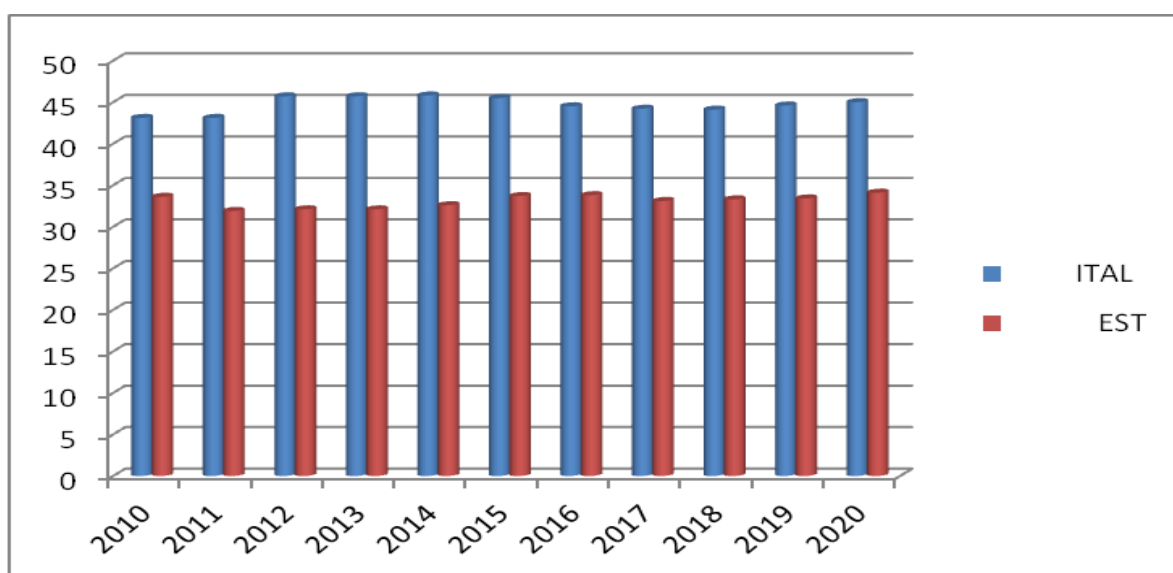
Από την σύγκριση των Διαγραμμάτων 24 και 25 παρατηρείται ότι ενώ στην Ιρλανδία αυξάνει το ΑΕΠ και μειώνεται το Δημόσιο χρέος στην Ελλάδα συμβαίνει το ακριβώς αντίστροφο.

Δεν είναι μόνο η σύγκριση ανάμεσα στην Ελλάδα και την Ιρλανδία όσον αφορά τους δείκτες Δημόσιου χρέους και φορολογικής επιβάρυνσης που δίνει και τις ποιο έντονες διαφορές. Ανάλογη εικόνα παρατηρείται και ανάμεσα στις υπόλοιπες χρεωμένες χώρες του Νότου σε σχέση με τις χώρες της πρώην Ανατολικής Ευρώπης. Στα παρακάτω Διαγράμματα 26 και 27 παρατίθεται η σύγκριση ανάμεσα σε Ιταλία και Εσθονία. Τα ελλείμματα του παρελθόντος εξ αιτίας αυξημένων κρατικών δαπανών που καλύφθηκαν με δανεισμό, φουσκώνοντας το Δημόσιο χρέος, τώρα πνίγουν την ανάπτυξη, ήτοι την αύξηση του ΑΕΠ, και εξ αιτίας του γεγονότος αυτού (υψηλό Δημόσιο χρέος) οι χώρες του Νότου διατηρούν υψηλή φορολογική επιβάρυνση, αφού η δημιουργία νέων ελλειμμάτων στους προϋπολογισμούς θα τους απέκλειε από τις Αγορές ή θα έκανε δυσβάστακτα τα επιτόκια δανεισμού.

Συνεπώς η μείωση των κρατικών δαπανών φαίνεται ως μονόδρομος, μόνο που το μέτρο αυτό έχει πολιτικό κόστος για τις κυβερνήσεις της Νότιας Ευρώπης και συστηματικά το αποφεύγουν.

Διάγραμμα 26: Εξέλιξη Δημόσιου χρέους Ιταλίας και Εσθονίας.

Διάγραμμα 27: Συνολική φορολογική επιβάρυνση Ιταλίας και Εσθονίας.

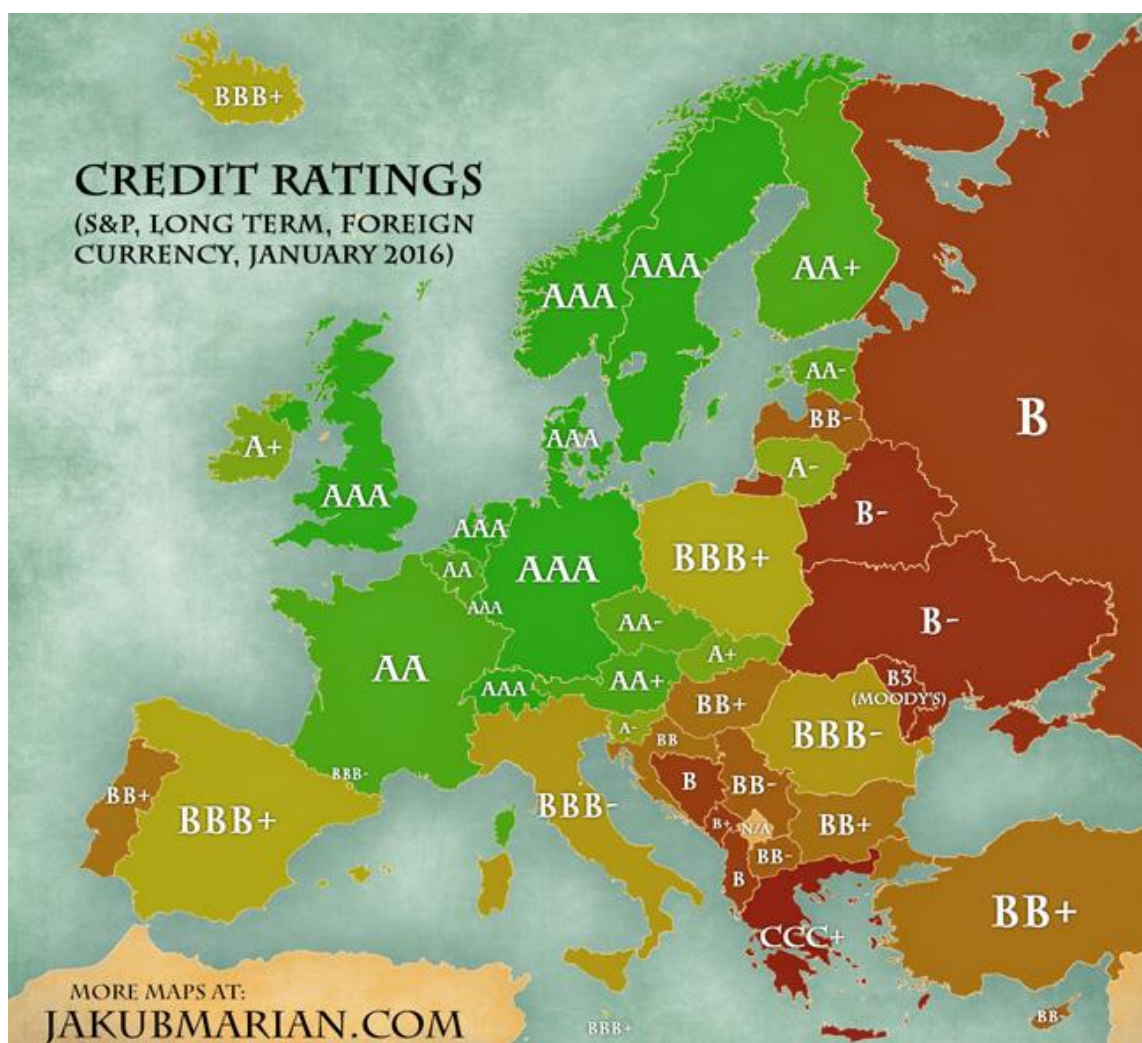
Όπως προκύπτει από τα Διαγράμματα 27 και 28, δεν σημαίνει κατ ανάγκη ότι υψηλή φορολόγηση οδηγεί σε μείωση του Δημόσιου χρέους, εάν δεν συνδυάζεται σε περιστολή των κρατικών δαπανών, για την δημιουργία πλεονασμάτων στον προϋπολογισμό.

Αντίθετα χαμηλή φορολογική επιβάρυνση που οδηγεί σε αύξηση του ΑΕΠ μέσω απελευθέρωσης πόρων, συμβάλει στην δημιουργία μεγαλύτερων προσόδων στα Δημόσια έσοδα και πλεονασμάτων για την μείωση του Δημόσιου χρέους.

Η υπόθεση Δημόσιο χρέος, συνδεόμενη άμεσα με τα Δημόσια έσοδα και φυσικά τις Δημόσιες δαπάνες, αλλά και την μεγέθυνση η συρρίκνωση του ΑΕΠ, είναι σημαντικότερη υπόθεση για την κυριαρχία ενός κράτους. Αυξανόμενο

Δημόσιο χρέος και πτώση της πιστοληπτικής ικανότητας (εξαιρέση οι ΗΠΑ), επιφέρουν εκχώρηση με έμμεσο τρόπο κυριαρχικών δικαιωμάτων του κράτους ως προς την λήψη των αποφάσεων, στους δανειστές, είτε ο δανειστής είναι το ΔΝΤ, είτε άλλος χρηματοπιστωτικός μηχανισμός.

Όπως απεικονίζεται στο παρακάτω Διάγραμμα 28 η Ευρώπη που την περίοδο 2012-2015 κινδύνεψε να τινάξει στον αέρα την ενότητα της, ήταν χωρισμένη στα 2, στις χώρες του Βορά με τις αξιολογήσεις AAA στην πιστοληπτική τους ικανότητα και στις υπερχρεωμένες χώρες του Νότου με αξιολογήσεις BBB και για την περίπτωση της Ελλάδας CCC, ήτοι σκουπίδια.

Διάγραμμα 28: Πιστοληπτική ικανότητα χωρών της Ευρώπης το 2016

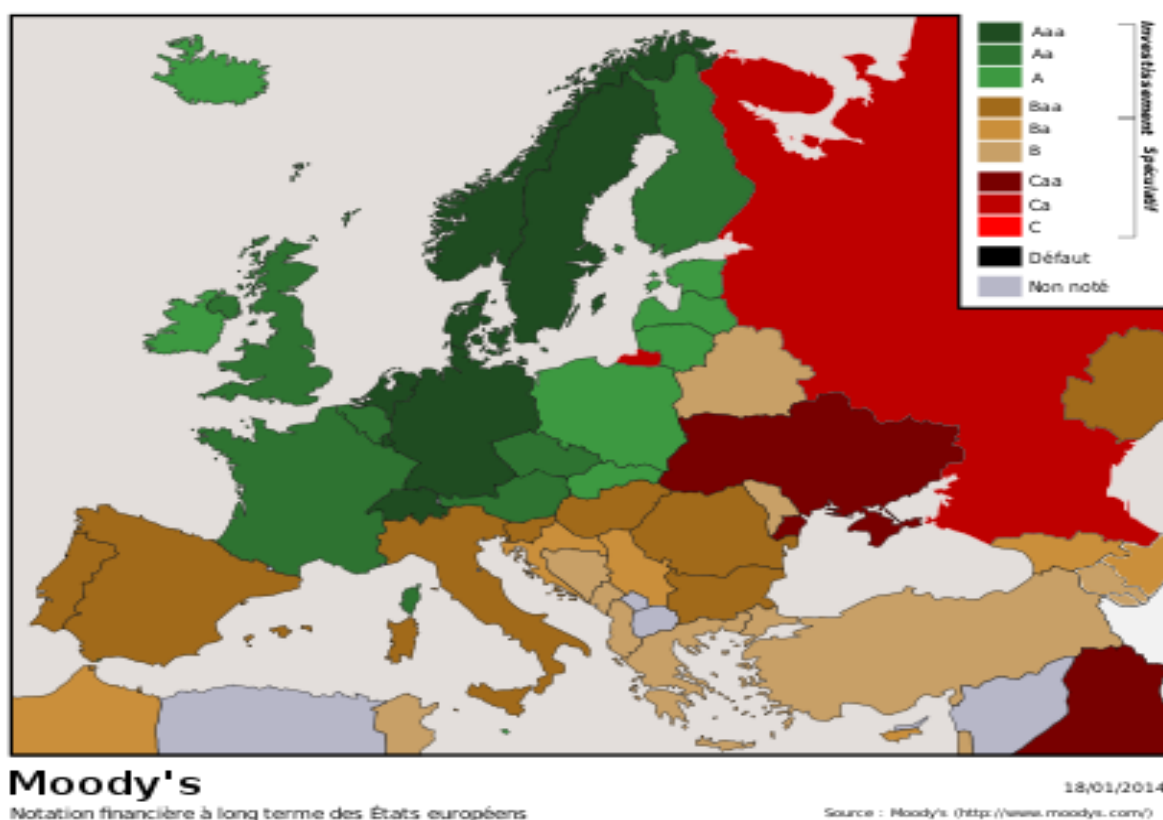
Όπως παρατηρούμε η Ιρλανδία έχει ξεφύγει πολύ γρήγορα και διαθέτει αξιολόγηση A+. Παράλληλα διαπιστώνεται ότι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης όπως η Τσεχία, η Σλοβακία, η Εσθονία και η Λιθουανία, να διαθέτουν αξιολόγηση από τότε A κάτι που και για σήμερα είναι επιδιωκόμενος αλλά μη πραγματοποιούμενος στόχος για την Ελλάδα.

Η τραγική εικόνα της Ελλάδας το 2016 συμπληρώνεται από το γεγονός ότι

όλες οι Χώρες των Βαλκάνιων, μηδέ της Βοσνίας Ερζεγοβίνης, της Βόρειας Μακεδονίας, η της Αλβανίας εξαιρούμενων, διαθέτουν σαφώς καλύτερη αξιολόγηση.

Βέβαια η γενεσιουργός αιτία της κατάταξης των Ελληνικών ομολόγων την συγκεκριμένη περίοδο στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο, είναι απόρροια του υπέρογκου Δημόσιου χρέους και της Πολίτικης αβεβαιότητας, δεν πρέπει όμως να διαφεύγει το γεγονός της υψηλής συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης (της υψηλότερης στα Βαλκάνια και από τις μεγαλύτερες στην Ευρώπη) που στραγγαλίζει την ανάπτυξη του ΑΕΠ της χώρας.

Στο επόμενο Διάγραμμα 29 απεικονίζεται η κατάταξη των Ευρωπαϊκών χωρών από την Moody's το 2014, που δεν διαφέρει σημαντικά από τον προηγούμενο με εξαίρεση την χειρότερη εικόνα της Ελλάδας.

Διάγραμμα 29: Αξιολόγηση Ευρωπαϊκών χωρών το 2014 από την Moody's

Κατά την διάρκεια της κρίσης του covid 19 η Ευρώπη αποφάσισε την έκδοση ομολόγων από την ΕΚΤ για την από κοινού στα κράτη μέλη αντιμετώπιση της πανδημίας και της ύφεσης στην οικονομία που προκλήθηκε εξ αιτίας των lockdown.

Η ύφεση κατά την διετία 2020-2021 της πανδημίας, είχε σαν συνέπεια την αύξηση του Δημοσίου χρέους των χωρών μελών της ΕΕ, κάνοντας ακόμη ποιο δύσχερή την μελλοντική θέση του υπερδανεισμένου Ευρωπαϊκού Νότου.

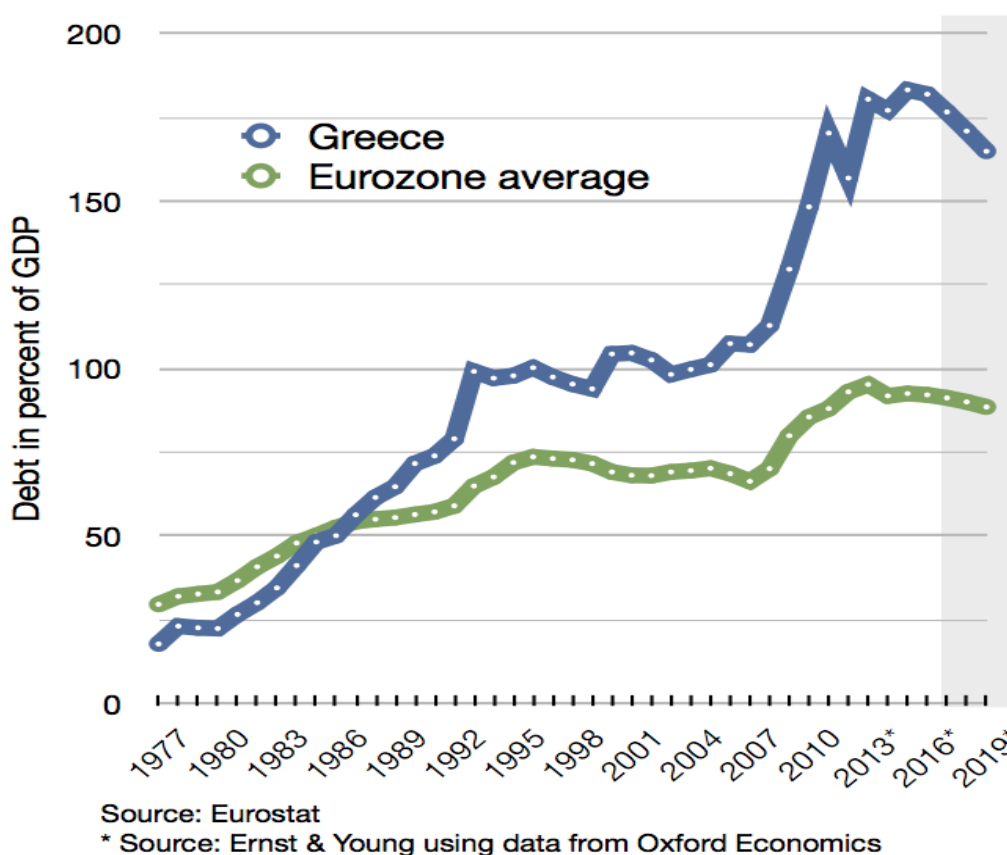
Η ύφεση που ήταν σε παγκόσμια κλίμακα εκτόξευσε το Παγκόσμιο Δημόσιο χρέος στα 226 τρις \$ στο τέλος του 2020 σημειώνοντας την μεγαλύτερη αύξηση από το Β παγκόσμιο πόλεμο αφού μόνο το 2020 αυξήθηκε κατά 28 τρις .

Δεν υπάρχει η ίδια αντιμετώπιση όμως από την ΕΕ στην νέα κρίση που έχει ξεσπάσει το 2022 με τον πόλεμο στην Ουκρανία με συνεπακόλουθα την ενεργειακή κρίση, την αύξηση των τιμών και την κρίση στην εφοδιαστική αλυσίδα. Οι χώρες του Βορά αντιδρούν στην επιδοματική πολιτική των χωρών του Νότου, που αυξάνει ακόμη περισσότερο τα ελλείμματα στους προϋπολογισμούς τους και κατά συνέπεια και τον μελλοντικό δανεισμό των χωρών αυτών.

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα η ρήξη ανάμεσα στις χώρες του Βορά και τις χώρες του Νότου μέσα στα πλαίσια της ΕΕ αναμένεται να είναι πιο έντονη.

5.Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ: Η εξαίρεση του κανόνα

Ενώ μέχρι την ένταξη της χώρας στην τότε ΕΟΚ το 1981 η Ελλάδα βρισκόταν σε πλεονεκτικότερη θέση από τον μέσο όρο των Ευρωπαϊκών χωρών όπως απεικονίζεται στο παρακάτω Διάγραμμα 30.

Διάγραμμα 30: Εξέλιξη Δημόσιου χρέους της Ελλάδας μετά το 1977 σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρωζώνης.

Εν τούτοις η εκτόξευση των μισθών στην Ελλάδα (το όραμα τότε ήταν η σύγκλιση μισθών με την ΕΕ ανεξάρτητα από την παραγωγικότητα), η διόγκωση του αριθμού των Δημοσίων Υπαλλήλων με την απορρόφηση των προβληματικών επιχειρήσεων και του πλεονάζοντος προσωπικού από το Δημόσιο (ΠΥΡΚΑΛ, Ναυπηγία Ελευσίνας Ολύμπικ Κέτερινγκ, Ιππόδρομος, Ξενία κλπ) τις συνεχείς αλλεπάλληλες ρυθμίσεις - χάρισμα χρεών στις Συνεταιριστικές Οργανώσεις και τον ευκολότερο δανεισμό από τις Αγορές, μετά το 1983 το Δημόσιο χρέος της Ελλάδας αρχίζει να εκτινάσσεται και να αποκλίνει σαν ποσοστό ΑΕΠ από αυτό της ΕΕ.

Η κορύφωση θα έρθει μετά το 2004 (διοργάνωση Ολυμπιακών αγώνων, με τα εξοπλιστικά προγράμματα και κυρίως την χρηματοδότηση των ελλειμμάτων του ασφαλιστικού συστήματος) για να φτάσουμε στα μνημόνια της περιόδου 2010-2016.

Όλα αυτά τα χρόνια, με την αύξηση του Δημοσίου χρέους έχουμε μια παράλληλη αύξηση της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης συμπεριλαμβανομένης και της ασφαλιστικής.

Βέβαια η αύξηση αυτή της φορολογικής επιβάρυνσης στην Ελλάδα δεν επιδρούσε ανασχετικά όπως σε άλλες χώρες στην αύξηση του ΑΕΠ, δεδομένης της φοροδιαφυγής (μαύρη οικονομία). Παράλληλα με την αύξηση του ΑΕΠ υπήρχε ένας ασύστολος εξωτερικός δανεισμός που τροφοδοτούσε τα ελλείμματα και τις καταναλωτικές δαπάνες διογκώνοντας το Δημόσιο χρέος.

Η ένταξη της χώρας στην Ευρωζώνη οδήγησε σε μεγαλύτερη πρόσβαση στις αγορές και σε μεγαλύτερο δανεισμό. Αποτέλεσμα ενώ το Δημόσιο χρέος ανέρχονταν το 1999 σε 118,8 δις \$ να εκτοξευτεί σε 299,7 δις \$ το 2008, σχεδόν τριπλασιασμός μέσα σε 9 χρόνια.

Σ αυτό συνετέλεσαν και οι αξιολογήσεις των Big 3 που μπορεί να μην έδιναν στην Ελλάδα τον ανώτερο βαθμό AAA όπως στην Ιρλανδία ή την Πορτογαλία, άλλα αξιολογούσαν με AA την χώρα.

Παρατηρώντας στον πίνακα 8 διαπιστώνουμε μια σταθερή αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης, που στην επιμέρους ανάλυση γίνεται μεγαλύτερη στην έμμεση φορολογία με την αύξηση συντελεστών ΦΠΑ, ειδικών φόρων κατανάλωσης, ειδική εισφορά στα καύσιμα κλπ. Επίσης αξιοσημείωτη είναι και η αύξηση στον φόρο κατοχής ακίνητης περιουσίας με την θέσπιση του ΕΜΦΙΑ όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8: Εξέλιξη της έμμεσης φορολογίας στην Ελλάδα ως ποσοστό του ΑΕΠ

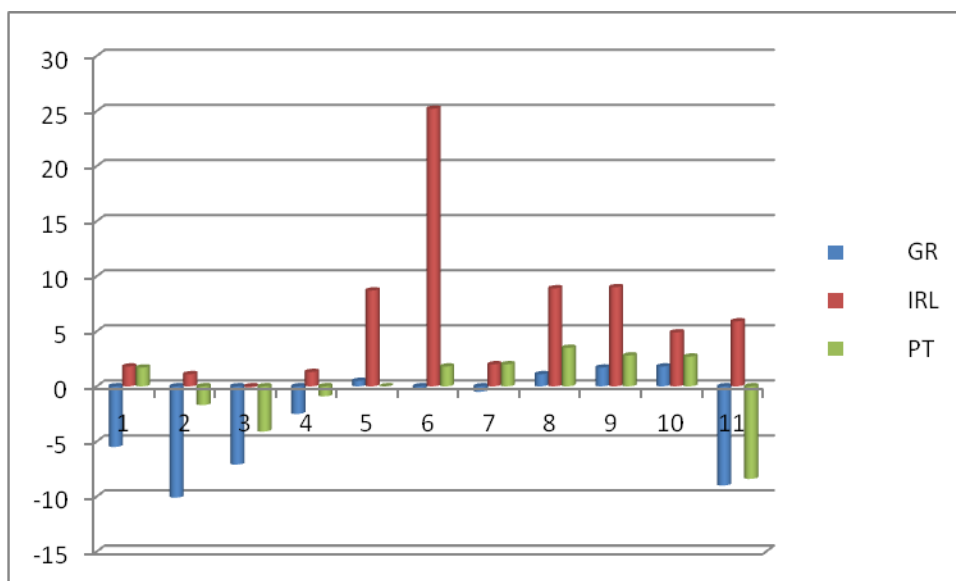
	INDIRECT	PROPERTY	SOCIAL
2010	12,8	2	11
2011	13,9	2,8	10,9
2012	14,2	3,3	11,1
2013	14,5	3,6	10,8

2014	15,9	3,2	10,5
2015	16,3	3,5	10,7
2016	17,5	3,5	11,1
2017	17,5	3,5	11,7
2018	17,6	3,3	11,9
2019	17,5	3,3	12,1
2020	16,6	3,4	12,9

Σε αντίθεση με ότι συνέβη στην Ιρλανδία αλλά ακόμα και στην Πορτογαλία χώρες όπου επίσης εφαρμόστηκαν μνημόνια, αλλά το ΑΕΠ τους σύντομα ανέκαμψε. Στην μεν Ιρλανδία μόνο το 2012 γνωρίζει μια μικρή κάμψη -0,1%, αλλά σύντομα εκτινάσσεται με μεγάλους ρυθμούς αύξησης και με παράλληλη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης που λειτουργεί ως κίνητρο επενδύσεων και αύξησης του ΑΕΠ, με αποτέλεσμα μεγαλύτερα Δημόσια έσοδα για την χώρα. Στην Πορτογαλία παραμένει σε καθοδική τροχιά εκτός από το 2012 και τα έτη 2013 με -4,1% και 2014 με -0,9% το 2015 γίνεται το ΑΕΠ μηδέν, ενώ τα επόμενα έτη σημειώνει ρυθμούς ανάπτυξης από 1,8% έως 3,5%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8: Ρυθμοί αύξησης του ΑΕΠ σε Ελλάδα, Ιρλανδία, Πορτογαλία.

	GR	IRL	PT
2010	-5,5	1,8	1,7
2011	-10,1	1,1	-1,7
2012	-7,1	-0,1	-4,1
2013	-2,5	1,3	-0,9
2014	0,5	8,7	0
2015	-0,2	25,2	1,8
2016	-0,5	2	2
2017	1,1	8,9	3,5
2018	1,7	9	2,8
2019	1,8	4,9	2,7
2020	-9	5,9	-8,4

Διάγραμμα 31: Αύξηση ΑΕΠ ανά έτος σε Ελλάδα, Ιρλανδία, Πορτογαλία.

Στην Ελλάδα με την συνεχή αύξηση των φόρων για κάλυψη ελλειμμάτων, το ΑΕΠ από το -5,5% το 2010 κατρακυλά στην μείωση -10% το 2011 για να παραμείνει σε αρνητική τροχιά μέχρι και το 2016 με εξαίρεση την οριακή αύξηση 0,5% το 2014 ενώ και μετά το 2017 η αύξηση του είναι αναιμική μόλις ξεπερνά το 1% με την χώρα ακόμα και σήμερα, να αγωνίζεται να απόκτηση επενδυτική βαθμίδα στις αξιολογήσεις των Big 3.

Βεβαία δεν πρέπει να παραγνωριστεί το γεγονός ότι πέρα της αναβλητικότητας της Ελλάδας να αποδεχτεί τα γεγονότα, η να λάβει έγκαιρα μέτρα έχουμε να κάνουμε και με την χώρα που είχε και εξακολουθεί να έχει το μεγαλύτερο πρόβλημα από τις 3 χώρες που εισήρθαν σε μνημόνιο ως ποσοστό του Δημόσιου χρέους επί του ΑΕΠ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΧΙ: ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

1. Η περικοπή των φόρων είναι αποτελεσματική στο να εκτοξεύει την ζήτηση στην οικονομία. Αυτό γιατί οι καταναλωτές έχουν περισσότερο διαθέσιμο εισόδημα και οι επιχειρήσεις περισσότερους πόρους για να απασχολήσουν εργαζόμενους και να πραγματοποιήσουν επενδύσεις. Να χορηγήσουν μεγαλύτερα μερίσματα η να επεκτείνουν την δραστηριότητα τους. Η αύξηση των φόρων επιφέρει τα αντίθετα αποτελέσματα.

Στα μακροπρόθεσμα ευεργετήματα είναι να φέρει περισσότερο εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό, να πείθει τους επιχειρηματίες να επενδύουν στο εσωτερικό της χώρας παρά διεθνώς, να αναπτύσσει την έρευνα και την τεχνολογική εξέλιξη των επιχειρήσεων.

2. Στις χώρες που μπήκαν σε μνημόνια GR, PT, IRL ο δείκτης της αύξησης του ΑΕΠ έγινε αρνητικός, συγκεκριμένα για μεν την Ιρλανδία μόνο το έτος 2012 για να εκτιναχτεί κατόπιν σε μεγάλα θετικά πρόσημα, για την Πορτογαλία αρνητικός τα έτη 2011-2013, ενώ για την Ελλάδα που αναζήτησε εναλλακτικούς τρόπους ο αρνητικός δείκτης συνεχίστηκε και για όλα τα έτη 2010-2016 και βέβαια πολύ ποιο έντονος, συνέπεια της μεγάλης φορολογικής επιβάρυνσης προκειμένου να καλυφτούν τα ελλείμματα στον προϋπολογισμό της κάθε χρονιάς και της αποστέρησης πόρων από την οικονομία.

3. Η αύξηση των φόρων ήταν κοινή συνιστάμενη των χωρών που αντιμετώπισαν προβλήματα και εισήρθαν σε μνημόνια, γεγονός που επέδρασε αρνητικά στο ΑΕΠ.

4. Χώρες της Δυτικής Ευρώπης όπως η Γερμανία η Ολλανδία αλλά κυρίως η Γαλλία, όπου έχουν να προσφέρουν στους πολίτες τους κοινωνικές παροχές υψηλού επιπέδου, έχουν αυξήσει την συνολική φορολογική τους επιβάρυνση σε σημαντικό βαθμό γεγονός που επιδρά ως τροχοπέδη στην αύξηση του ΑΕΠ της χώρας γι αυτό και οι ρυθμοί ανάπτυξης είναι μικροί 1-2%.

5. Χώρες της Ανατολικής Ευρώπης όπως η Εσθονία, η Πολωνία, η Σλοβακία, αλλά και η Ρουμανία με χαμηλή φορολογική επιβάρυνση απολαμβάνουν πολύ μεγαλύτερης αύξησης στο ΑΕΠ με δείκτη ΑΕΠ/TAX που είναι υψηλότερος του 0,1 όταν στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης ελάχιστα υπερβαίνει το 0, καλύπτοντας διαρκώς την απόσταση.

6. Η Ιρλανδία είναι μια χώρα μοντέλο, ο δράκος της Ευρώπης, όπως οι 5 δράκοι της Ασίας (2 μεγάλοι Κίνα Ιαπωνία και 3 μικροί Ν. Κορέα, Ταιβάν, Χονγκ Κονγκ). Με την μικρότερη φορολογική επιβάρυνση μόλις 23% επί του ΑΕΠ και με χαμηλές Δημόσιες δαπάνες, έχει επιτύχει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης της οικονομίας της.

7. Οι χώρες του Νότου, Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία, χώρες που ξοδεύουν περισσότερα απ όσα παράγουν έχουν δημιουργήσει υψηλό Δημόσιο χρέος, για κάλυψη των ελλειμμάτων των προϋπολογισμών τους επί σειρά ετών. Αυτό πέρα από την αξιολόγηση στην πιστοληπτική τους διαβάθμιση τις ωθεί να έχουν υψηλή συνολική φορολογική επιβάρυνση γεγονός που δεν βοήθα στην μεγέθυνση των οικονομιών τους μέσω αύξησης του ΑΕΠ.

8. Από μικροοικονομική θεώρηση ένας επιχειρηματίας ή εργαζόμενος, θέλει να εξασφαλίσει τα παιδιά του χτίζοντας ένα σπίτι για να τους το αφήσει. Ανεξάρτητα εάν έχει φροντίσει να μην υπάρχουν υποθήκες ή προσημειώσεις

επί του ακίνητου, εάν το Δημόσιο χρέος της χώρας είναι πολύ υψηλό στην πραγματικότητα το σπίτι είναι υποθηκευμένο με έμμεσο τρόπο. Τα παιδιά θα κληθούν να καταβάλουν (μέσω αυξημένων φόρων, μείωσης ΑΕΠ και αύξηση ανεργίας) για την εξάλειψη του Δημόσιου χρέους και αυτό είναι εν πολλοίς άδικο, γιατί δεν έχουν φτιαχτεί όλα τα σπίτια με μαύρα αδήλωτα χρήματα αλλά με τον ιδρώτα τίμιων ανθρώπων.

9. Με βάση το συμπέρασμα ότι η αύξηση των φόρων οδηγεί σε μείωση της οικονομικής μεγέθυνσης, θα πρέπει να περιορίζονται από τις κεντρικές κυβερνήσεις η χαλαρή διανομή χρήματος, οι παροχές και οι υπερβάσεις των επιμέρους προϋπολογισμών των υπουργείων, που δημιουργούν ελλείμματα. Τα ελλείμματα θα επιφέρουν αύξηση των φόρων για κάλυψη τους, διαφορετικά η ανεξέλεγκτη αύξηση τους οδηγεί νομοτελειακά σε υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας και αυξημένο κόστος δανεισμού, η ακόμα και σε αδυναμία δανεισμού.

10. Χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου με την μεγάλη πίεση του Δημόσιου χρέους είναι δυσκολότερο να χαμηλώσουν την φορολογική τους επιβάρυνση χωρίς περικοπή των δαπανών τους, καθώς μια τέτοια κίνηση θα οδηγούσε βραχυπρόθεσμα σε αύξηση ελλειμμάτων, μεγαλύτερο Δημόσιο χρέος και δυσπιστία στις Αγορές από τις οποίες εξαρτώνται.

11. Η Δημοσιονομική σταθερότητα είναι αναγκαία αλλά όχι αρκετή από μόνη της συνθήκη, για την οικονομική ανάπτυξη. Χώρες στις οποίες αποφευχθήκαν μεγάλα δημοσιονομικά ελλείμματα είχαν ισχυρότερη οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη από άλλες χώρες με αστάθειες - ελλείμματα στους προϋπολογισμούς τους, που οδήγησαν σε αύξηση φόρων και του Δημόσιου χρέους.

12. Σχέδια Οικονομικής σταθεροποίησης που βασίζονται κατά κύριο λόγο σε περικοπή δαπανών και λιγότερο σε αύξηση φόρων, από την εμπειρική ανάλυση έχουν αποδειχθεί ως επιτυχημένα. Οι πολλαπλασιαστές λειτουργούν μεγεθύνοντας την ανάπτυξη στις περισσότερες περιπτώσεις περικοπής Δημόσιων δαπανών. Αντίθετα διαρκή ελλείμματα και αύξηση κρατικών δαπανών ενεργοποιούν αρνητικούς πολλαπλασιαστές, καθιστώντας την οικονομία λιγότερη παραγωγική και συρρικνώνουν μεσοπρόθεσμα το ΑΕΠ της χώρας.

13. Για να μην δημιουργούνται λάθος συμπεράσματα δεν σημαίνει ότι μια χώρα μειώνοντας την φορολογική επιβάρυνση της θα οδηγήσει αυτόματα και σε ανάλογη αύξηση του ΑΕΠ, προσέλκυση επενδύσεων και μείωση ανεργίας. Μπορεί να υπάρχουν άλλες μεταβλητές που να μειώνουν, η και να εξανεμίζουν την επίδραση αυτή, όπως η κοινωνική αναταραχή, το μεγάλο Δημόσιο χρέος που να πιέζει σε πτωχευτικό γεγονός την χώρα, το ασταθές κοινωνικό

περιβάλλον, όπως διαφθορά - αδιαφάνεια, γραφειοκρατία, καθυστερήσεις στην απονομή Δικαιοσύνης, χαλαρό πτωχευτικό δίκαιο, πολυδαίδαλο νομικό και φορολογικό πλαίσιο κλπ.

14. Τέλος το χρησιμοποιηθέν δείγμα μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο νέας μελέτης σχετικά με την πιστοληπτική διαβάθμιση που έχουν οι χώρες που καλύπτουν από φόρους και Δημόσιους προσόδους, το σύνολο των δαπανών του προϋπολογισμού τους, καθώς και στην εξαγωγή αριθμοδείκτη για το πως τα ελλείμματα ως ποσοστό του προϋπολογισμού, επιδρούν στην πιστοληπτική διαβάθμιση τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. James Alm (1999). Tax compliance and administration , Tulane University.
2. Jennifer Hepp (2013). The pursuit of voluntary Tax compliance in a Globalized world. Indiana University.
3. Robertson Williams (March 2017). Environmental Taxation. Oxford Scholarship online (accessed 25/8/22).
4. Geoffrey Michael (2021). How Taxes affect the economy www. Investopedia. (accessed 25/8/22).
5. Timothy Vermeer (2202). The impact of Individual Income Tax changes on Economic Growth. Tax Foundation (accessed 25/8/22).
6. Sebastian Gchert & Philipp Heimberger (2022). Do corporate tax cut boost economic growth? European Economic Review.
7. Geoffrey Michael (2021). How Taxes affect the Economy. Fiscal Policy Tax laws, <https://www.investopedia.com/financial-edge/1211/how-taxes-affect-the-economy.aspx> (accessed 8/2022).
8. Alex Durante (2021). Reviewing recent evidence of the effect of Taxes on Economic Growth. Tax Foundation.
9. G. Atsalakis, K. Valavanis (2009). Forecasting stock market short - term trends using a neuro-fuzzy based methodology. Expert System with Applications 36 (2009) pp 10696-10707.
10. Julia Kagan (2021). What is the Tax to GDP Ratio. Investopedia (accessed 2/8/22).
11. G. Atsalakis, G. Baurakis, C. Zopounidis (2016). The Economic Crisis and

Retardants of Growth in Greece. International Journal of Sustainable Economies Management (Volume 5 Issue 1).

12. Daniel Lacalle (2021). IE Business school. Increasing Taxes or Spending Cuts. What is more effective for fiscal consolidation? Journal of New Finance (Volume 2 No 2).

13. Jorge Martinez-Vazquez, Blanca Moreno-Dodson, Violeta Vulcovic (2012). The impact of Tax & Expenditure Policies on Income Distribution Georgia State University International Center for Public Policy Working paper 12-25.

14. Alesina, Alberto, Carlo Favero, Francesco Giavazzi (2019). Austerity Princeton University Press US.

15. Roberts, Lance, 2021, The Zero To Negative Multiplier Of Debt On Growth. Retrieved from <https://realinvestmentadvice.com/the-zero-to-negative-multiplier-of-debt-on-growth/>

16. Roche, William K., Andrea Prothero, and Philip J. O'Connell, (2017). What Has Ireland Learned from Austerity?, Global Network Perspectives. Retrieved from: <https://insights.som.yale.edu/insights/what-has-ireland-learned-from-austerity>

17. Nickel, Christiane and Andreas Tudyka, (2013). Fiscal stimulus in times of high debt: reconsidering multipliers and twin deficits, European Central Bank Working Paper Series 1513, 27.

18. OECD, Debt and Macroeconomic Stability, (2012). OECD Economics Department Policy Notes, No. 16. Retrieved from <https://www.oecd.org/economy/public-finance/Debt-and-macroeconomic-stability.pdf>